

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΤΜΗΜΑ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ

ΣΠΟΥΔΩΝ

στην

ΝΑΥΤΙΛΙΑ

«Η ΝΑΥΤΙΚΗ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ»

Αλεξάνδρα Β. Μπότσιου

Διπλωματική Εργασία

*που υποβλήθηκε στο Τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς ως
μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης
στην Ναυτιλία*

Αθήνα

Οκτώβριος 2014

ΔΗΛΩΣΗ ΑΥΘΕΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Copyright © Μπότσιου Αλεξάνδρα

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Το άτομο το οποίο εκπονεί την Διπλωματική Εργασία φέρει ολόκληρη την ευθύνη προσδιορισμού της δίκαιης χρήσης του υλικού, η οποία ορίζεται στην βάση των εξής παραγόντων: του σκοπού και χαρακτήρα της χρήσης (εμπορικός, μη κερδοσκοπικός ή εκπαιδευτικός), της φύσης του υλικού που χρησιμοποιεί (τμήμα του κειμένου, πίνακες, σχήματα, εικόνες ή χάρτες), του ποσοστού και της σημαντικότητας του τμήματος, που χρησιμοποιεί σε σχέση με το όλο κείμενο υπό Copyright και των πιθανών συνεπειών της χρήσης αυτής στην αγορά ή στην γενικότερη αξία του υπό Copyright κειμένου.

ΣΕΛΙΔΑ ΤΡΙΜΕΛΟΥΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία εγκρίθηκε ομόφωνα από την Τριμελή Εξεταστική Επιτροπή που ορίστηκε από τη ΓΣΕΣ του Τμήματος Ναυτιλιακών Σπουδών Πανεπιστημίου Πειραιώς σύμφωνα με τον Κανονισμό Λειτουργίας του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Ναυτιλία.

Τα Μέλη της Επιτροπής ήταν:

- Καθηγητής Παζαρζής Μιχαήλ (Επιβλέπων)
- Καθηγητής Σαμιώτης Γεώργιος
- Καθηγητής Τζανάτος Ερνέστος

Η έγκριση της Διπλωματικής Εργασίας από το Τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς δεν υποδηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα διπλωματική αποτελεί αποτέλεσμα προσωπικών προσπαθειών και ποτέ δεν θα είχε ολοκληρωθεί χωρίς τη στήριξη και την πολύτιμη βοήθεια πολλών ανθρώπων.

Πρωτίστως, θα ήθελα να ευχαριστήσω τα μέλη του προσωπικού του Τμήματος Ναυτιλιακών Σπουδών, του Πανεπιστημίου Πειραιώς, το οποίο μου παρείχε ένα εξαιρετικό ακαδημαϊκό και κοινωνικό περιβάλλον για να σπουδάσω. Εκτιμώ βαθύτατα την προσήλωση που μου επέδειξαν στη διαδικασία της μάθησης κατά τη διάρκεια ολόκληρου του μεταπτυχιακού προγράμματος.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου κο Μιχάλη Παζαρζή για την συνδρομή του στην εκπόνηση της παρούσας εργασίας. Με τη σωστή καθοδήγηση του και το άρτιο κλίμα συνεργασίας, κατάφερα να φέρω εις πέρας την εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας.

Οφείλω ένα μεγάλο ευχαριστώ στον κο Χρήστο Βαρδίο, Δικηγότο, εξαιτίας του οποίου ακολούθησα την μάχη δικηγορία και επέλεξα την ενασχόληση με τις ναυτιλιακές διαφορές.

Τέλος, ευχαριστώ το σημαντικότερο κομμάτι της ζωής μου, τον σύζυγό μου, την μητέρα μου και την αδερφή μου, η αγάπη και η εμπιστοσύνη των οποίων είναι το στήριγμά μου σε κάθε προσπάθεια.

Στην μητέρα μου

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η διεθνής ναυτιλία αντιμετωπίζει βαθιά ύφεση, η οποία οφείλεται τόσο στην παγκόσμια οικονομία, όπως αυτή έχει διαμορφωθεί, όσο και στην υπερπροσφορά χωρητικότητας και στην μειωμένη χρηματοδότηση.

Σε αυτό το δυσμενές οικονομικό περιβάλλον και στην έλλειψη εμπιστοσύνης μεταξύ των συναλλασσομένων, η διαιτησία, ως διεθνώς εδραιωμένη μέθοδος για επίλυση των διαφορών, καλείται να διευθετήσει τις διαφορές των εμπλεκόμενων στην ναυτιλιακή αγορά μερών βάσει αμοιβαίας μεταξύ τους συμφωνίας.

Η διαιτησία αποτελεί έναν βασικό θεσμό του δικαίου, μια διαδικασία για την επίλυση των διαφορών η οποία ενέχει άσκηση δικαιοδοτικού έργου, αν και διεξάγεται εκτός των δικαστηρίων. Έχει εφαρμοστεί σε ικανοποιητικό επίπεδο στα ναυτιλιακά ζητήματα και έχει γίνει αποδεικτική από όλους τους εμπλεκόμενους στην ναυτιλία φορείς.

Στην παρούσα διπλωματική εργασία θα εξεταστεί η ναυτική διαιτησία σε εθνικό και σε διεθνές επίπεδο: θα αναλυθούν οι έννοιες και η διαδικασία υλοποίησής της κατά τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, καθώς και η εφαρμογή της στην επίλυση των διαφορών που αναφέρονται από τα ναυλοσύμφωνα και τις φορτωτικές. Περαιτέρω θα εξεταστεί η διαιτησία και σε επιμέρους, ειδικότερες ναυτιλιακές συναλλαγές.

Τέλος, θα παρατεθούν αποφάσεις ημεδαπών και αλλοδαπών δικαστηρίων και θα εξαχθούν συμπεράσματα σχετικά με τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του θεσμού.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ

Ναυτική διαιτησία, Ναυτική Διαφορά, Σύμβαση της Νέας Υόρκης, Ναυλοσύμφωνα, Φορτωτικές, Νομολογία

ABSTRACT

Arbitration constitutes a procedural form of resolving disputes extra judicially. It is widely adopted in the maritime industry as a cost effective, prompt form of resolving disputes pertaining to maritime claims.

In the present thesis, the domestic and the international arbitration are going to be discussed. The terms and the implementation process, as stipulated in the Greek Code of Civil Procedure, as well as the implementation of the arbitration in the charter parties, in the bills of lading and in other maritime sectors are going to be explored.

Domestic and foreign case law shall be cited. As conclusion, the positive and negative aspects of the arbitration shall be deduced.

KEYWORDS

Maritime arbitration, Maritime Claim/ Dispute, New York Convention, Charter Party, Bills of Lading, Case Law

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελ.
ΔΗΛΩΣΗ ΑΥΘΕΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	2
ΣΕΛ. ΤΡΙΜΕΛΟΥΣ	3
ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ	4
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	6
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	7
ABSTRACT	8
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	13
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΚΡΩΝΥΜΙΩΝ	14
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	Η ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ ΩΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ
	ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ
1. Η έννοια και τα γνωρίσματα της διαιτησίας	16
2. Νομική φύση της διαιτησίας	16
3. Αντιδιαστολή από συγγενείς θεσμούς	18
3.1 Διαιτητική Πραγματογνωμοσύνη	18
3.2 Προσδιορισμός Παροχής από τρίτο κατά ΑΚ 371	18
3.3 Συμφωνία διαδίκων για παρέκταση της αρμοδιότητας	18
3.4 Διακανονισμός αβαρίας (α 219 επ. ΚΙΝΔ)	18
4. Είδη διαιτησίας	19
4.1 Ad hoc,μόνιμη και θεσμική	19
4.2 Εσωτερική και Διεθνής	19
4.3 Ναυτική διαιτησία	20
5. Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα του Θεσμού	20

5.1 Πλεονεκτήματα	20
5.2 Μειονεκτήματα	21

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΚΩΔΙΚΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

1. Υποκείμενες σε διαιτησία διαφορές- Αντικειμενικά όρια της διαιτησίας	22
2. Υποκειμενικές προϋποθέσεις- δέσμευση τρίτων προσώπων	23
3. Η συμφωνία για την διαιτησία	25
3.1 Η έννοια και τα στοιχεία της συμφωνίας	25
3.2. Η νομική φύση της συμφωνίας	28
3.3. Εφαρμοστέο δίκαιο στην συμφωνία	28
3.4. Τύπος της συμφωνίας	29
3.5 Κατάργηση της συμφωνίας	31
4. Η διαιτητική διαδικασία	32
4.1 Έναρξη	32
4.2 Ένσταση υπαγωγής σε διαιτησία	33
4.3 Οργάνωση της διαδικασίας	34
4.4 Τόπος διεξαγωγής	36
4.5 Τα αποδεικτικά μέσα	37

4.6 Εκκρεμοδικία	39
4.7 Εφαρμοστέο επί της διαφοράς ουσιαστικό δίκαιο	39
5. Έκταση εξουσίας των διαιτητών	40
5.1 Αντικειμενικά όρια	40
5.2 Υποκειμενικά όρια	42
5.3 Η λήψη των ασφαλιστικών μέτρων	42
6. Η διαιτητική απόφαση	43
6.1 Είδη και στοιχεία της απόφασης	43
6.2 Οι έννομες συνέπειες της διαιτητικής απόφασης - Δεδικασμένο και εκτελεστότητα	44
6.3 Η προσβολή της απόφασης	46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ- Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ
1. Προϋποθέσεις αναγνώρισης	51
2. Η διαδικασία αναγνώρισης	51
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	Η ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ ΣΤΙΣ ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ- ΝΑΥΛΟΣΥΜΦΩΝΑ
1. Η διαιτησία στα διεθνή συμβατικά κείμενα	59

2. Τρόπος αναφοράς της ρήτρας στα ναυλοσύμφωνα	60
3. Εννοιολογικό εύρος της ρήτρας	62
4. Εφαρμοστέο δίκαιο	65
5. Δυνατότητα δικαστικού ελέγχου και κήρυξη εκτελεστότητας της απόφασης	67

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Η ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ ΣΤΙΣ ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ- ΦΟΡΤΩΤΙΚΕΣ

1. Σχέση ναυλοσυμφώνου και φορτωτικής	70
2. Η ρήτρα ενσωμάτωσης στην φορτωτική	71
2.1 Η λειτουργία της ρήτρας και οι αρχές της έγκυρης ενσωμάτωσης	71
2.2 Κανόνες Χάγης-Βίσμπυ	72
2.3 Κανόνες Αμβούργου	74
2.4 Προϋποθέσεις έγκυρης ενσωμάτωσης κατά το Ελληνικό δίκαιο	82

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Η ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΠΙΘΑΛΑΣΣΙΑ ΑΡΩΓΗ

1. Γενικά	90
2. Η διαδικασία του LLOYD'S	91
3. Εναλλακτικά σχήματα	93

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7	ΛΟΙΠΕΣ ΝΑΥΤΙΚΕΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΕΣ	
1. Συμβάσεις πώλησης και ναυπήγησης πλοίου		94
2. Συμβάσεις διάλυσης πλοίου		95
3. Συμβάσεις χρηματοδότησης		95
4. Συμβάσεις θαλάσσιας ασφάλισης		95
5. Συμβάσεις ρυμουλκήσεως		96
6. Συγκρούσεις πλοίων		96
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8	ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΝΑΥΤΙΚΗΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ ΔΙΕΘΝΩΣ	
1. Λονδίνο		98
2. Νέα Υόρκη		99
3. Περιφερειακά σχήματα		100
4. Ελλάδα		101
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΕΠΙΛΟΓΟΣ		102
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ		104
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ		106

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΚΡΩΝΥΜΙΩΝ

α	Άρθρο
ΑΚ	Αστικός Κώδικας
ΕισόλΝΚΠολΔ	Εισαγωγικός Νόμος Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας
Επ.	επόμενα
ΕφΠατρ	Εφετείο Πατρών
ΕφΠειρ	Εφετείο Πειραιά
κ.α.	Και άλλα
ΚΙΝΔ	Κώδικας Ιδιωτικού Ναυτικού Δικαίου
κοκ	Και ούτω καθ' εξής
ΚΠολΔ	Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας
ν	Νόμος
ν.δ.	Νομοθετικό διάταγμα
ο.π	Όπως παραπάνω
ΠΠρ	Πολυμελές Πρωτοδικείο
Σ	Σύνταγμα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η ανάλυση του θεσμικού πλαισίου της διαιτησίας, ως τρόπου επίλυσης των ναυτιλιακών διαφορών σε εθνικό και σε διεθνές επίπεδο.

Στα πλαίσια της ναυτιλίας, όπου οι συναλλαγές διεξάγονται σε διεθνές επίπεδο, οι ναυτιλιακές διαφορές (maritime disputes) χαρακτηρίζονται για την πολυπλοκότητά τους και για την εμπλοκή περισσότερων μερών και δικαιοδοσιών. Σε αυτό το διαρκώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον, η διαιτησία αποτελεί μια μέθοδο επίλυσης των αναφερόμενων διαφορών, αποδεκτή και προτιμητέα από τα εμπλεκόμενα μέρη λόγω των πλεονεκτημάτων που τους προσφέρει. Πρόκειται για διαδικασία η οποία, αν και ενέχει άσκηση δικαιοδοτικού έργου, διεξάγεται εκτός των δικαστηρίων και με όρους τους οποίους έχουν συμφωνήσει οι διάδικοι.

Η επιλογή του θέματος αποσκοπεί να εξετάσει το εθνικό και διεθνές νομοθετικό πλαίσιο που διέπει την οργάνωση και την διεξαγωγή της διαιτησίας και να καταδείξει την αποτελεσματικότητά του. Θα εξεταστούν επίσης ειδικότερα θέματα που αφορούν την διεξαγωγή της για επίλυση διαφορών που αναφέρονται από τα ναυλοσύμφωνα και τις φορτωτικές, ενώ θα παρατεθούν εκτενώς αποφάσεις ημεδαπών και αλλοδαπών δικαστηρίων, οι οποίες αφορούν ειδικότερα ζητήματα της διαιτητικής διαδικασίας και θέματα ερμηνείας όρων που περιέχονται στην διαιτητική συμφωνία.

Η μεθοδολογία που ακολουθείται είναι από το γενικό στο ειδικό. Η εργασία αυτή συμπυκνώνει στοιχεία της νομοθεσίας, καθώς και διεθνών επιστημονικών και νομικών κειμένων. Το ακαδημαϊκό κομμάτι συμπληρώνεται από την παράθεση εθνικής και διεθνούς νομολογίας, η οποία έκρινε επιμέρους ζητήματα της διαιτησίας.

Η δομή της εργασίας απαρτίζεται από τα εξής κεφάλαια:

Στο πρώτο κεφάλαιο δίδεται ο ορισμός της διαιτησίας, γίνεται αντιδιαστολή του από συγγενείς θεσμούς και αναφέρονται τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της διαδικασίας.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύεται η διαδικασία υλοποίησής της σύμφωνα με τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας.

Το τρίτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην αναγνώριση και εκτέλεση των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων σύμφωνα με την Σύμβαση της Νέας Υόρκης.

Στο τέταρτο και στο πέμπτο κεφάλαιο εξετάζεται η διαιτησία στα πλαίσια των ναυλοσυμφώνων και των φορτωτικών, ενώ δίνεται έμφαση στο ζήτημα της έγκυρης ενσωμάτωσης της ρήτρας της διαιτησίας στις φορτωτικές.

Στο έκτο κεφάλαιο αναλύεται η διαιτησία στα πλαίσια της επιθαλάσσιας αρωγής και της διαδικασίας των LLOYD'S, ενώ στα δύο τελευταία κεφάλαια γίνεται αναφορά στην θεσμική οργάνωση της διαιτησίας και την εφαρμογή της σε ειδικότερους τομείς της ναυτιλίας.

Τέλος η εργασία ολοκληρώνεται με την διεξαγωγή συμπερασμάτων, από τα οποία προκύπτει η σημασία του θεσμού της διαιτησίας στην επίλυση των ναυτιλιακών διαφορών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ ΩΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

1. Η έννοια και τα γνωρίσματα της διαιτησίας

Διαιτησία είναι η δεσμευτική επίλυση παρούσας ή μελλοντικής ιδιωτικής νομικής διαφοράς από τρίτα πρόσωπα, κατόπιν συμφωνίας των εμπλεκόμενων μερών και με αποκλεισμό της δικαιοδοσίας των κρατικών δικαστηρίων.

Το Ελληνικό Σύνταγμα προβλέπει μόνο την εκούσια διαιτησία, η οποία υλοποιείται βάσει αμοιβαίας συμφωνίας των μερών, αποκλείοντας οποιουδήποτε είδους διαδικασίας επιβαλλόμενης μονομερώς ή αναγκαστικά.

Ο διαιτητής, εφόσον διορισθεί και αποδεχθεί τον διορισμό του, ασκεί γνήσιο δικαιοδοτικό έργο, υπάγοντας τα πραγματικά περιστατικά στον κανόνα δικαίου ώστε να επέλθει η έννομη συνέπεια. Καθορίζει τον τόπο, τον χρόνο και την διαδικασία διεξαγωγής της διαιτησίας, εάν δεν έχουν ήδη καθοριστεί με την συμφωνία των μερών (886 ΑΚ), μη δεσμευόμενος από τις διατάξεις του ΚΠολΔ και πάντα στα πλαίσια που θέτουν οι κανόνες δημόσιας τάξης. Η απόφαση που εκδίδει παράγει δεδικασμένο για την έννομη σχέση που έχει διαγνωσθεί και είναι εκτελεστέα.

Όπως προκύπτει από τα ως άνω, τα κύρια χαρακτηριστικά γνωρίσματα της διαιτησίας είναι η συμφωνία των μερών, ο αποκλεισμός της δικαιοδοσίας των κρατικών δικαστηρίων και η δεσμευτικότητα της διαιτητικής απόφασης.

Οι κάτωθι θεμελιακές αρχές διέπουν την διεξαγωγή της διαδικασίας με σκοπό να εξασφαλίσουν την δίκαιη διεξαγωγή της:

α) η αρχή της ουδετερότητας των διαιτητών, οι οποίοι πρέπει να είναι τρίτα προς τους διαδίκους πρόσωπα¹

β) η αρχή της ισότητας των διαδίκων και της εκατέρωθεν ακροάσεως (ΚΠολΔ 886§2), στα πλαίσια της οποίας οι διάδικοι έχουν το δικαίωμα να επιλέξουν ίσο αριθμό διαιτητών, να τύχουν της ίδιας διαδικαστικής μεταχείρισης, να συμμετάσχουν στις συζητήσεις λαμβάνοντας γνώση των ισχυρισμών του αντιδίκου και υποβάλλοντας τους δικούς τους ισχυρισμούς.

---

¹ Ως διαιτητής δεν μπορεί να διορισθεί κάποιος από τους διαδίκους, καταστατικό όργανο ή διευθύνων σύμβουλος διάδικου νομικού προσώπου.

γ) η αρχή της μη παραβίασης των κανόνων της δημόσιας τάξης και των χρηστών ηθών: αν και ο διαιτητής δεσμεύεται από την επιλογή των μερών ως προς το εφαρμοστέο δίκαιο και τις εντολές τους, εντούτοις έχει την υποχρέωση να ερμηνεύει τους κανόνες του εφαρμοστέου ουσιαστικού δικαίου σύμφωνα με το Σύνταγμα και να μην παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας.

Σε περίπτωση παραβίασής τους, η μεν ημεδαπή διαιτητική απόφαση υπόκειται σε δικαστική ακύρωση, η δε αλλοδαπή διαιτητική απόφαση δεν δύναται να παράγει δεδικασμένο στην ημεδαπή έννομη τάξη.

Με τον νόμο 2735/1999 κατέστη εσωτερικό δίκαιο ο πρότυπος νόμος UNCITRAL. Πλέον η εσωτερική διαιτησία ρυθμίζεται από τα άρθρα 867-903 ΚΠολΔ, τα οποία περιορισμένα ρυθμίζουν και κάποια θέματα της διεθνούς διαιτησίας, η οποία διέπεται από τον ως άνω νόμο.

Η Ελλάδα έχει επίσης κυρώσει τις κάτωθι συμβάσεις, οι οποίες εισάγουν επιμέρους ρυθμίσεις:

A) Το Πρωτόκολλο της Γενεύης 1923 περί διαιτητικής ρήτηρας (ν.δ. 4/1926)

B) Την Σύμβαση της Νέας Υόρκης για την αναγνώριση και την εκτέλεση αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων (ν.δ. 4220/1961)

Γ) Την Σύμβαση της Γενεύης 1927 για την εκτέλεση των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων (ν 5013/1931)

Η διαιτησία επίσης διέπεται από:

A) τα άρθρα 87 (η απονομή της δικαιοσύνης γίνεται από τα δικαστήρια), 20I (δικαίωμα στην παροχή έννομης προστασίας) και 8 εδ α (μη στέρηση του νομίμου δικαστή) του Συντάγματος

B) Του Ν.1816/1988 (ΦΕΚ 251Α΄) «Τροποποίηση Διατάξεων του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας για τη διαιτησία και άλλες διατάξεις»

2. Νομική φύση της διαιτησίας

Σύμφωνα με την κρατούσα δικαιοδοτική θεωρία², η διαιτησία είναι ένας θεσμός με συμβατική αφετηρία, εφόσον βασίζεται σε συμφωνία των διαδίκων, και δικαιοδοτικό τέλος, ήτοι επιλύει την διαφορά με την έκδοση δεσμευτικής απόφασης.

² Στέλιος Ν. Κουσόλης, Δίκαιο της Διαιτησίας, σελ 8

3. Αντιδιαστολή από συγγενείς θεσμούς

3.1 Διαιτητική Πραγματογνωμοσύνη

Διαιτητική πραγματογνωμοσύνη είναι η από τους διάδικους ανάθεση σε τρίτα πρόσωπα της διαπίστωσης μιας πραγματικής κατάστασης ή του προσδιορισμού της αξίας ενός αντικειμένου (π.χ. πλοίου).

Σε αντιδιαστολή με την διαιτητική απόφαση, το πόρισμα των πραγματογνωμόνων δεν αναπτύσσει δεδικασμένο και υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο.

3.2 Προσδιορισμός Παροχής από τρίτο κατά ΑΚ 371

Ο προσδιορισμός αόριστης παροχής μπορεί να ανατεθεί σε τρίτο πρόσωπο, το οποίο, αν δεν συμφωνήθηκε διαφορετικά, θα κρίνει με δίκαιη κρίση.

Ο προσδιορισμός αυτός δεν αναπτύσσει δεδικασμένο και υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο.

3.3 Συμφωνία διαδίκων για παρέκταση της αρμοδιότητας

Κατά τα άρθρα 42 επ. ΚΠολΔ οι διάδικοι μπορούν να συμφωνήσουν την παρέκταση της τοπικής αρμοδιότητας.

Σε αντιδιαστολή με την διαιτησία, όπου οι διάδικοι μπορούν να καθορίσουν την διαδικασία διεξαγωγής με την επιφύλαξη των κανόνων δημόσιας τάξης, το δικαστήριο, το οποίο κατέστη κατά τόπο αρμόδιο, είναι υποχρεωμένο να ακολουθήσει το δικονομικό δίκαιο.

3.4 Διακανονισμός αβαρίας (α 219 επ. ΚΙΝΔ)

Είναι η διαδικασία με την οποία εκκαθαρίζονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των μερών σε περίπτωση κοινής αβαρίας.

Σε αντιδιαστολή με την διαιτητική απόφαση ο διακανονισμός δεν είναι δεσμευτικός για τα εμπλεκόμενα μέρη και εξομοιώνεται, ως εξωδικαστικός τρόπος διακρίβωσης των πραγματικών περιστατικών, με την διαιτητική πραγματογνωμοσύνη,

εκτός και αν οι διαιτητές αναλάβουν και την διάγνωση νομικής διαφοράς μεταξύ των διαδίκων.

4. Είδη διαιτησίας

4.1 Ad hoc, μόνιμη και θεσμική

Στην ad hoc (ή κατά περίπτωση) διαιτησία το διαιτητικό δικαστήριο συγκροτείται για την διάγνωση μιας συγκεκριμένης έννομης ιδιωτικής διαφοράς με βάση συγκεκριμένη συμφωνία των μερών.

Μόνιμες διαιτησίες οργανώνονται κατά τους όρους του α 902 ΚΠολΔ στα επιμελητήρια, στα χρηματιστήρια αξιών και εμπορευμάτων και στις ενώσεις προσώπων, οι οποίες αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.

Θεσμικές είναι οι διαιτησίες οι οποίες οργανώνονται στα πλαίσια και υπό την εποπτεία ενός οργανισμού, ο οποίος έχει καθορίσει εκ των προτέρων συγκεκριμένο Κανονισμό διεξαγωγής τους.

4.2 Εσωτερική και Διεθνής

Εσωτερική ή ημεδαπή είναι η διαιτησία, η οποία διεξάγεται σε ένα συγκεκριμένο κράτος και διέπεται από το δικονομικό του δίκαιο.

Διεθνής είναι η διαιτησία, η οποία έχει στοιχεία αλλοδαπότητας. Ο χαρακτηρισμός μιας διαιτησίας ως διεθνούς θα γίνει με βάση το δίκαιο είτε του τόπου διαιτησίας είτε του τόπου εκτέλεσης της διαιτητικής απόφασης.

Το άρθρο 1 του ν 2735/1999 ορίζει διαζευκτικά τα κριτήρια για τον χαρακτηρισμό μιας διαιτησίας ως διεθνούς:

- i. τα μέρη έχουν, κατά τη σύναψη της συμφωνίας διαιτησίας, την εγκατάστασή τους σε διαφορετικά κράτη, ή
- ii. ένας από τους ακόλουθους τρόπους δεν βρίσκεται στο κράτος στο οποίο τα μέρη έχουν την εγκατάστασή τους: ο τόπος της διαιτησίας, αν αυτός καθορίζεται από τη συμφωνία διαιτησίας ή προκύπτει από αυτήν, οποιοσδήποτε τόπος στον οποίο πρόκειται να εκπληρωθεί σημαντικό μέρος

των υποχρεώσεων, που απορρέουν από την εμπορική σχέση, ή ο τόπος με τον οποίο συνδέεται στενότερα το αντικείμενο της διαφοράς ή

iii. τα μέρη ρητά συμφώνησαν ότι το αντικείμενο της συμφωνίας διαιτησίας σχετίζεται με περισσότερες χώρες.

Η διαιτησία διατηρεί τον διεθνή χαρακτήρα της ακόμα και όταν ως τόπος διεξαγωγής ορίζεται η Ελλάδα ή συμφωνείται ως εφαρμοστέο το ελληνικό ουσιαστικό δίκαιο.

4.3 Ναυτική διαιτησία

Η ναυτική διαιτησία είναι υποκατηγορία της διεθνούς και αποσκοπεί στην διάγνωση των διαφορών, στις οποίες εμπλέκεται πλοίο (ναυτικές διαφορές)³. Ως ναυτικές διαφορές, οι οποίες υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του ναυτικού τμήματος του πρωτοδικείου Πειραιώς (51 ν. 2172/1993), νοούνται εκείνες που έχουν αιτία συμβάσεις σχετικές με την οικονομική χρήση ή την λειτουργία πλοίου, καθώς και με την προμήθεια προϊόντων ή υλικών για την συντήρηση, εκμετάλλευση ή τη χρήση πλοίου (Πολυμελές Πρωτοδικείο Πειραιώς 5240/2007).

Διεξάγεται είτε κατά περίπτωση (ad hoc), είτε σε θεσμικό επίπεδο στα πλαίσια αναγνωρισμένων οργανισμών. Αποτελεί την κυριότερη μέθοδο επίλυσης των διαφορών που ανακύπτουν στην διεθνή ναυτιλιακή πρακτική, λόγω της αυτονομίας που απολαμβάνουν τα διάδικα μέρη και της ευελιξίας στην διεξαγωγή της.

5. Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα του Θεσμού

5.1 Πλεονεκτήματα

1. Η δυνατότητα των εμπλεκόμενων μερών να διορίζουν ως διαιτητές πρόσωπα με εξειδικευμένες γνώσεις, τα οποία τυγχάνουν της απολύτου εμπιστοσύνης τους.
2. Η διαιτησία είναι κατά κανόνα ένας προσφορότερος, από οικονομικής άποψης, τρόπος επίλυσης των διαφορών

---

³ Ενδεικτικά: ναυπήγηση, αγορά και πώληση πλοίου κοκ

3. Ταχύτερη διεξαγωγή της διαδικασίας, απαλλαγμένη από τις αυστηρές τυπικότητες του δικονομικού δικαίου. Ειδικά στον χώρο της ναυτιλίας, η ταχύτητα στην επίλυση των διαφορών έχει καθοριστική σημασία λόγω του ευμετάβλητου των συνθηκών της.
4. Η δυνατότητα καθορισμού της διαδικασίας και του εφαρμοστέου ουσιαστικού δικαίου από τα εμπλεκόμενα μέρη αποτελεί το σημαντικότερο θετικό στοιχείο και προσδίδει ευελιξία στον θεσμό.
5. Έλλειψη δημοσιότητας, με την οποία αποφεύγεται η αποκάλυψη των τυχόν εμπορικών μυστικών και της επιχειρηματικής δραστηριότητας των διαδίκων στους ανταγωνιστές τους.

5.2 Μειονεκτήματα

1. Η διεξαγωγή της διαιτησίας μπορεί να γίνει δαπανηρή και χρονοβόρα, εάν η διένεξη είναι πολύπλοκη.
2. Οι διαιτητές έχουν περιορισμένες εξουσίες, καθώς δεν μπορούν να διατάξουν ασφαλιστικά ή εξαναγκαστικά μέτρα ή συνένωση ομοειδών υποθέσεων.
3. Τρίτα πρόσωπα δεσμεύονται από την συμφωνία των διαδίκων και την διαιτητική απόφαση μόνο σε συγκεκριμένες περιπτώσεις.
4. Η έλλειψη δημοσιότητας οδηγεί στην μη νομολογιακή ισχύ των προηγούμενων διαιτητικών αποφάσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΚΩΔΙΚΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

1. Υποκείμενες σε διαιτησία διαφορές- Αντικειμενικά όρια της διαιτησίας

Σύμφωνα με την ρητή επιταγή του α 867 ΚΠολΔ υπάγονται σε διαιτησία οι διαφορές του ιδιωτικού δικαίου, εφόσον οι διάδικοι έχουν την εξουσία της ελεύθερης διάθεσης του αντικειμένου της διαφοράς. Εξαιρούνται δε οι εργατικές διαφορές.

Διαφορά ιδιωτικού δικαίου είναι η δεσμευτική διάγνωση που εκκρεμεί να γίνει, αναφορικά με το αν ισχύει ή όχι συγκεκριμένη έννομη σχέση ιδιωτικού δικαίου, δηλαδή των κανόνων του δικαίου που οριοθετούν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις ιδιωτών⁴. Στο πλαίσιο του διαθετικού συστήματος (α 106 ΚΠολΔ) το περιεχόμενο της διαφοράς καθορίζεται αποκλειστικά από τις αιτήσεις και τους ισχυρισμούς των διαδίκων.

Εξουσία διάθεσης ορισμένου δικαιώματος είναι η εξουσία του δικαιούχου του για απώλεια αυτού του δικαιώματος, η οποία επέρχεται είτε μέσω της μεταβίβασης του σε άλλο πρόσωπο, είτε με την επιβάρυνση του λόγω σύστασης άλλου δικαιώματος, είτε με παραίτηση από αυτό, ήτοι με την εκούσια απόσβεσή του χωρίς την ταυτόχρονη μεταβίβαση σε άλλο πρόσωπο.

Αντικείμενο της διαιτησίας θα αποτελέσουν μόνο εκείνες οι διαφορές, οι οποίες περιέχονται στην συμφωνία διαιτησίας. Το δεδικασμένο της διαιτητικής απόφασης δεν εκτείνεται και στα προδικαστικά ζητήματα, τα οποία εξετάστηκαν παρεμπιπτόντως από τους διαιτητές, εκτός και αν έχει συμφωνηθεί το αντίθετο μεταξύ των διαδίκων⁵.

Το Εφετείο Πειραιά έκρινε στην απόφαση 199/1995⁶ ότι «...Μπορούν να υπαχθούν στη διαιτησία μία ή περισσότερες ή και όλες οι διαφορές ιδιωτικού δικαίου που υπάρχουν και απορρέουν από ορισμένη σύμβαση και αφορούν την ερμηνεία, το κύρος της σύμβασης ή το κύρος των καταρτιζομένων δικαιοπραξιών ή εκποιητικών

4 Κωνσταντίνος Μπέης

5 Κεραμεύς, Εξουσία κρίσεως των διαιτητών και έκτασις του εκ της αποφάσεως των δεδικασμένου, Δ1, 287 επ., Νομικές μελέτες, 1980, σελ. 469 επ.

⁶ Αφορούσε αντιδικία σχετικά με την αγορά και πώληση μετοχών ναυτικής εταιρίας και την απόκτηση πλοίου. Το Δικαστήριο έκρινε ότι αποτελεί ναυτική διαφορά και υπάγεται στη μόνιμη διαιτησία του Ναυτικού Επιμελητηρίου Ελλάδος.

συμβάσεων που συνάπτονται προς εκτέλεση της σύμβασης, τις απαιτήσεις που προέρχονται από αυτήν, είτε είναι ενοχικές, είτε είναι εμπράγματα και γενικώς μπορεί να υπαχθεί στη διαιτησία κάθε διαφορά που αφορά τις απαιτήσεις ή υποχρεώσεις που έχουν σχέση με τη σύμβαση που συμφωνήθηκε να επιλυθεί με διαιτησία...»

Εάν προκύψει ασάφεια σχετικά με τις περιεχόμενες στην συμφωνία διαφορές ή υπάρχει αμφιβολία σχετικά με τις δηλώσεις βουλήσεως των μερών, τότε θα πρέπει να γίνει ερμηνεία κατά τα άρθρα 173 και 200 ΑΚ⁷ για να διαπιστωθεί αν η συγκεκριμένη, υπό κρίση διαφορά θα υπαχθεί σε διαιτησία. Με ερμηνεία επίσης θα διαπιστωθεί αν υπάγονται στην διαιτησία όλες οι διαφορές, που θα προκύψουν από την έννομη σχέση των μερών, ή ορισμένες από αυτές⁸.

Η συμφωνία για την διαιτησία καταρχήν αφορά τις ήδη υπάρχουσες διαφορές των διαδίκων. Για να υπαχθούν και οι μελλοντικές διαφορές, η συμφωνία απαιτείται να είναι έγγραφη και να προσδιορίζει επαρκώς την συγκεκριμένη έννομη σχέση από την οποία θα προκύψουν (α 868 ΚΠολΔ).

2. Υποκειμενικές προϋποθέσεις- δέσμευση τρίτων προσώπων

Η ικανότητα των φυσικών προσώπων για έγκυρη κατάρτιση της συμφωνίας θα κριθεί με τα άρθρα 127 επ. ΑΚ, που αφορούν στην ικανότητα των προσώπων για δικαιοπραξία, ενώ των νομικών προσώπων από τα άρθρα 65 επ ΑΚ και την ειδικότερη νομοθεσία για τις εταιρίες.

7 ΑΠ 506/2010, ΕφΠατρ 200/2010. Έχει υποστηριχθεί και η άποψη ότι το ζήτημα αυτό θα πρέπει να κριθεί με βάση του δίκαιο που διέπει την συμφωνία καθώς αφορά την έκταση εφαρμογής της.

8 Νομολογιακά έχει γίνει δεκτό ότι υπάγονται και οι διαφορές από αδικοπραξία που αφορούν είτε αποζημίωση προς αποκατάσταση υλικών ζημιών, είτε χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης: ΑΠ 506/2010, ΑΠ 8/1996 και η ΑΠ 550/1996: «Επειδή, κατά το άρθρο 867 ΚΠολΔ, διαφορές ιδιωτικού δικαίου μπορούν να υπαχθούν σε διαιτησία με συμφωνία, αν εκείνοι που τη συνομολογούν έχουν την εξουσία να διαθέτουν ελεύθερα το αντικείμενο της διαφοράς. Οι διαφορές που αναφέρονται στο άρθρο 663 δε μπορούν να υπαχθούν σε διαιτησία. Από τη διάταξη αυτή, σε συνδυασμό και προς εκείνη του άρθρου 869 του ίδιου Κώδικα, συνάγεται ότι αντικείμενο της συμφωνίας για διαιτησία μπορεί να αποτελέσει ό,τι αποτελεί και αντικείμενο δίκης ενώπιον των τακτικών δικαστηρίων, ήτοι κάθε διαφορά ιδιωτικού δικαίου αναφεύσα ήδη ή μέλλουσα να προκύψει από ορισμένη έννομη σχέση, εφόσον οι ενδιαφερόμενοι έχουν την εξουσία ελεύθερης διαθέσεως του αντικειμένου της διαφοράς και δεν πρόκειται από τις διαφορές που διαλαμβάνονται στο άρθρο 663 ΚΠολΔ. Άρα αντικείμενο της συμφωνίας για διαιτησία μπορεί να αποτελέσει και η διαφορά που ανακύπτει από αδικοπραξία κάποιου από τους συμβαλλομένους ή των προσώπων για τα οποία ευθύνεται αυτός.»

Η συμφωνία διαιτησίας δεσμεύει τα μέρη που την υπέγραψαν. Η δέσμευση τρίτων προσώπων από αυτή εξαρτάται από την έννομη σχέση του προσώπου αυτού με τα δεσμευόμενα μέρη. Ο τρίτος δεσμεύεται όταν:

- i. η έννομη θέση του ταυτίζεται με αυτή των συμβληθέντων στην συμφωνία
- ii. υπεισέρχεται στην έννομη θέση του συμβληθέντος ως καθολικός διάδοχος⁹
- iii. η έννομη θέση του συμπίπτει με την έννομη θέση του συμβληθέντος¹⁰
- iv. η έννομη θέση του εξαρτάται από την έννομη θέση του συμβληθέντος και ευθύνεται παρεπόμενα για κύρια οφειλή (π.χ. εγγυητής)
- v. η μητρική εταιρία δεσμεύεται από την συμφωνία διαιτησίας, την οποία κατήρτισε η θυγατρική με τρίτο¹¹

Σε κάθε περίπτωση η συμφωνία της διαιτησίας έχει απόλυτη ενέργεια κατά κάθε πρόσωπο, ήτοι μπορεί να την επικαλεστεί κάθε πρόσωπο, το οποίο έχει έννομο συμφέρον. Αναπτύσσει επίσης τριτενέργεια¹².

Όσον αφορά στο Ελληνικό Δημόσιο, το άρθρο 49 § 1 ΕισΝΚΠολΔ προβλέπει ότι μπορεί να συνάπτει συμφωνία διαιτησίας μόνο εγγράφως, ύστερα από γνωμοδότηση της Ολομέλειας του Νομικού Συμβουλίου και απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και του αρμόδιου Υπουργού. Με το άρθρο άρθρο 8 του ν.δ. 736/1970 «περί ρυθμίσεως θεμάτων τινών της περί νομικού συμβουλίου του κράτους νομοθεσίας» ορίστηκε ότι δεν εφαρμόζεται το προαναφερόμενο άρθρο για τις διεθνείς διαιτησίες, τις οποίες συμφωνεί το Δημόσιο με αλλοδαπά νομικά ή φυσικά πρόσωπα: οι ιδιωτικές διαφορές του Ελληνικού Δημοσίου και των νομικών προσώπων του δημόσιου δικαίου μπορούν να υπαχθούν σε διαιτησία με τους ίδιους όρους με τους οποίους υπάγονται οι διαφορές των ιδιωτών¹³.

⁹ Ο ειδικός διάδοχος δεσμεύεται μόνο στην περίπτωση κατά την οποία είχε προηγούμενη γνώση της ρήτηρας της διαιτησίας.

¹⁰ Η περίπτωση της γνήσιας σύμβασης υπέρ τρίτου κατά άρθρο ΑΚ 411, όπου ο τρίτος, έχοντας το δικαίωμα να απαιτήσει την παροχή από τον υποσχεθέντα, δεσμεύεται από την σύμβαση μεταξύ του τελευταίου και του δέκτη της υποσχέσεως.

¹¹ ΕφΑθ 6815/1994

¹² Όπως στην περίπτωση του δανειστή, ο οποίος ασκεί πλαγιαστικά τα δικαιώματα του οφειλέτη και ο οποίος δεσμεύεται από την συμφωνία διαιτησίας, την οποία αυτός έχει τυχόν καταρτίσει (Στέλιος Κουσουλής, οπ.π σελ 48)

¹³ ΑΠ 8/1996 και ΑΠ 565/1965

3. Η συμφωνία για την διαιτησία

3.1 Η έννοια και τα στοιχεία της συμφωνίας

Το άρθρο 7 Ι του ν 2735/1999 ορίζει ότι « συμφωνία διαιτησίας είναι η συμφωνία με την οποία τα μέρη υπάγουν σε διαιτησία όλες τις διαφορές ή ορισμένες διαφορές που έχουν προκύψει ή ενδέχεται να προκύψουν μεταξύ τους από μια έννομη σχέση συμβατική ή μη συμβατική».

Από τον ορισμό προκύπτουν τα θεμελιώδη στοιχεία της συμφωνίας της διαιτησίας, τα οποία την διακρίνουν από συγγενείς θεσμούς:

A) Με την συμφωνία της διαιτησίας ανατίθεται σε τρίτο πρόσωπο η επίλυση μιας ιδιωτικής νομικής διαφοράς¹⁴ σύμφωνα με το εφαρμοστέο ουσιαστικό δίκαιο που θα επιλέξουν τα μέρη και με την έκδοση δεσμευτικής απόφασης, η οποία δεν θα υπόκειται σε ένδικα μέσα¹⁵.

B) Αποκλείεται η δικαιοδοσία των κρατικών δικαστηρίων¹⁶.

Η αμφιβολία περί έγκυρης συνάψεως ή μη της συμφωνίας θα αρθεί με ερμηνεία της, η οποία υποστηρίζεται ότι θα πρέπει να είναι συστατική, προκειμένου να μην αποκλείεται η δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων¹⁷. Το Εφετείο Αθήνας στην απόφασή του 7195/2007 έκρινε ότι: «Προτεινομένης υπό του εναγομένου της δικονομικής ένστασης υπαγωγής της διαφοράς σε διαιτησία, το δικαστήριο εξετάζει το κύρος της διαιτητικής συμφωνίας κατά τον προσήκοντα κανόνα δικαίου και την επιδεκτικότητα υπαγωγής της διαφοράς σε διαιτησία κατά τη *lex fori*»

Η διαιτητική συμφωνία, είτε συνομολογείται χωριστά είτε ταυτόχρονα και με το ίδιο έγγραφο με τη κύρια σύμβαση, στις διαφορές της οποίας αναφέρεται, είναι

¹⁴ Αντιδιαστέλλεται λοιπόν η διαιτησία από την διαμεσολάβηση, στην οποία ο τρίτος επιχειρεί απλά μια αμοιβαία προσέγγιση των μερών.

¹⁵ ΑΠ 32/2009

¹⁶ Έχει κριθεί νομολογιακά, ότι η ρήτρα με την οποία προβλέπεται η προσπάθεια διαιτητικής επίλυσης της διαφοράς πριν από την προσφυγή στα κρατικά δικαστήρια υποδηλώνει την βούληση των εμπλεκόμενων μερών για μη δέσμευση από την διαιτητική απόφαση (ΠΠρΑθηνών 2377/1987). Στο ίδιο σκεπτικό και η ΑΠ 32/2009, όπου κρίθηκε ότι, αν οι συμβαλλόμενοι όρισαν ότι η απόφαση που θα εκδοθεί από τους διαιτητές δεν έχει υποχρεωτική ισχύ, αλλά αποτελεί βάση επανεξέτασης της διαφοράς για εξώδικη επίλυσή της και ότι, αν αυτή δεν επιτευχθεί, κάθε διάδικος μπορεί να ζητήσει την επίλυσή της από τα αρμόδια δικαστήρια, δεν πρόκειται για υποχρεωτική διαιτητική ρήτρα και συνεπώς η απόφαση του διαιτητικού δικαστηρίου δεν παράγει δεδικασμένο και δεν μπορεί να εκτελεστεί ακόμη και αν περιέχει καταψηφιστικές διατάξεις.

¹⁷ Στέλιος Ν Κουσουλής, ο.π., σελ 23

ανεξάρτητη και αυτοτελής και το κύρος της δεν εξαρτάται από το κύρος της κύριας σύμβασης. Ενδεχόμενη τυχόν ακυρότητα της κύριας σύμβασης δεν συνεπάγεται αναπόφευκτα και την ακυρότητα της συμφωνίας για διαιτησία¹⁸, εκτός και αν το ελάττωμα πλήττει και αυτή¹⁹.

Λόγω της αυτοτέλειάς της δεν επεκτείνει την ισχύ της σε διαφορές που ανακύπτουν από διαφορετική, μεταγενέστερη σύμβαση των ίδιων διαδίκων, ακόμα και αν η τελευταία έχει αντικείμενο συναφές με την πρώτη. Όταν όμως η μεταγενέστερη σύμβαση είναι κατά την βούληση των μερών συμπληρωματική και αναπόσπαστο μέρος της αρχικής σύμβασης, τότε η περιεχόμενη στην αρχική έγγραφη σύμβαση διαιτητική ρήτρα αρκεί για να καθιδρύσει τη δικαιοδοσία του διαιτητικού δικαστηρίου και επί των διαφορών που ανακύπτουν από τη μεταγενέστερη συμπληρωματική/τροποποιητική σύμβαση, χωρίς να απαιτείται η επανάληψη της διαιτητικής ρήτρας και στην τελευταία, αφού ουσιαστικά δεν πρόκειται για χωριστές συμβάσεις, αλλά για μία ενιαία σύμβαση²⁰.

Δεν είναι απαραίτητο να μνημονεύονται στην συμφωνία συγκεκριμένες διαφορές²¹. Η συμφωνία διαιτησίας διατηρεί το κύρος της ακόμη και όταν η ρήτρα

¹⁸ Το ζήτημα αυτό θα επιλυθεί με ερμηνεία.

¹⁹ Όπως στην περίπτωση των ελαττωμάτων της βουλήσεως (πλάνη, απάτη, απειλή). Ειδικά όμως για την περίπτωση αυτών, όταν έχει ήδη προχωρήσει η διαιτητική διαδικασία και έχει δημιουργηθεί αμετάκλητη δικονομική κατάσταση, η ασφάλεια δικαίου και η ανάγκη βεβαιότητας της διαδικασίας δεν επιτρέπουν την εκπρόθεσμη προβολή τους (Κωνσταντίνος Μπέης).

²⁰ ΕφΑθ 1944/2006, ΑΠ 550/1996, ΕφΠειρ 1071/1999, ΕφΠειρ 226/1994, ΕφΑθ 5522/2002, ΑΠ 877/2000. Στο ίδιο σκεπτικό και η ΑΠ 2273/2009, η οποία αφορούσε αντιδικία για την κατασκευή δύο πλοίων και έκρινε ότι «Τυχόν μεταγενέστερη τροποποίηση της σύμβασης με νεότερη, δεν καταργεί τη ρήτρα διαιτησίας, αν τούτο δεν ορίζεται ρητώς, αλλά ισχύει για τη σύμβαση όπως έχει τροποποιηθεί. - ότι τούτο αποτελεί ενιαίο σύνολο με το κείμενο του αρχικού ιδιωτικού συμφωνητικού και ουσιαστικά πρόκειται για μία ενιαία σύμβαση, επομένως και ο όρος περί διαιτησίας που περιέχεται στην αρχική σύμβαση, ισχύει αναμφίβολα και για τη μεταγενέστερη συμφωνία για τις διαφορές που θα προκύψουν από την εκτέλεση της συμβάσεως....., η περιεχόμενη στην αρχική έγγραφη σύμβαση διαιτητική ρήτρα, αρκεί για να καθιδρύσει τη δικαιοδοσία του αλλοδαπού διαιτητικού δικαστηρίου και επί της επίδικης διαφοράς που ανέκυψε από τη μεταγενέστερη αυτή συμφωνία, χωρίς να απαιτείται η επανάληψη της διαιτητικής ρήτρας και στην τελευταία, αφού ουσιαστικά δεν πρόκειται για δύο χωριστές συμβάσεις, αλλά για μία ενιαία σύμβαση, ενώ λόγω της αυτοτέλειας της διαιτητικής συμφωνίας έναντι της ουσιαστικής κυρίας σύμβασης, η ακύρωση της τελευταίας κατά το μέρος που αφορούσε την κατασκευή του δεύτερου πλοίου, δεν επιδρά στο κύρος της διαιτητικής ρήτρας ως προς το πρώτο πλοίο».

²¹ ΑΠ 1146/2008: «Η διαιτητική επίλυση της διαφοράς είναι επιτρεπτή μόνο όταν υπάρχει ρητή και σαφής δήλωση των μερών να αποκλείσουν από τη δικαιοδοσία των τακτικών πολιτικών δικαστηρίων συγκεκριμένη και ατομικώς καθοριζόμενη έννομη σχέση και συνεπώς η δήλωση αυτή των μερών είναι στενώς ερμηνευτέα, δηλ. η διαιτητική ρήτρα για να είναι έγκυρη, πρέπει να ορίζει ρητά τις διαφορές που θα επιλυθούν από τη διαιτησία. Η κρίση του δικαστηρίου της ουσίας

διαιτησίας έχει διατυπωθεί με ευρύτητα²². Σε αυτή την περίπτωση υπάγονται οι διαφορές που έχουν αφετηρία και ιστορική βάση τη σχετική κύρια σύμβαση, αλλά και οι διαφορές που έχουν ως αντικείμενο απαιτήσεις αποζημίωσης από αδικοπραξία, οι οποίες συρρέουν με απαιτήσεις αποζημίωσης από τη σύμβαση. Στην περίπτωση υπαγωγής μελλοντικών διαφορών, αρκεί να προσδιορίζεται με σαφήνεια και επάρκεια η έννομη σχέση από την οποία θα προκύψουν²³. Δεν είναι επίσης απαραίτητο να μνημονεύονται τα πρόσωπα τα οποία θα κληθούν να διαγνώσουν ως διαιτητές την διαφορά ή να συγκεκριμενοποιείται η διαδικασία με την οποία θα διεξαχθεί η διαιτησία.

Στην περίπτωση κατά την οποία το διαιτητικό δικαστήριο υπερβεί την εξουσία του και κρίνει διαφορά των διαδίκων για την οποία δεν έχει συμφωνηθεί διαιτησία, η απόφαση δύναται να ακυρωθεί εν όλω ή εν μέρει από το αρμόδιο κρατικό δικαστήριο (α 897 εδ. 4 ΚΠολΔ)²⁴.

Λόγω της αυτοτέλειας της διαιτητικής συμφωνίας η κρίση για την εγκυρότητα ή μη της κύριας συμβάσεως ανήκει καταρχήν στην εξουσία των διαιτητών. Τα κρατικά δικαστήρια αποκτούν δικαιοδοσία, όταν προβάλλονται λόγοι ακυρότητας ή ακυρωσίας της κύριας συμβάσεως που πλήττουν και την ίδια τη διαιτητική ρήτρα, αφού η δικαιοδοσία των διαιτητών απορρέει από την ισχύ της ρήτρας αυτής²⁵.

Η συμφωνία για την διαιτησία δεν ταυτίζεται με την σύμβαση ανάθεσης διαιτητικών έργων, η οποία καταρτίζεται μεταξύ των διαδίκων και του εκάστοτε μέλους του διαιτητικού δικαστηρίου.

ως προς την έκταση της εξουσίας των διαιτητών είναι κρίση περί πραγμάτων εφόσον συνέχεται με την εκτίμηση του εγγράφου στο οποίο ενσωματώνεται η διαιτητική συμφωνία.»

²² Όταν οι συμβαλλόμενοι υπάγουν σε διαιτησία κάθε διαφορά που θα προκύψει από τη μεταξύ τους κύρια ουσιαστική σύμβαση, η οποία θα πρέπει να είναι υπαρκτή και να συγκεκριμενοποιείται.

²³ ΑΠ 877/2000 και ΑΠ 255/1996 όπου «...στην έγγραφη διαιτητική συμφωνία για τις μελλοντικές διαφορές πρέπει να αναφέρεται η ορισμένη έννομη σχέση από την οποία θα προέλθουν οι διαφορές, δεν είναι όμως απαραίτητο να μνημονεύονται οι συγκεκριμένες διαφορές. Η συμφωνία περί διαιτησίας διατηρεί, το κύρος της ακόμη και όταν η ρήτρα έχει διατυπωθεί με ευρύτητα, όπως π.χ. ότι υπάγονται υποχρεωτικώς σε διαιτησία όλες οι διαφορές που θα ανακύψουν από τη σύμβαση. Στην περίπτωση αυτή, εφόσον το δικαστήριο διαπιστώσει κενό ή ασάφεια, θα γίνει προσφυγή στους ερμηνευτικούς κανόνες των άρθρων 173 και 200 ΑΚ για να κριθεί, αν η συγκεκριμένη διαφορά έχει υπαχθεί στη διαιτησία...»

²⁴ ΑΠ 662/2011

²⁵ ΕφΠειρ 77/1985

3.2. Η νομική φύση της συμφωνίας

Η συμφωνία για την διεξαγωγή της διαιτησίας είναι «δικονομική σύμβαση²⁶, ήτοι διαδικαστική πράξη με συμβατική δομή, στην οποία κατ' αρχήν εφαρμόζονται οι διατάξεις του δικονομικού δικαίου και μόνο τα υπαρκτά κενά του, αναφορικά με τη ρύθμιση των προϋποθέσεων του κύρους των δικονομικών συμβάσεων, συμπληρώνονται με την ανάλογη εφαρμογή των αντίστοιχων διατάξεων του ιδιωτικού δικαίου²⁷».

Ο δικονομικός της χαρακτήρας δεν αναιρείται από την ρύθμισή της από τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα, οι οποίες εφαρμόζονται αναλογικά κατά την ρητή πρόβλεψη του α 869§2 ΚΠολΔ.

3.3. Εφαρμοστέο δίκαιο στην συμφωνία

Οι διάδικοι, στα πλαίσια της αυτονομίας που απολαμβάνουν, καθορίζουν το εφαρμοστέο στην διαιτησία ουσιαστικό δίκαιο, το οποίο δύναται να είναι διαφορετικό από το δίκαιο που διέπει την κύρια ουσιαστική σύμβαση.

Ρητή ρύθμιση για το δίκαιο το οποίο εφαρμόζεται στην συμφωνία της διαιτησίας προβλέπεται μόνο για την περίπτωση προσβολής της διαιτητικής απόφασης στα κρατικά δικαστήρια: η εγκυρότητα της συμφωνίας της διαιτησίας θα κριθεί με βάση το δίκαιο, το οποίο συμφώνησαν τα μέρη, ή επικουρικά από το δίκαιο της *lex fori* (α 34 § 2 εδ αα ν 2735/1999- για την Ελλάδα σύμφωνα με το Ελληνικό δίκαιο). Ανάλογη ρύθμιση προβλέπεται και στην Σύμβαση της Νέας Υόρκης, όπου επικουρικά προβλέπεται η επιλογή του δικαίου του *locus arbitri*.

Ειδικότερα²⁸:

- i. Η δυνατότητα της συγκεκριμένης διαφοράς να αποτελέσει αντικείμενο διαιτητικής επίλυσης, οι δικονομικές συνέπειες της διαιτητικής συμφωνίας και η δικαιοδοσία των τακτικών δικαστηρίων για λήψη ρυθμιστικών μέτρων κρίνονται σύμφωνα με την *lex fori*.
- ii. Η ικανότητα των διαδίκων να συνάψουν την διαιτητική συμφωνία κρίνεται κατά το δίκαιο της ιθαγενείας τους (ΑΚ 5 και 7).

²⁶ Σύμβαση με την οποία εισάγεται διαδικασία.

²⁷ Κωνσταντίνος Μπέης

²⁸ Κωνσταντίνος Μπέης

- iii. Οι ουσιαστικές προϋποθέσεις του κύρους των δηλώσεων της βούλησης, που συνθέτουν τη διαιτητική συμφωνία, και εν γένει το κύρος της κρίνονται κατά το δίκαιο, στο οποίο έχουν υποβληθεί τα μέρη και, αν παρέλειψαν να κάνουν τέτοια πρόβλεψη, εφαρμόζεται το δίκαιο που αρμόζει στη διαιτητική συμφωνία από το σύνολο των ειδικών συνθηκών,

Η διαιτητική συμφωνία είναι έγκυρη αν έχει περιβληθεί τον συστατικό τύπο σύμφωνα είτε με το εφαρμοστέο σε αυτή δίκαιο, είτε με το δίκαιο του τόπου κατάρτισής της, είτε με το δίκαιο της ιθαγένειας των συμβαλλομένων.

3.4. Τύπος της συμφωνίας

Είτε αφορά υφιστάμενες (α 869 ΚΠολΔ), είτε μελλοντικές διαφορές (α 868 ΚΠολΔ), η συμφωνία για την διαιτησία καταρτίζεται εγγράφως. Το έγγραφο αποτελεί συστατικό τύπο για την έγκυρη κατάρτισή της²⁹ αλλά και για κάθε μεταγενέστερη τροποποίησή της. Η συμφωνία για διαιτησία μπορεί να γίνει και ενώπιον του δικαστηρίου κατά τη συζήτηση της υπόθεσης με δήλωση η οποία καταχωρείται στα πρακτικά (α 870 ΚΠολΔ).

Κατά το άρθρο 160 ΑΚ οι διάδικοι πρέπει να θέσουν την υπογραφή τους στο έγγραφο της σύμβασης. Στα πλαίσια των διεθνών συναλλαγών προστέθηκε με το άρθρο 17Ι του νόμου 2331/1995 η δυνατότητα ανταλλαγής ενυπόγραφων επιστολών, τηλεγραφημάτων, τηλετυπημάτων ή ενυπόγραφων τηλεομοιοτύπων (α 869 ΚΠολΔ)³⁰. Η συμφωνία μπορεί να γίνει και ενώπιον του κρατικού δικαστηρίου κατά τη συζήτηση της υπόθεσης, οπότε το δικαστήριο παραπέμπει την υπόθεση στη διαιτησία (α 870 ΚΠολΔ). Η συμφωνία είναι επίσης έγκυρη, όταν ο ένας διάδικος επικαλείται την υπαρξή της σε δικόγραφο και ο αντίδικος δεν αντιλέγει (α 7 §3 ν 2735/1999).

²⁹ ΕφΠατρ 500/2010

³⁰ Σχετικές οι αποφάσεις του ΑΠ 8/1997 και 1561/1998 όπου κρίθηκε ότι «είναι έγκυρη η σύναψη διαιτητικής συμφωνίας στο πλαίσιο διεθνούς εμπορικής συναλλαγής ακόμη και με απλή ανταλλαγή επιστολών ή τηλεγραφημάτων, κατ εφαρμογή του άρθρου 2 παρ. 2 της Διεθνούς Σύμβασης της Νέας Υόρκης «περί αναγνώρισεως και εκτελέσεως αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων» και «εφόσον πρόκειται περί διαφοράς από διεθνή εμπορική συναλλαγή, όπως είναι και εκείνη που προκύπτει από σύμβαση ασφαλίσεως πλοίου καταρτισθείσα μεταξύ φυσικών ή νομικών προσώπων, που είχαν κατά το χρόνο της καταρτίσεώς της, το κέντρο της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας σε διαφορετικές χώρες, η συμφωνία περί διαιτησίας, και υπό το ως άνω νομικό καθεστώς, μπορούσε να καταρτισθεί εγκύρως και με ανταλλαγή ενυπόγραφων επιστολών, τηλεγραφημάτων ή τηλετυπημάτων».

Εάν δεν έχει τηρηθεί ο συστατικός τύπος, η συμφωνία είναι άκυρη (α 159 εδ 2 ΑΚ). Εάν οι διάδικοι εμφανιστούν στους διαιτητές και λάβουν μέρος ανεπιφύλακτα στη διαιτητική διαδικασία, θεραπεύεται η έλλειψη του εγγράφου (α 869 § 1 εδ 2 ΚΠολΔ).

Με την ανάπτυξη του διαδικτύου και εν γένει των ηλεκτρονικών συναλλαγών, στις οποίες η πρόταση και η αποδοχή για σύναψη της σύμβασης γίνονται ηλεκτρονικά, τέθηκε το ζήτημα της έγκυρης σύναψης της συμφωνίας της διαιτησίας. Με το προεδρικό διάταγμα 150/2001 (ΦΕΚ Α 125/2001) εναρμονίστηκε η εθνική νομοθεσία με την οδηγία 99/93/ΕΚ για τις ηλεκτρονικές υπογραφές. Ειδικότερα στο άρθρο 3 προβλέπεται η δυνατότητα της ηλεκτρονικής υπογραφής σύμφωνα με τους περιεχόμενους σε αυτό όρους³¹.

Κατά παραπομπή ρήτρα διαιτησίας

Τα εμπλεκόμενα μέρη μπορούν να θέσουν στην κύρια ουσιαστική σύμβαση ειδικό όρο, με τον οποίο γίνεται παραπομπή σε διαφορετικό κείμενο, στο οποίο περιέχεται η συμφωνία για διαιτητική επίλυση των διαφορών τους.

Σε περίπτωση που το δεύτερο κείμενο δεσμεύει ήδη τα μέρη, η ρήτρα διαιτησίας θα είναι έγκυρη και δεσμευτική. Σε περίπτωση όμως που η παραπομπή γίνεται σε κείμενο άγνωστο, τότε γίνεται διάκριση:

- i. στην εσωτερική διαιτησία η ρήτρα δεν θα δεσμεύει τους διαδίκους
- ii. στην διεθνή διαιτησία η ρήτρα θα είναι δεσμευτική, εκτός και αν η ισχύς της έρχεται σε αντίθεση με την καλή πίστη και με τα καθιερωμένα στην συγκεκριμένη συναλλαγή συναλλακτικά ήθη.

Όταν πρόκειται για διεθνή συναλλαγή, η διαιτητική ρήτρα καταρτίζεται εγκαίρως και όταν περιέχεται σε άλλο κείμενο, το οποίο δεν έχουν υπογράψει οι συμβαλλόμενοι, αρκεί να έχουν υπογράψει την κύρια σύμβαση και αυτή να παραπέμπει, έστω και γενικώς, στο ανυπόγραφο κείμενο. Το ανυπόγραφο κείμενο μπορεί να αποτελεί ανυπόγραφο παράρτημά της ή ακόμη και ανυπόγραφους γενικούς όρους πωλήσεως και παραδόσεως εμπορευμάτων, για τους οποίους δεν γίνεται ρητή

---

³¹ Ειδικότερα το ζήτημα των ηλεκτρονικών φορτωτικών και εν γένει εγγράφων θα αναλυθεί παρακάτω.

και ειδική μνεία αλλά εντούτοις είναι γνωστοί στους διεθνώς συναλλασσόμενους και αποτελούν σταθερή πρακτική³².

3.5 Κατάργηση της συμφωνίας

Η συμφωνία για την διαιτησία παύει όπως κάθε σύμβαση³³, αλλά και για τους κάτωθι, αναφερόμενους στο άρθρο 885 ΚΠολΔ, λόγους:

- i. αν οι διαιτητές ή ο επιδιαιτητής, που ορίστηκαν με τη συμφωνία ή όρισαν μεταγενέστερα από κοινού οι συμβαλλόμενοι, πεθάνουν ή δεν αποδεχτούν τον ορισμό τους και δεν έχουν οριστεί αντικαταστάτες ή ο τρόπος της αντικατάστασής τους
- ii. αν εκπνεύσει άπρακτη η προθεσμία της ισχύος της συμφωνίας, όπως ορίζεται στο κείμενό της, ή η προθεσμία για την έκδοση της διαιτητικής απόφασης ή η προθεσμία που τάσσεται κατά το άρθρο 884³⁴
- iii. Αν οι συμβαλλόμενοι συνομολόγησαν εγγράφως την κατάργηση της συμφωνίας. Κατ' επέκταση δεν επιτρέπεται μονομερής ή σιωπηρή κατάργηση³⁵

Με την έκδοση της διαιτητικής απόφασης η συμφωνία καταργείται και αναβιώνει σε περίπτωση που η απόφαση αυτή ακυρωθεί.

Η άπρακτη παρέλευση της προθεσμίας αφορά μόνο την δυνατότητα προσφυγής στην διαιτησία και δεν συνεπάγεται και την λήξη του συμβατικού χρόνου της κύριας ουσιαστικής σύμβασης, ως προς την οποία η συμφωνία της διαιτησίας είναι αυτοτελής. Σιωπηρή παράταση της κύριας σύμβασης συνεπάγεται σιωπηρή παράταση της συμφωνίας για την διαιτησία, ακόμα και αν η τελευταία έχει αποτυπωθεί σε ξεχωριστό έγγραφο.³⁶

³² Σχετικά η απόφαση του Εφ Αθ 7195/2007

³³ Τα συμβληθέντα μέρη μπορούν να υπαναχωρήσουν, να την καταγγείλουν για σπουδαίο λόγο, να ζητήσουν την ακύρωσή της λόγω ελαττωμάτων στην βούληση κτλ

³⁴ Άρθρο 884 ΚΠολΔ : «Αν η διεξαγωγή της διαιτησίας ή η έκδοση της διαιτητικής απόφασης καθυστερεί και δεν ορίζεται με τη συμφωνία προθεσμίας για την έκδοσή της, το αρμόδιο κατά το άρθρο 878 παρ. 1 δικαστήριο με αίτηση ενός από τα μέρη τάσσει εύλογη προθεσμία για τον παραπάνω σκοπό».

³⁵ ΑΠ 187/1994

³⁶ Γεώργιος Σπ. Βερβενιώτης, Διεθνής Εμπορική Διαιτησία I, η Σύμβαση της Νέας Υόρκης, σελ 65- απαιτείται ωστόσο σε αυτή την περίπτωση να υπάρχει χρονική και λειτουργική εξάρτηση των δύο εγγράφων.

Τα μέρη μπορούν να προβλέψουν πρόσθετους λόγους ή να αποκλείσουν κάποιους από αυτούς. Λόγω της αρχής της αυτοτέλειας, κατάργηση της κύριας σύμβασης δεν συνεπάγεται ταυτόχρονη κατάργηση και της ρήτρας διαιτησίας, εκτός και αν συνάγεται αντίθετη βούληση των μερών.

4. Η διαιτητική διαδικασία

Ως διαιτητική διαδικασία ορίζεται το σύνολο των διαδικαστικών πράξεων με τις οποίες ξεκινά και ολοκληρώνεται η διαδικασία της διαιτησίας. Οι διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας εφαρμόζονται αναλογικά.

4.1 Έναρξη

Στην περίπτωση της διεθνούς διαιτησίας, το άρθρο 21 ν 2735/1999 ορίζει ότι η διαιτησία αρχίζει την ημέρα κατά την οποία η αίτηση προσφυγής στη διαιτησία περιέρχεται³⁷ σε εκείνον κατά του οποίου απευθύνεται, εκτός και αν τα μέρη έχουν συμφωνήσει διαφορετικά. Στο δε άρθρο 5 των Κανόνων για την Ναυτική Διαιτησία της Ένωσης για την Ναυτική Διαιτησία του Πειραιά αναφέρεται ότι, για τις διαιτησίες που θα διεξαχθούν σύμφωνα με αυτούς, η έναρξη της διαιτησίας επέρχεται με τη γνωστοποίηση από τον έναν διάδικο στον άλλο εγγράφου με το οποίο δηλώνεται η προσφυγή στη διαιτησία και παρατίθενται συνοπτικά τα πραγματικά περιστατικά που θεμελιώνουν την απαίτηση.

Στην διεθνή διαιτησία διακρίνουμε μεταξύ της αιτήσεως προσφυγής στην διαιτησία, με την οποία ο συμβαλλόμενος δηλώνει την πρόθεσή του να προσφύγει σε αυτή για την επίλυση της διαφοράς, χωρίς να υποβάλει και το αίτημά του, και της αγωγής, με την οποία υποβάλει πλήρως το αγωγικό του αίτημα και τα γεγονότα που θεμελιώνουν (α 23 ν 2735/1999).

Αντίστοιχη ρύθμιση για τον χρόνο έναρξης δεν υπάρχει για την εσωτερική διαιτησία.

---

³⁷ Στην διαδικασία της διαιτησίας κάθε έγγραφο δεν απαιτείται επιδίδεται με δικαστικό επιμελητή, αλλά να περιέρχονται έγκυρα σε γνώση του αντιδίκου.

Τα αποτελέσματα της έναρξης της διαδικασίας εξομοιώνονται με αυτά της άσκησης αγωγής (α 221 ΚΠολΔ), ήτοι επέρχεται διακοπή της παραγραφής, υπερημερία του οφειλέτη, έναρξη τοκοφορίας κτλ.

Ειδικά για την διακοπή της παραγραφής, χαρακτηριστική είναι η 1333/2007 απόφαση του Αρείου Πάγου, η οποία αφορούσε σε διαιτησία σχετική με την αξίωση αμοιβής σε επιθαλάσσια αρωγή: «...Κατά τη διάταξη του άρθρου 247 εδ. α' του Κώδικα Ιδιωτικού Δικαίου (ΚΙΝΔ) «πάσα πράξις αρωγής ή διασώσεως πλοίου, εφόσον έσχεν ωφέλιμο αποτέλεσμα, παρέχει δικαίωμα εulόγου αμοιβής», ενώ κατά τους ορισμούς των άρθρων 290 αριθμ. 3 και 291 εδ. α' του ίδιου Κώδικα, η αξίωση από επιθαλάσσια αρωγή ή διάσωση για την πληρωμή της αμοιβής και των εξόδων υπόκειται σε διετή παραγραφή, η οποία αρχίζει μόλις λήξει το έτος κατά το οποίο συμπίπτει η αφετηρία. Τέλος, κατά τις διατάξεις των άρθρων 268 εδ. α' και 269 παρ. 1 του ΑΚ, κάθε αξίωση που βεβαιώθηκε με τελεσίδικη απόφαση ή με δημόσιο έγγραφο εκτελεστό παραγράφεται μετά είκοσι χρόνια, και αν ακόμη η αξίωση καθαντή υπαγόταν σε συντομότερη παραγραφή. Την παραγραφή διακόπτει η υποβολή σε διαιτησία ή σε διοικητική αρχή ή σε διοικητικό δικαστήριο ή σε άλλο ειδικό δικαστήριο της διαφοράς που αναφέρεται στην αξίωση. Οι διατάξεις των άρθρων 261 έως 263, 267 έως 268 εφαρμόζονται αναλόγως. Επομένως, ο χρόνος παραγραφής επιμηκύνεται σε είκοσι χρόνια και όταν η αξίωση βεβαιωθεί με διαιτητική απόφαση, έστω και αν αυτή είναι αλλοδαπή, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 903 ΚΠολΔ....»

4.2 Ένσταση υπαγωγής σε διαιτησία

Σύμφωνα με το άρθρο 263 ΚΠολΔ εδ ε, η ρύθμιση του οποίου καταλαμβάνει και τις διαιτησίες του ν 2735/1999³⁸, η ένσταση της υπαγωγής της διαφοράς σε διαιτησία πρέπει να προτείνεται από τον εναγόμενο, με ποινή απαράδεκτου, κατά την πρώτη επ' ακροατηρίω συζήτηση, κατά την οποία διερευνάται το παραδεκτό της αγωγής και πριν την έρευνα της ουσιαστικής βασιμότητάς της. Η ένσταση πρέπει να είναι ορισμένη και σαφής, χωρίς όρους και αιρέσεις (σχετικές αποφάσεις Εφετείου Πειραιά 37/2010 και ΑΠ 905/1982).

Το τακτικό πολιτικό δικαστήριο, ενώπιον του οποίου προτείνεται η ένσταση υπαγωγής της διαφοράς σε διαιτησία, έχει εξουσία να κρίνει παρεμπιπτόντως το κύρος

³⁸ Άρθρο 8

της συμφωνίας περί διαιτησίας. Η δικαιοδοσία του διατηρείται και επί συμφωνίας διεθνούς διαιτησίας.

Οι διάδικοι μπορούν επιπλέον να εγείρουν αναγνωριστική αγωγή πριν από την έναρξη της διαιτητικής διαδικασίας και πριν από την έκδοση της διαιτητικής απόφασης, με αίτημα να αναγνωρισθεί ότι η συμφωνία περί διαιτησίας είναι άκυρη. Την δικαιοδοσία αυτή έχουν τα ημεδαπά δικαστήρια (Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών 10941/1995). Αν η διαφορά υπάγεται σε διαιτησία και το δικαστήριο κρίνει παρεμπιπτόντως ότι η συμφωνία της διαιτησίας είναι έγκυρη και δεσμευτική, παραπέμπει την υπόθεση, διατηρούνται δε οι συνέπειες της άσκησης της αγωγής. Αν πάψει να ισχύει η συμφωνία της διαιτησίας, η υπόθεση επαναφέρεται στο δικαστήριο με κλήση.

Για το παρεμπιπτόντως ερευνώμενο προδικαστικό ζήτημα του κύρους της διαιτητικής συμφωνίας δημιουργείται δεδδικασμένο (ΑΠ 1425/1999). Σε περίπτωση που απορριφθεί ως αβάσιμη η εν λόγω ένσταση, ο ενιστάμενος διάδικος έχει έννομο συμφέρον προς άσκηση έφεσης κατά της απορριπτικής διάταξης της απόφασης (ΑΠ 612/2009).

Κατά το άρθρο 887 παρ. 2 του ΚΠολΔ οι διαιτητές, αν δεν ορίζεται διαφορετικά από τη συμφωνία για διαιτησία, αποφαινόμενοι για τη δικαιοδοσία τους και εξετάζουν και τα παρεμπιπτόντα ζητήματα³⁹. Ανάλογη ρύθμιση περιλαμβάνεται και στο ν 2735/1999 για τις διεθνείς διαιτησίες⁴⁰. Η απόφαση των διαιτητών, με την οποία αποφαινόμενοι ότι δεν έχουν δικαιοδοσία, αφενός δεν προσβάλλεται με αγωγή, αφετέρου δεσμεύει τα πολιτικά δικαστήρια ως προς την έλλειψη δικαιοδοσίας των διαιτητών.

4.3 Οργάνωση της διαδικασίας

Ως έχει ήδη αναφερθεί, οι διαιτητές διορίζονται από τα συμβαλλόμενα μέρη⁴¹ και επιλύουν την διαφορά βάσει της συμφωνίας που έχει καταρτιστεί. Ως διαιτητές

³⁹ Η δυνατότητα εξέτασης των παρεμπιπτόντων αιτημάτων θα αναλυθεί παρακάτω.

⁴⁰ Άρθρο 16: «Το διαιτητικό δικαστήριο αποφαινόμενοι για τη δικαιοδοσία του και την ύπαρξη ή την ισχύ της συμφωνίας διαιτησίας».

⁴¹ Στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας υπάρχει ρητή πρόβλεψη για την δυνατότητα διορισμού εκ του νόμου (εάν τα μέρη δεν έχουν συμφωνήσει την διαδικασία επιλογής του διαιτητή ακολουθείται η διαδικασία του Κώδικα, η οποία περιγράφεται στα άρθρα 867 επ) και με δικαστική απόφαση (με την διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας και με τις προϋποθέσεις του α 878 ΚΠολΔ και άρθρα 6 και 11 ν 2735/1999).

μπορούν να οριστούν ένας ή περισσότεροι (πολυμελές διαιτητικό δικαστήριο), καθώς και ολόκληρο δικαστήριο (ΑΚ 871 ΚΠολΔ), αρκεί να είναι πρόσωπα ικανά για δικαιοπραξία⁴². Στην περίπτωση του πολυμελούς διαιτητικού δικαστηρίου ορίζεται ένας επιδιαιτητής, ο οποίος διευθύνει την συζήτηση και του οποίου η γνώμη, σε περίπτωση που δεν υπάρξει πλειοψηφία, υπερισχύει (α 891 ΚΠολΔ⁴³). Από την στιγμή κατά την οποία ο διαιτητής αποδεχθεί, έστω και σιωπηρά, τον διορισμό του, καταρτίζεται μεταξύ αυτού και των διαδίκων σύμβαση ανάθεσης διαιτητικού έργου, η οποία διέπεται από το δίκαιο που όρισαν τα μέρη ως εφαρμοστέο⁴⁴.

Αν με τη συμφωνία για διαιτησία δεν ορίζονται οι διαιτητές ή ο τρόπος του διορισμού τους, το κάθε μέρος ορίζει ένα διαιτητή (α 872 ΚΠολΔ), καλώντας τον αντίδικο εγγράφως να ορίσει το διαιτητή ή τους διαιτητές, μέσα σε προθεσμία οκτώ τουλάχιστον εργασίμων ημερών⁴⁵ και γνωστοποιώντας τον διαιτητή που αυτό ορίζει. Το μέρος στο οποίο απευθύνεται η κλήση οφείλει, μέσα στην οριζόμενη προθεσμία, να ανακοινώσει σε εκείνον που το καλεί το διαιτητή του (α 873 ΚΠολΔ). Κατά την ρητή πρόβλεψη του α 877 ΚΠολΔ, ο ορισμός του διαιτητή, του επιδιαιτητή από τους διαιτητές ή ο ορισμός των διαιτητών ή του επιδιαιτητή από τρίτον δεν ανακαλείται.

Καταρχήν τα συμβαλλόμενα μέρη, στα πλαίσια της ιδιωτικής αυτονομίας που απολαμβάνουν, καθορίζουν την διαδικασία με την οποία θα διεξαχθεί η διαιτησία, με την επιφύλαξη των κανόνων αναγκαστικού δικαίου του *forum*. Αν και δεν προβλέπεται ρητά στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, η συμφωνία για την διαδικασία θεωρείται αυτοτελής σε σχέση με την συμφωνία για υπαγωγή της διαφοράς στην διαιτησία, μπορεί δε να καταρτιστεί ρητά ή σιωπηρά ακόμα και σε μεταγενέστερο στάδιο.

Εάν τα μέρη δεν έχουν συμφωνήσει την διαδικασία, αυτή καθορίζεται από τους διαιτητές κατά την ελεύθερη κρίση τους. Σύμφωνα με την απόφαση 1422/2012 του Άρειου Πάγου «...το ίδιο το διαιτητικό δικαστήριο μπορεί να δημιουργήσει διαδικασία που δεν συμπίπτει με κάποια του ΚΠολΔ, αρκεί να τηρείται η αρχή της ισότητας των

⁴² Δεν μπορούν εξ αντιδιαστολής να διοριστούν νομικά πρόσωπα.

⁴³ Αν οι διαιτητές είναι περισσότεροι και με τη συμφωνία για διαιτησία δεν ορίζεται διαφορετικά, αποφασίζουν όλοι από κοινού με τον επιδιαιτητή κατά πλειοψηφία. Αν δεν σχηματιστεί πλειοψηφία, υπερισχύει η γνώμη του επιδιαιτητή.

⁴⁴ Για το μέτρο ευθύνης του διαιτητή κατά την άσκηση των καθηκόντων του, το α 881 προβλέπει ρητά ότι ευθύνεται μόνο για δόλο ή βαριά αμέλεια.

⁴⁵ Στην διεθνή διαιτησία η προθεσμία είναι τριάντα μέρες (α 11 ν 2735/1999).

διαδίκων και ο κάθε ένας από αυτούς να έχει τη δυνατότητα να αναπτύξει τους ισχυρισμούς του και να προσκομίσει τις αποδείξεις του...».

Εάν δεν υπάρχει σχετική πρόβλεψη στην συμφωνία, οι διαιτητές καθορίζουν τον τόπο και τον χρόνο κατά τον οποίο θα διεξαχθεί ενώπιον τους η διαιτησία. Όλοι οι διάδικοι καλούνται να παραστούν στις συζητήσεις, να αναπτύξουν - προφορικά ή εγγράφως, κατά την κρίση των διαιτητών⁴⁶ - τους ισχυρισμούς τους και να προσκομίσουν τις αποδείξεις τους.

Όσον αφορά την ερημοδικία, διακρίνουμε τις κάτωθι περιπτώσεις:

- i. αν οι διάδικοι απουσιάζουν ολοσχερώς, τεκμαίρεται η βούλησή τους να ματαιωθεί η διαδικασία
- ii. σε περίπτωση μη τήρησης της προθεσμίας που έχει ταχθεί σε κάποιον διάδικο για να απαντήσει στους ισχυρισμούς του αντιδίκου ή να προσκομίσει έγγραφα, η διαδικασία συνεχίζεται, χωρίς όμως να τεκμαίρεται ομολογία του διαδίκου. Το διαιτητικό δικαστήριο εκδίδει απόφαση με βάση τα στοιχεία που έχει, εφόσον αυτά είναι επαρκή⁴⁷.

Τα μέρη μπορούν να συμφωνήσουν την χρήση οπτικοακουστικών μέσων και την διεξαγωγή της ακροαματικής διαδικασίας και των συνδιασκέψεων μέσω τηλεδιάσκεψης. Έχουν επιπροσθέτως την δυνατότητα να επιτρέψουν την ηλεκτρονική υποβολή των εγγράφων⁴⁸.

4.4 Τόπος διεξαγωγής

Ο τόπος διεξαγωγής της διαιτησίας συμφωνείται από τα συμβαλλόμενα μέρη. Σε περίπτωση μη καθορισμού της από τους διαδίκους, ο τόπος αποφασίζεται από τους διαιτητές, λαμβανομένων υπόψη των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης.

⁴⁶ Σχετικά και άρθρο 24 ν 2735/1999

⁴⁷ Άρθρο 887 ΚΠολΔ «Αν δεν ορίζεται διαφορετικά με τη συμφωνία διαιτησίας, η υπόθεση δικάζεται και αν τα συμβαλλόμενα μέρη ή ένα από αυτά δεν προσέλθουν ή δεν αναπτύξουν τους ισχυρισμούς τους ή δεν προσκομίσουν τις αποδείξεις τους».

⁴⁸ Οι Κανόνες για την Ναυτική Διαιτησία της Ένωσης για την Ναυτική Διαιτησία του Πειραιά προβλέπουν αυτή την δυνατότητα στο άρθρο 19.

Θα πρέπει να γίνει διάκριση στον τόπο διεξαγωγής της διαιτησίας και στον τόπο όπου θα πραγματοποιούνται τυχόν οι συνεδριάσεις ή θα επιχειρούνται οι διαδικαστικές πράξεις, ανάλογα με τις ανάγκες της διαδικασίας.

Ο καθορισμός του τόπου της διαιτησίας έχει ως αποτέλεσμα και τον καθορισμό του δικαίου με βάση το οποίο θα διεξαχθεί η διαδικασία, εάν δεν υπάρχει σχετική συμφωνία των μερών, και θα κριθεί η εκτελεστότητα της απόφασης, καθώς έχει γίνει αποδεκτό ότι αμφότερα θα καθοριστούν από την *lex loci arbitri*⁴⁹.

4.5 Τα αποδεικτικά μέσα

Τα συμβαλλόμενα μέρη μπορούν να καθορίσουν ελεύθερα την διαδικασία διεξαγωγής των αποδείξεων, με την επιφύλαξη των διατάξεων αναγκαστικού δικαίου οι οποίες θεμελιώνουν το δικαίωμα της ισότητας και το δικαίωμα της ακροάσεως. Εάν τα μέρη δεν έχουν συμπεριλάβει τέτοια ρύθμιση στην συμφωνία τους, οι διαιτητές επιλέγουν την προσφορότερη, κατά την ελεύθερη κρίση τους, διαδικασία (α 886 ΚΠολΔ) και αποφαινόμενοι για το παραδεκτό, τη σημασία και την βαρύτητα των αποδείξεων (α 19 ν 2735/1999). Ανάλογα με το σύστημα που θα επιλέξουν, απαιτείται και ο ανάλογος βαθμός της δικανικής πεποίθησης⁵⁰.

Οι διαιτητές είναι υποχρεωμένοι να λάβουν υπόψη τους μόνο τους ισχυρισμούς και τα επιχειρήματα, τα οποία έχουν προταθεί ενώπιον του διαιτητικού δικαστηρίου, καθώς επίσης και τα πραγματικά περιστατικά τα οποία προέκυψαν από τις προσκομιζόμενες αποδείξεις. Όσον αφορά στην δυνατότητα χρήσης ιδιωτικών γνώσεων, χαρακτηριστική είναι η απόφαση του ΑΠ 1009/2002, στην οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι: *«Η ανεξαρτησία του διαιτητή, που απορρέει από τη δικαιοδοτική ιδιότητά του ως τρίτου κριτή επιβάλλεται να υπάρχει, όχι μόνο έναντι των διαδίκων,*

⁴⁹ Ρητή πρόβλεψη στο άρθρο 1 του ν 2735/1999: *«Οι διατάξεις του νόμου αυτού εφαρμόζονται, με την επιφύλαξη των άρθρων 8, 9 και 36 του παρόντος και των διεθνών συμβάσεων που εκάστοτε ισχύουν στην Ελλάδα, στη διεθνή εμπορική διαιτησία, ο τόπος της οποίας βρίσκεται στην Ελληνική Επικράτεια.»*

⁵⁰ Σχετικά η απόφαση του ΑΠ 293/1999: *«Δεν συνιστά τον κατά το άρθρο 897 αρ. 4 ΚΠολΔ λόγον ακυρώσεως διαιτητικής αποφάσεως (υπέρβαση της κατά τη διαιτητική συμφωνία ή το νόμο δικαιοδοσίας του διαιτητικού δικαστηρίου) η θεμελίωση της απόφασης σε πιθανολόγηση απλώς των ισχυρισμών των διαδίκων όταν αυτοί οι ίδιοι με τη διαιτητική τους συμφωνία θέλησαν την εφαρμογή των διατάξεων των ασφαλιστικών μέτρων»*

αλλά και έναντι του πραγματικού υλικού της διαιτητικής δίκης, με το οποίο πρέπει να έρχεται αυτός σε επαφή για πρώτη φορά, υπό τη δικαιοδοτική του ιδιότητα, κατά τρόπο που να αποκλείει τον επηρεασμό του από οποιαδήποτε προηγούμενη πρόσβασή του σ' αυτό, διότι αλλιώς καθίσταται αυτός εξαιρετέος κατ' εφαρμογή εκείνου από τους ως άνω λόγους εξαιρέσεως που προσήκει (αριθ. 3 περ. γ' του άρθρου 897). Δημιουργείται επίσης λόγος ακυρώσεως, αν από τον διαιτητή κατά τη διαιτητική διαδικασία δεν τηρήθηκε είτε η αρχή της ισότητας των διαδίκων σε σχέση με τα δικονομικά δικαιώματα και τις δικονομικές υποχρεώσεις τους, είτε η αρχή της εκατέρωθεν ακροάσεως εξαιτίας μη κλητεύσεως των διαδίκων προς παράσταση κατά τη συζήτηση της υποθέσεως και κατ' αυτήν προβολή των ισχυρισμών τους και προσκομιδή των αποδείξεών τους. Αποτελεί παραβίαση των ως άνω αρχών της ισότητας και της εκατέρωθεν ακροάσεως η από τον διαιτητή χρήση των ιδιωτικών γνώσεών του κατά την κρίση της διαφοράς από αυτόν και ότι για το ορισμένο του στηριζόμενου στην ως άνω χρησιμοποίηση ιδιωτικών γνώσεων λόγου ακυρώσεως πρέπει να αναφέρονται στην αγωγή τα σημεία της διαιτητικής αποφάσεως, από τα οποία άμεσα ή έμμεσα αλλά σαφώς προκύπτει ότι ο διαιτητής στηρίχθηκε σε γνώσεις που απέκτησε όχι από την αποδεικτική διαδικασία αλλά ιδιωτικώς...»

Το δικαίωμα της ίσης μεταχείρισης και προηγούμενης ακρόασης (α 18 ν 2735/1999) καθιερώνει την υποχρέωση έγκαιρης ειδοποιήσεως κάθε μέρους από τους διαιτητές, προκειμένου να παραστεί στις συνεδριάσεις και στην διεξαγωγή των αποδείξεων, καθώς και την υποχρέωση παροχής πληροφοριών και κοινοποιήσεως κάθε εγγράφου σε κάθε διάδικο⁵¹.

Η αποδεικτική διαδικασία διεξάγεται ενώπιον των διαιτητών (αρχή της αμεσότητας, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 886 ΚΠολΔ), με την εξαίρεση την οποία εισάγει το α 888§2, όπου προβλέπεται ρητά η δυνατότητα ανάθεσης της διεξαγωγής ορισμένων διαδικαστικών πράξεων σε κάποιον από τους διαιτητές.

⁵¹ ΑΠ 1779/1999: « Με τη διάταξη αυτή επιβάλλεται η τήρηση, κατά τη διεξαγωγή της διαιτησίας, των αρχών της ισότητας των διαδίκων, αφενός, και της ακροάσεως όλων των αντιδίκων μερών αφετέρου. Η πρώτη από τις αρχές αυτές πραγματώνεται όταν από δικονομική άποψη κανένας διάδικος δεν απολαμβάνει δικαιώματα που οι υπόλοιποι τούτων στερούνται, ούτε απαλλάσσεται από τις επιβαλλόμενες στους υπόλοιπους υποχρεώσεις. Η δεύτερη δε εξασφαλίζεται με την παροχή σε όλους τους διαδίκους της ευχέρειας αφενός να παραστούν κατά τις συζητήσεις της διαφοράς και να υποβάλουν τους ισχυρισμούς τους και τα αποδεικτικά τους μέσα, ύστερα από σχετική κλήτευσή τους από τους διαιτητές, αφετέρου δε να λάβουν γνώση των ισχυρισμών των αντιδίκων τους και να τους αντικρούσουν»

Το διαιτητικό δικαστήριο δεν μπορεί να επιβάλει ποινές (όπως π.χ. για λιπομαρτυρία κατά το α 404 ΚΠολΔ) ή να λάβει αναγκαστικά μέτρα για την διεξαγωγή των αποδείξεων. Εν όψει αυτών, οι διαιτητές μπορούν να προσφύγουν στο ειρηνοδικείο και να αιτηθούν την συνδρομή του σύμφωνα με τους όρους του α 888§3 ΚΠολΔ (ανάλογη πρόβλεψη και στο άρθρο 27 ν 2735/1999).

4.6 Εκκρεμοδικία

Η άσκηση της αγωγής ενώπιον του διαιτητικού δικαστηρίου δεν παράγει εκκρεμοδικία⁵². Αν έχει ήδη ξεκινήσει η διαιτητική διαδικασία και εντούτοις το ένα μέρος προσφύγει ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων, αρκεί για τον εναγόμενο η προβολή της ένστασης υπαγωγής της διαφοράς στην ήδη ανοιγείσα διαιτησία.

4.7 Εφαρμοστέο επί της διαφοράς ουσιαστικό δίκαιο

Τα μέρη, με την επιφύλαξη των κανόνων δημόσιας τάξης, μπορούν ελεύθερα να επιλέξουν το εφαρμοστέο ουσιαστικό δίκαιο, το οποίο, ως έχει ήδη αναφερθεί πιο πάνω, μπορεί να είναι διαφορετικό από το δίκαιο που διέπει την κύρια ουσιαστική σύμβαση.

Διατάξεις ουσιαστικού δικαίου είναι οι κανόνες που διέπουν τις προϋποθέσεις για τη γένεση, την παρεμπόδιση της γένεσης, την παρεμπόδιση της άσκησης, την μεταβίβαση και την κατάργηση του ουσιαστικού δικαιώματος. Διατάξεις δημόσιας τάξης είναι οι κανόνες αναγκαστικού δικαίου, οι οποίοι έχουν *«θεσπιστεί για χάρη του γενικότερου συμφέροντος, έτσι ώστε η ιδιωτική βούληση να μην έχει εξουσία ελεύθερης διάθεσης τους»*⁵³.

Οι διάδικοι είναι ελεύθεροι να ορίσουν ότι η μεταξύ τους διαφορά θα επιλυθεί⁵⁴:

- i. με το εφαρμοστέο ουσιαστικό δίκαιο το οποίο επιλέγουν
- ii. σύμφωνα με τους κανόνες ορισμένης αλλοδαπής έννομης τάξης –κατά ρητή πρόβλεψη του α 28§2 ν 2735/1999, αν δεν έχει συμφωνηθεί ρητά το αντίθετο, η παραπομπή στο δίκαιο ενός κράτους θεωρείται ως άμεση

⁵² Κωνσταντίνος Μπέης

⁵³ Κωνσταντίνος Μπέης

⁵⁴ Κωνσταντίνος Μπέης

- παραπομπή στο ουσιαστικό δίκαιο και όχι στους κανόνες ιδιωτικού διεθνούς δικαίου του κράτους αυτού
- iii. με τις συναλλακτικές συνήθειες ορισμένου επαγγελματικού κλάδου (όπως π.χ. την διεθνή *lex mercatoria*)
  - iv. με την αρχή του ίσου και επεικούς (*ex aequo et bono*)
  - v. κατά δίκαιη κρίση των διαιτητών (*amiable compositeur*)

Εάν δεν υπάρχει σχετική πρόβλεψη, οι διαιτητές είναι υποχρεωμένοι να εφαρμόσουν το ισχύον δίκαιο και συγκεκριμένα το ουσιαστικό δίκαιο που ορίζεται από τον κανόνα ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, τον οποίο το διαιτητικό δικαστήριο θεωρεί ότι αρμόζει περισσότερο στη συγκεκριμένη υπόθεση⁵⁵ (α 28§2 ν 2735/1999).

Σε κάθε περίπτωση, το διαιτητικό δικαστήριο λαμβάνει υπόψη τις συνήθειες και τα έθιμα που επικρατούν στον συγκεκριμένο κύκλο συναλλαγών (α 28§3 ν 2735/1999).

Οι συμφωνίες διαιτησίας εξαιρούνται από τις ρυθμίσεις της Κοινοτικής Σύμβασης της Ρώμης του 1980 περί του εφαρμοστέου δικαίου στις συμβατικές ενοχές (η οποία κυρώθηκε με τον νόμο του ν. 1792/1988), όσον και από τις ρυθμίσεις του υπ' αριθ. 44/2001 Κανονισμού του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁵⁶.

5. Έκταση εξουσίας των διαιτητών

5.1 Αντικειμενικά όρια

Στα πλαίσια της αρχής της ελεύθερης διάθεσης του αντικειμένου της δίκης (α 106 ΚΠολΔ), το οποίο ισχύει και στην διαιτησία, οι διάδικοι καθορίζουν, περιορίζουν ή και επεκτείνουν το αντικείμενο της διαιτητικής δίκης.

Η συμφωνία για την υπαγωγή της διαφοράς στον θεσμό της διαιτησίας, το θεσμικό πλαίσιο και τέλος η συγκεκριμένη αίτηση διαιτησίας, με την οποία ο διάδικος θα ασκήσει το σύνολο των αξιώσεών του ή ένα μέρος αυτών και θα υποβάλει συγκεκριμένα αιτήματα, δεσμεύουν το διαιτητικό δικαστήριο.

⁵⁵ Αν πρόκειται για ελληνική διαιτησία για αλλοδαπή διαφορά, εφαρμοστέο είναι το ελληνικό ιδιωτικό διεθνές δίκαιο.

⁵⁶ ΕφΠειρ 475/2005, η οποία αφορούσε σε ρήτρα διαιτησίας σε ναυλοσύμφωνο.

Το αντικείμενο της διαδικασίας μπορεί να διευρυνθεί με τους κάτωθι τρόπους:

- i. με τροποποίηση⁵⁷ ή συμπλήρωση του αιτήματος ή της απάντησης (α 23 ν 2735/1999)-επιτρέπεται τόσο η τροποποίηση της ιστορικής βάσης της αγωγής, όσο και η τροποποίηση του επίδικου δικαιώματος στα πλαίσια της συμφωνίας
- ii. άσκηση ανταγωγής από τον καθ ου, είτε με την υποβολή της απάντησής του, είτε σε μεταγενέστερο στάδιο (σ 2, στοιχείο στ ν 2735/1999 η αρχή της όμοιας μεταχείρισης αγωγής και ανταγωγής)
- iii. ένσταση του καθ ου για συμψηφισμό ανταπαίτησης που διατηρεί κατά του αιτούντα, αρκεί αυτή να καλύπτεται από την συμφωνία της διαιτησίας και να υπάγεται στην εξουσία του διαιτητικού δικαστηρίου.

Σύμφωνα με το άρθρο 887§2 ΚΠολΔ οι διαιτητές, εάν δεν υπάρχει αντίθετη πρόβλεψη στην συμφωνία, αποφαινόμενοι για την δικαιοδοσία τους και εξετάζουν τα παρεμπόδιοντα ζητήματα.

Παρεμπόδιον ζήτημα είναι οτιδήποτε μπορεί να εμποδίσει, διακόψει ή καταργήσει ή οπωσδήποτε επηρεάζει την τακτική πρόοδο της κύριας δίκης, στην οποία περιλαμβάνεται και η εκτέλεση (Α 282 ΚΠολΔ).

Σύμφωνα με την απόφαση του Άρειου Πάγου 255/1996: «...Είναι αυτονόητο ότι το εάν οι διαιτητές έχουν εξουσία να επιληφθούν συγκεκριμένης διαφοράς που άγεται ενώπιόν τους, διότι αυτό συνομολογήθηκε από τα συμβαλλόμενα μέρη, θα κριθεί βάσει των εκτιθέμενων στην σχετική αγωγή, σύμφωνα δηλαδή με το περιεχόμενο και το αίτημα της αγωγής. Αν κατά την εκδίκαση της αγωγής ενώπιον των διαιτητών και προς απόκρουση αυτής προταθούν από τον εναγόμενο διάφορες ενστάσεις καταλυτικές ή παρακωλυτικές του καταγομένου στην διαιτητική διαδικασία δικαιώματος, και όταν ακόμη αυτές στηρίζονται σε ειδικές συμφωνίες της ίδιας έννομης σχέσεως ή σε άλλες συμφωνίες και έννομες σχέσεις μεταξύ των ίδιων συμβαλλομένων, που τελούν σε συνάρτηση με την έννομη σχέση από την οποία προήλθε η εισαχθείσα ενώπιον των διαιτητών διαφορά, είναι πρόδηλο, ότι οι διαιτητές έχουν εξουσία να επιληφθούν των ενστάσεων αυτών και να ερευνήσουν το κύρος και την βασιμότητα τους, όπως επίσης

⁵⁷ Η δυνατότητα μεταβολής του αιτήματος υπάρχει και στις διαιτησίες επί ναυλοσυμφώνων, εφόσον συναινούν ως προς αυτό τόσο οι διάδικοι, όσο και οι διαιτητές. Σε ορισμένα ναυλοσύμφωνα προβλέπονται δε και χρονικοί περιορισμοί ως προς την υποβολή των νέων αιτημάτων (για παράδειγμα στο Asbatankvoy, όπου τα μέρη μπορούν να υπαγάγουν πρόσθετες διαφορές προς διάγνωση μόνο μέχρι το τέλος της ακροαματικής διαδικασίας).

έχουν εξουσία να εξετάσουν γενικώς και όλα τα παρεμπόδιοντα ζητήματα (βλ. άρθρο 887 παρ. 2 ΚΠολΔ), και σε περίπτωση που τις κρίνουν βάσιμες να απορρίψουν την αγωγή....»

Κατά πόσο οι διαιτητές έχουν την εξουσία να εκδικάσουν παρεμπόδιουσες αγωγές για συναφείς και παρεπόμενες απαιτήσεις (π.χ. τόκοι), θα κριθεί από την ερμηνεία της συγκεκριμένης συμφωνίας στην οποία βασίζεται η διαδικασία.

5.2 Υποκειμενικά όρια

Η διαιτητική διαδικασία μπορεί να είναι διμερής ή πολυμερής. Η συμμετοχή πλέον των δύο προσώπων στην διαδικασία επιτυγχάνεται με τους κάτωθι τρόπους:

- i. Κατάρτιση της συμφωνίας της διαιτησίας μεταξύ περισσότερων προσώπων. Η επιλογή κοινών διαιτητών από τα εναγόμενα μέρη εξαρτάται από την ύπαρξη κοινών ή αντίθετων συμφερόντων.
- ii. Κατάρτιση διμερών συμφωνιών διαιτησίας, οι οποίες βασίζονται στον ίδιο οικονομικό σκοπό⁵⁸ και συμφωνία των διαδίκων για συνένωση των διαιτητικών διαδικασιών⁵⁹.
- iii. Παρέμβαση τρίτου, ο οποίος έχει έννομο συμφέρον, με την προϋπόθεση ότι συναινούν τα διάδικα μέρη και οι διαιτητές. Εάν ο τρίτος δεσμεύεται ήδη από την ρήτρα διαιτησίας, δεν απαιτείται η συναίνεση τους.

5.3 Η λήψη των ασφαλιστικών μέτρων

Στην εσωτερική διαιτησία απαγορεύεται ρητά (α 889§1 ΚΠολΔ) η λήψη, η μεταρρύθμιση ή η ανάκληση ασφαλιστικών μέτρων από τους διαιτητές, καθώς και σύναψη η συμφωνίας για διαιτησία για τον σκοπό αυτό (α 685 ΚΠολΔ). Τα ασφαλιστικά μέτρα διατάσσονται μόνο από το αρμόδιο τακτικό δικαστήριο. Εάν τεθεί στον αιτούντα συγκεκριμένη προθεσμία για την άσκηση της κύριας αγωγής, είναι υποχρεωμένος να κινήσει εγκαίρως και εγκύρως την διαιτητική διαδικασία (α 889§2

⁵⁸ Π.χ. σύμβαση μεταφόρτωσης φορτίου μεταξύ του πλοιοκτήτη και του ιδιοκτήτη του φορτίου και ανάθεση από τον τελευταίο σε εργολάβο της σχετικής διαδικασίας.

⁵⁹ Εάν λείπει η συμφωνία των μερών, οι διαδικασίες διεξάγονται υποχρεωτικά ξεχωριστά.

ΚΠολΔ), διαφορετικά στοιχειοθετείται μεταβολή των περιστάσεων και επιτρέπεται αίτηση για ανάκληση της απόφασης⁶⁰.

Θεωρείται ότι έχει εμπρόθεσμα εισαχθεί η διαφορά στην διαδικασία της διαιτησίας, όταν έχει συγκροτηθεί το διαιτητικό δικαστήριο και έχει περιέλθει σ' αυτό και στον εναγόμενο ο προσδιορισμός του αντικειμένου της διαφοράς.

6. Η διαιτητική απόφαση

6.1 Είδη και στοιχεία της απόφασης

Οι διαιτητικές αποφάσεις διακρίνονται σε:

- i. Οριστικές και μη οριστικές, ανάλογα αν περατώνεται η διαδικασία ή όχι
- ii. Αποφάσεις οι οποίες εκδίδονται για το σύνολο της διαφοράς ή για ορισμένο τμήμα της (partial award), με επιφύλαξη για το υπόλοιπο

Στο Αγγλικό Δίκαιο προβλέπεται και η ενδιάμεση διαιτητική απόφαση (interim award), η οποία είναι εκτελεστή και εκδίδεται όταν συντρέχουν σωρευτικά οι κάτωθι προϋποθέσεις:

- i. Η απαίτηση και η υπαιτιότητα του εναγομένου είναι αδιαμφισβήτητα.
- ii. Περιλαμβάνεται στην συμφωνία των μερών η δυνατότητα των διαιτητών για επίλυση των προκαταρκτικών ζητημάτων πριν την οριστική διάγνωση της διαφοράς.

Τα ζητήματα, για τα οποία θα αποφανθούν με αυτό το είδος της απόφασης οι διαιτητές, δεν ανατρέπονται από την οριστική απόφαση.

Με τη διαιτητική απόφαση οι διαιτητές δύνανται:

- i. να διατάξουν την καταβολή χρηματικού ποσού

---

⁶⁰ Οι Κανόνες για την Ναυτική Διαιτησία της Ένωσης για την Ναυτική Διαιτησία του Πειραιά στο άρθρο 10 προβλέπουν ότι: «Το διαιτητικό δικαστήριο έχει την εξουσία να διατάσσει, κατόπιν αιτήματος ενός μέρους, τα ασφαλιστικά μέτρα που θεωρεί αναγκαία σχετικά με το αντικείμενο της διαφοράς, όπως και να εξαρτήσει τη λήψη τους έναντι ενός μέρους από την παροχή εγγυοδοσίας από το άλλο μέρος. Τυχόν άρνηση ενός μέρους να συμμορφωθεί με απόφαση του διαιτητικού δικαστηρίου για τα θέματα της προηγούμενης παραγράφου, μπορεί να ληφθεί υπόψη από το διαιτητικό δικαστήριο στην έκδοση της οριστικής του απόφασης»

- ii. να διατάξουν εκτέλεση ή παράλειψη μιας πράξης
- iii. να διατάξουν εκτέλεση μιας σύμβασης
- iv. να διατάξουν αποκατάσταση
- v. να αποφανθούν για κάθε θέμα το οποίο θα τεθεί στην κρίση τους

Η απόφαση επί ποινή ακυρωσίας συντάσσεται εγγράφως και υπογράφεται ιδιοχειρώς από όλους τους διαιτητές, πρέπει δε να περιέχει τα στοιχεία τα οποία αναφέρονται στο α 892§2 ΚΠολΔ.

Σύμφωνα με την απόφαση του Αρείου Πάγου 831/1994, η διαιτητική απόφαση υπόκειται στον έλεγχο του Αρείου Πάγου: «...Επειδή ως δικαστικές αποφάσεις άλλης δίκης, η εκτίμηση του περιεχομένου των οποίων, ως δικαστικών εγγράφων, υπόκειται στον έλεγχο του Αρείου Πάγου (561 παρ.2 ΚΠΔ), νοούνται και οι διαιτητικές αποφάσεις. Επομένως η διαιτητική απόφαση, ως διαδικαστικό έγγραφο, δεν είναι "έγγραφο", υπό την έννοια του άρθρου 559 αρ. 20 ΚΠΔ, ήτοι αποδεικτικό μέσο υπό την έννοια του άρθρου 339, 432 επ. ΚΠΔ.....».

6.2 Οι έννομες συνέπειες της διαιτητικής απόφασης - Δεδικασμένο και εκτελεστότητα

Η διαιτητική απόφαση παράγει τις έννομες συνέπειές της από την χρονική στιγμή κατά την οποία θα υπογραφεί από το σύνολο των διαιτητών (α 893§1 ΚΠολΔ) και εξομοιώνεται ως προς αυτές με την δικαστική. Δεσμεύονται τα πρόσωπα τα οποία συμμετείχαν στην διαδικασία, καθώς και οι τρίτοι, οι οποίοι καταλαμβάνονται από την ισχύ της συμφωνίας ως αναφέρθηκε πιο πάνω.

Κύριες συνέπειες είναι το δεδικασμένο, η εκτελεστότητα και η διαπλαστική ενέργεια. Οι δευτερεύουσες συνέπειες αφορούν στις περιπτώσεις κατά τις οποίες απαιτείται από τον νόμο η ύπαρξη απόφασης (δικαστικής ή διαιτητικής) για να επέλθουν οι έννομες συνέπειες⁶¹. Περαιτέρω, για την αξίωση η οποία έχει κριθεί η παραγραφή επεκτείνεται σε είκοσι χρόνια.

Η διαπλαστική απόφαση παράγει τα αποτελέσματά της από την έκδοσή της. Αναγκαστική ωστόσο εκτέλεση βάση καταψηφιστικής απόφασης μπορεί να επιδιωχθεί κατά των προσώπων, τα οποία δεσμεύονται με βάση την συμφωνία διαιτησίας, μόνο

⁶¹ Π.χ. ΕφΑθ 7941/2000: «Όπως προκύπτει από τις διατάξεις των άρθρων 1263, 1277 ΑΚ, 895-896 και 904 § 2 εδ. β' ΚΠολΔ η διαιτητική απόφαση, εφόσον είναι εκτελεστή και αποτελεί δεδικασμένο, αποτελεί τίτλο προς εγγραφή (απόκτηση) υποθήκης»

εφόσον έχει προηγηθεί κατάθεση του πρωτότυπού της στη γραμματεία του μονομελούς πρωτοδικείου της περιφέρειας στην οποία εκδόθηκε (α 893§2 ΚΠολΔ).

Η διαιτητική απόφαση δεν προσβάλλεται με ένδικα μέσα (α 895 §1 ΚΠολΔ). Ο έλεγχος της διαιτητικής απόφασης από τα τακτικά δικαστήρια ασκείται αποκλειστικά μέσω του ένδικου μέσου της ακυρωτικής αγωγής και μόνο για τους λόγους που προβλέπει ρητά ο νόμος. Με την διαιτητική συμφωνία τα μέρη μπορούν να προβλέψουν την δυνατότητα προσφυγής (μεταρρυθμιστική προσφυγή) σε άλλους διαιτητές προς εξαφάνιση της αρχικής απόφασης και νέα εκδίκαση της διαφοράς (α 895 §2 ΚΠολΔ), ορίζοντας την διαδικασία, της προϋποθέσεις και την προθεσμία⁶².

Όπως έχει κριθεί και νομολογιακά (απόφαση Εφετείου Θεσσαλονίκης 978/2005):
«...Σύμφωνα με το άρθρο 896 ΚΠολΔ η διαιτητική απόφαση, αν με τη συμφωνία διαιτησίας δεν ορίζεται προσφυγή κατά το άρθρο 895§2 ή πέρασε η ορισμένη για την προσφυγή προθεσμία, αποτελεί δεδικασμένο και εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 322, 324 έως 330, 332 έως 334. Εξάλλου, από τις τελευταίες ως άνω διατάξεις συνάγεται, ότι οι οριστικές και τελεσίδικες αποφάσεις των πολιτικών δικαστηρίων αποτελούν δεδικασμένο, το οποίο δεν επιτρέπει να αμφισβητηθεί και να καταστεί αντικείμενο νέας δίκης, μεταξύ των ίδιων διαδίκων, που παρίστανται με την ίδια ιδιότητα, το δικαίωμα, που κρίθηκε οριστικά και τελεσίδικα και η δικαιολογητική σχέση, από την οποία αυτό έχει παραχθεί. Η απαγόρευση αυτή λειτουργεί τόσο θετικά, με την έννοια, ότι το δικαστήριο της νέας δίκης, ενώπιον του οποίου ανακύπτει, είτε ως κύριο, είτε ως προδικαστικό ζήτημα, το δικαίωμα που κρίθηκε οριστικά και τελεσίδικα, οφείλει να θέσει ως βάση της αποφάσεώς του το δεδικασμένο, που παρήχθη από την οριστική και τελεσίδικη απόφαση, όσο και αρνητικά, με την έννοια, ότι καθιστά απαράδεκτη τη νέα αγωγή, για το δικαίωμα που κρίθηκε οριστικά και τελεσίδικα...»

Το δεδικασμένο δημιουργείται ως προς τα δικαιώματα που κρίθηκαν, ήτοι ως προς το κύριο αντικείμενο της διαιτησίας και ως προς τα τυχόν προδικαστικά ζητήματα, με την προϋπόθεση τα τελευταία να είχαν προβλεφθεί στην συμφωνία της διαιτησίας.

⁶² Δεν αναστέλλεται ωστόσο η ισχύς του δεδικασμένου ΑΠ 298/1979.

6.3 Η προσβολή της απόφασης

Η διαιτητική απόφαση προσβάλλεται είτε από τα πρόσωπα, τα οποία συμμετείχαν στην διαδικασία, είτε από τα πρόσωπα, τα οποία δεσμεύονται από αυτή δυνάμει της συμφωνίας της διαιτησίας, είτε από τα τρίτα πρόσωπα ως προς τα οποία αναπτύσσει τριτενέργεια. Στην τελευταία περίπτωση ασκείται ανακοπή (α 583 ΚΠολΔ) με αίτημα να αναγνωριστεί ότι η απόφαση δεν παράγει ως προς τον αιτούντα τα έννομα αποτελέσματά της, λόγω του ότι η έκδοσή της προκαλεί ανεπανόρθωτη βλάβη στα συμφέροντά του.

Σύμφωνα με την απόφαση 217/2004 του Αρείου Πάγου: *«Επειδή, κατά τη διάταξη του άρθρου 897 αριθμ. 4 του ΚΠολΔ, η διαιτητική απόφαση μπορεί να ακυρωθεί, ολικά ή εν μέρει, μόνο με δικαστική απόφαση, αν εκείνοι που την εξέδωσαν ενέργησαν υπερβαίνοντας την εξουσία που τους παρέχει η συμφωνία για τη διαιτησία ή ο νόμος. Εξ άλλου, κατά τη διάταξη του άρθρου 901 (1 στοιχείο α' του ΚΠολΔ, μπορεί να επιδιωχθεί με αγωγή ή ένσταση η αναγνώριση της ανυπαρξίας διαιτητικής απόφασης, πλην άλλων περιπτώσεων, και αν δεν συνομολογήθηκε συμφωνία διαιτησίας. Με τις ανωτέρω δύο διατάξεις θεσπίζεται αφ' ενός μεν η ακυρωσία και αφ' ετέρου η ανυπαρξία διαιτητικής αποφάσεως, όταν η διαφορά για την οποία αποφάνθηκαν οι διαιτητές δεν έχει υπαχθεί στη δικαιοδοσία τους. Το πότε η διαιτητική απόφαση είναι ακυρώσιμη, σύμφωνα με την πρώτη από τις δύο περιπτώσεις που ορίζει το άρθρο 897 αριθμ. 4 ΚΠολΔ, και πότε ανύπαρκτη εξαρτάται από τη συνομολόγηση συμφωνίας για διαιτησία. Έτσι, αν οι διαιτητές στηρίζουν την εξουσία τους σε ανύπαρκτη συμφωνία για διαιτησία, τότε η απόφασή τους είναι και αυτή ανύπαρκτη. Αν αντίθετα, οι διαιτητές αντλούν την εξουσία τους από υπαρκτή συμφωνία, τα όρια της οποίας απλώς υπερβαίνουν, επεκτείνοντάς την στην επίλυση διαφορών που με το συνυποσχητικό δεν έχουν υπαχθεί στη δικαιοδοσία τους, τότε η απόφασή τους είναι όχι ανύπαρκτη, αλλ' ακυρώσιμη. Οι ανωτέρω διατάξεις, με τις οποίες θεσπίζεται η ανυπαρξία και η ακυρωσία των διαιτητικών αποφάσεων, είναι διατάξεις ουσιαστικού δικαίου, η δε παραβίασή τους ελέγχεται από τον Άρειο Πάγο ως πλημμέλεια από το άρθρο 559 αριθμ. 1 ΚΠολΔ⁶³»*

⁶³ Ανάλογη και η ΑΠ 255/1996 : *«... κατά το άρθρο 897 αριθ. 4 ΚΠολΔ η διαιτητική απόφαση μπορεί να ακυρωθεί αν εκείνοι που την εξέδωσαν ενήργησαν υπερβαίνοντας την εξουσία που τους παρέχει η συμφωνία για την διαιτησία ή ο νόμος. Κατά την σαφή έννοια της τελευταίας διατάξεως είναι ακυρώσιμη η διαιτητική απόφαση όταν οι διαιτητές επελήφθησαν διαφοράς, η επίλυση της οποίας δεν έχει ανατεθεί σ'αυτούς από τα συμβαλλόμενα μέρη. ...»*, η ΑΠ 842/2008 και η ΑΠ 1146/2008.

Γίνεται λοιπόν διάκριση ανάμεσα στην δεσμευτική διαιτητική απόφαση, η οποία προσβάλλεται με αγωγή ακυρώσεως για τα περιοριστικά αναφερόμενα στο άρθρο 897 ΚΠολΔ ελαττώματα, και στην ανυπόστατη, αυτοδίκαια άκυρη απόφαση, εναντίον της οποία ασκείται αγωγή αναγνώρισης της ανυπαρξίας της κατά το άρθρο 901 ΚΠολΔ.

Η αγωγή ακυρώσεως είναι διαπλαστική αγωγή⁶⁴, η οποία μπορεί να ασκηθεί για τους κάτωθι λόγους εναντίον διαιτητικής απόφασης η οποία έχει εκδοθεί στην Ελλάδα, είτε πρόκειται για εθνική είτε για διεθνή διαιτησία:

- i. αν η συμφωνία για τη διαιτησία είναι άκυρη
- ii. αν εκδόθηκε αφού η συμφωνία για τη διαιτησία έπαψε να ισχύει
- iii. αν εκείνοι που την εξέδωσαν ορίστηκαν κατά παράβαση των όρων της συμφωνίας για την διαιτησία ή των διατάξεων του νόμου ή αν τα μέρη τους είχαν ανακαλέσει ή αποφάνθηκαν αν και είχε γίνει δεκτή αίτηση εξαίρεσής τους
- iv. αν εκείνοι που την εξέδωσαν ενέργησαν υπερβαίνοντας την εξουσία που τους παρέχει η συμφωνία για τη διαιτησία ή ο νόμος⁶⁵
- v. αν παραβιάστηκαν οι διατάξεις των άρθρων 886 παρ. 2, 891, 892
- vi. αν είναι αντίθετη προς διατάξεις δημόσιας τάξης ή προς τα χρηστά ήθη⁶⁶
- vii. αν είναι ακατάληπτη ή περιέχει αντιφατικές διατάξεις
- viii. αν συντρέχει λόγος αναψηλάφησης κατά το άρθρο 544

⁶⁴ Στέλιος Κουσουλής, οπ.π, σελ 148

⁶⁵ ΑΠ 662/2011: « Δεν αποτελεί λόγο ακυρότητας της διαιτητικής απόφασης η μη κατάθεση της ή η πλημμελής κατάθεση της, καθώς και η μη επίδοση της στους διαδίκους, αφού η διαιτητική απόφαση ολοκληρώνεται και παράγει τις έννομες συνέπειες της από της υπογραφής της από τους διαιτητές. .... Ο λόγος της ΚΠολΔ 897 αριθ. 4 ιδρύεται όταν οι διαιτητές αποφαινόνται επί θέματος που δεν υποβλήθηκε στη διαιτησία ή κείται πέραν αυτού, όπως συμβαίνει και όταν οι διαιτητές εφαρμόζουν κανόνες ουσιαστικού δικαίου διαφορετικούς από εκείνους που τα μέρη συμφώνησαν κατά την ΚΠολΔ 890 παρ.1, ως εφαρμοστέους. Ουδέποτε, όμως, συνιστά υπέρβαση εξουσίας η εσφαλμένη ερμηνεία ή εφαρμογή διατάξεως ουσιαστικού νόμου, η έλλειψη αιτιολογίας της διαιτητικής αποφάσεως ή η εσφαλμένη εκτίμηση του αποδεικτικού υλικού και η κατ' ακολουθίαν αυτής εσφαλμένη ουσιαστική κρίση (ΑΠ 537/07, 71/95). Οι όροι μιας σύμβασης δεν αποτελούν κανόνες ουσιαστικού δικαίου (ΑΠ 1687/8)»

⁶⁶ ΑΠ 831/1994: « Επειδή, κατά άρθρο 897 αρ. 6 ΚΠολΔ η διαιτητική απόφαση μπορεί να ακυρωθεί ενόλω ή εν μέρει, εάν αντίκειται στα χρηστά ήθη ή σε διατάξεις δημόσιας τάξεως. Κατά την έννοια της εν λόγω διατάξεως, σε συνδυασμό με εκείνη των άρθρων 33 ΑΚ, 323 παρ.5, 905 παρ.3 και 906 ΚΠολΔ, ο ανωτέρω λόγος ακυρώσεως υπάρχει όταν το διατακτικό της διαιτητικής αποφάσεως προσκρούει όχι σε μεμονωμένη διάταξη του ημεδαπού δικαίου αλλά ευρίσκεται σε αντίθεση προς θεμελιώδεις πολιτικές, κοινωνικές ή ηθικές αντιλήψεις της ημεδαπής έννομης τάξεως.»

Οι ως άνω λόγοι ακύρωσης προβλέπονται αποκλειστικά και περιοριστικά στο άρθρο του Κώδικα, το οποίο, ως διάταξη αναγκαστικού δικαίου, δεν επιτρέπει στα μέρη να προσθέσουν νέους ή να τους περιορίσουν.

Το δικαίωμα του διαδίκου για άσκηση της αγωγής περιορίζεται με το άρθρο 281 ΑΚ. Τυχόν καταχρηστική άσκησή του αντίθετα με την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη θα έχει ως αποτέλεσμα την απόρριψη της αγωγής.

Δεν ελέγχεται η ουσιαστική και νομική βασιμότητα της απόφασης (ΕφΑθ 7725/2000), η εκτέλεση της οποίας δεν αναστέλλεται (α 899§3 ΚΠολΔ). Σε περίπτωση που η αγωγή γίνει δεκτή, ανατρέπονται αναδρομικά οι έννομες συνέπειες της διαιτητικής απόφασης και αναβιώνει η συμφωνία της διαιτησίας, εάν έχει εκπνεύσει η διάρκειά της.

Παραίτηση από δικαίωμα άσκησης της αγωγής δεν επιτρέπεται να γίνει εκ των προτέρων (α 900 ΚΠολΔ).

Η αγωγή για αναγνώριση της ανυπαρξίας της διαιτητικής απόφασης ασκείται εναντίον αποφάσεων εσωτερικής διαιτησίας για τους κάτωθι αποκλειστικά αναφερόμενους λόγους (α 901 ΚΠολΔ):

- i. αν δεν συνομολογήθηκε συμφωνία διαιτησίας
- ii. αν η απόφαση εκδόθηκε για διαφορά που δεν μπορούσε να υπαχθεί σε διαιτησία
- iii. αν η απόφαση εκδόθηκε σε διαιτητική δίκη που έγινε κατά ανύπαρκτου φυσικού ή νομικού προσώπου.

Σχετικά με την αντίθεση της διαιτητικής απόφασης σε κανόνες δημόσιας τάξης, παρατίθεται αποσπασματικά η απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου επί της Υπόθεσης C-126/97. (Eco Swiss China Time Ltd κατά Benetton International NV), η οποία αφορά την εξουσία των εθνικών δικαστηρίων να ακυρώνουν τις διαιτητικές αποφάσεις:

«...Πρέπει κατ' αρχάς να παρατηρηθεί ότι, αν στο πλαίσιο διαιτητικής δίκης διεξαγομένης κατόπιν σχετικής συμβάσεως ανακύπτουν ζητήματα κοινοτικού δικαίου, τα τακτικά δικαστήρια μπορούν να εξετάσουν αυτά τα ζητήματα, ιδίως στα πλαίσια του ελέγχου - λιγότερο ή περισσότερο εκτενούς ανάλογα με την περίπτωση - της διαιτητικής αποφάσεως, στον οποίο προβαίνουν, όταν επιλαμβάνονται εφέσεως, αντιρρήσεων, περιαιφής εκτελεστηρίου τύπου ή οποιουδήποτε άλλου ενδίκου μέσου ή μορφής ελέγχου

που προβλέπει η εφαρμοστέα εθνική νομοθεσία. .... Συναφώς, το Δικαστήριο έκρινε, ότι ένα διαιτητικό δικαστήριο συσταθέν βάσει συμβάσεως δεν συνιστά «δικαστήριο κράτους μέλους» υπό την έννοια του άρθρου 177 της Συνθήκης αν δεν υπάρχει καμία υποχρέωση, ούτε νομική ούτε πραγματική, για τους συμβαλλόμενους να υποβάλουν τις διαφορές τους σε διαιτητικό δικαστήριο, οι δε δημόσιες αρχές του οικείου κράτους μέλους ούτε παρεμβάλλονται στην επιλογή της διαιτητικής οδού ούτε μπορούν να επέμβουν αυτεπαγγέλτως στην εξέλιξη της διαδικασίας ενώπιον του διαιτητή. Πρέπει στη συνέχεια να παρατηρηθεί ότι οι απαιτήσεις που αποβλέπουν στην αποτελεσματικότητα της διαιτητικής διαδικασίας δικαιολογούν τον περιορισμένο χαρακτήρα του ελέγχου των διαιτητικών αποφάσεων και την σε εξαιρετικές περιπτώσεις ακύρωση αποφάσεως ή τη μη αναγνώριση.....Επομένως, στο μέτρο που ένα εθνικό δικαστήριο οφείλει, σύμφωνα με τους εσωτερικούς δικονομικούς κανόνες του, να δεχθεί αίτηση ακυρώσεως διαιτητικής αποφάσεως στηριζόμενη στη μη λήψη υπόψη των εθνικών κανόνων δημοσίας τάξεως, οφείλει επίσης να δεχθεί μια τέτοια αίτηση που στηρίζεται στη μη λήψη υπόψη της απαγορεύσεως του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Το συμπέρασμα αυτό δεν χάνει την αξία του από το γεγονός ότι η σύμβαση της Νέας Υόρκης της 10ης Ιουνίου 1958, για την αναγνώριση και την εκτέλεση των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων, επικυρωθείσα απ' όλα τα κράτη μέλη, προβλέπει ότι μόνον ορισμένα ελαττώματα μπορούν να δικαιολογήσουν τη μη αναγνώριση και μη εκτέλεση διαιτητικής αποφάσεως, ήτοι η μη τήρηση ή η υπέρβαση εκ μέρους της αποφάσεως των όρων της ρήτρας διαιτησίας, ο μη υποχρεωτικός για τους διαδίκους χαρακτήρας της αποφάσεως ή η αντίθεση της αναγνωρίσεως ή της εκτελέσεως της αποφάσεως προς τη δημόσια τάξη της χώρας εντός της οποίας η αναγνώριση αυτή ή η εκτέλεση απαιτούνται (άρθρο 5, παράγραφοι 1, στοιχεία c και e, και 2, στοιχείο b, της συμβάσεως της Νέας Υόρκης).....Τέλος, επιβάλλεται να υπομνηστεί ότι, όπως τονίστηκε στη σκέψη 34 της παρούσας αποφάσεως, οι διαιτητές, αντίθετα προς το εθνικό δικαστήριο, δεν μπορούν να ζητήσουν από το Δικαστήριο να αποφανθεί προδικαστικώς επί ερωτημάτων που αποσκοπούν στην ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου. Όμως, η κοινοτική έννομη τάξη έχει πρόδηλο συμφέρον, προκειμένου να αποφεύγονται ενδεχόμενες αποκλίσεις ως προς την ερμηνεία, να ερμηνεύεται κατά τρόπο ενιαίο κάθε διάταξη του κοινοτικού δικαίου, ανεξαρτήτως των συνθηκών υπό τις οποίες εφαρμόζεται ....»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ- Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ

Ανάλογα με τον τόπο στον οποίο έχουν εκδοθεί, οι διαιτητικές αποφάσεις διακρίνονται σε ημεδαπές και αλλοδαπές. Όσες έχουν εκδοθεί στην Ελληνική επικράτεια θεωρούνται κατ'επέκταση ημεδαπές, ακόμα και αν έχουν εκδοθεί στα πλαίσια διεξαγωγής διεθνούς διαιτησίας.

Κατά το άρθρο 903 ΚΠολΔ, αλλοδαπή διαιτητική απόφαση αναπτύσσει δεδικασμένο χωρίς άλλη διαδικασία και με επιφύλαξη αυτών που ορίζουν διεθνείς συμβάσεις, αν συντρέχουν σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- i. αν η συμφωνία διαιτησίας, στην οποία βασίστηκε η έκδοσή της, είναι έγκυρη κατά το δίκαιο που τη διέπει
- ii. αν το αντικείμενο της μπορεί να γίνει αντικείμενο συμφωνίας διαιτησίας κατά το ελληνικό δίκαιο
- iii. αν δεν προσβάλλεται με ένδικα μέσα ή προσφυγή ή δεν εκκρεμεί διαδικασία αμφισβήτησης του κύρους της
- iv. αν ο διάδικος που ηττήθηκε δεν στερήθηκε το δικαίωμα της υπεράσπισης
- v. αν δεν είναι αντίθετη με απόφαση ελληνικού δικαστηρίου, που εκδόθηκε στην ίδια υπόθεση και αποτελεί δεδικασμένο για τους διαδίκους μεταξύ των οποίων εκδόθηκε η αλλοδαπή διαιτητική απόφαση
- vi. αν δεν είναι αντίθετη προς τη δημόσια τάξη ή προς τα χρηστά ήθη.

Για να αποτελέσει δε εκτελεστό τίτλο, θα πρέπει κατά τα άρθρα 905 και 906 ΚΠολΔ να κηρυχθεί εκτελεστή από το αρμόδιο μονομελές πρωτοδικείο, εφόσον συντρέχουν οι ως άνω προϋποθέσεις.

Με το ν.δ. 4220/196 κυρώθηκε και έχει καταστεί εσωτερικό δίκαιο με αυξημένη τυπική ισχύ η πολυμερής διεθνής σύμβαση της Νέας Υόρκης για την αναγνώριση και την εκτέλεση των αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων. Η Ελλάδα έχει συνάψει και διμερείς συμβάσεις με ανάλογο αντικείμενο με διάφορες χώρες⁶⁷. Εφόσον η αλλοδαπή

⁶⁷ Σχετικός κατάλογος παρατίθεται ως Παράρτημα Ι.

απόφαση δεν υπάγεται σε κάποια από αυτές τις διμερείς συμβάσεις και έχει εκδοθεί σε κάποια από τις χώρες που έχουν προσχωρήσει στην διεθνή σύμβαση, υπερισχύουν, με τον όρο της αμοιβαιότητας, οι ρυθμίσεις της συμβάσεως (άρθρο 7 της Σύμβασης).

1. Προϋποθέσεις αναγνώρισης

Για να τύχουν εφαρμογής οι διατάξεις της διεθνούς συμβάσεως, απαιτείται:

- i. η διαιτητική διαδικασία να έχει διεξαχθεί δυνάμει έγγραφης συμφωνίας των διαδίκων (άρθρο 4 της Σύμβασης), κατά το άρθρο δε 2§2 περιλαμβάνεται σε αυτή και η ανταλλαγή επιστολών ή τηλεγραφημάτων
- ii. να συντρέχουν οι προϋποθέσεις αναγνώρισης (άρθρα 903 επ. ΚΠολΔ)
- iii. να μην υπάρχει αντίθεση της αλλοδαπής απόφασης στα χρηστά ήθη και στην ημεδαπή διεθνή δημόσια τάξη

Δεν απαιτείται η προηγούμενη κήρυξη της απόφασης ως εκτελεστής στον τόπο έκδοσής της.

Το αν μια αλλοδαπή απόφαση είναι διαιτητική ή όχι, θα κριθεί με το δίκαιο του τόπου στον οποίο εκδόθηκε, κρίσιμο δε στοιχείο θα αποτελέσουν τα έννομα αποτελέσματα τα οποία παράγει και όχι ο χαρακτηρισμός τον οποίο της αποδίδουν οι διάδικοι.

2. Η διαδικασία αναγνώρισης

Κατά το άρθρο 3 της Σύμβασης η αναγνώριση και η εκτέλεση της διαιτητικής απόφασης γίνεται αυτομάτως και αυτοδικαίως με την διαδικασία την οποία προβλέπει το ημεδαπό δικονομικό δίκαιο (άρθρα 903 επ. ΚΠολΔ)⁶⁸.

Ο αιτών είναι υποχρεωμένος να προσκομίσει την διαιτητική απόφαση και την συμφωνία της διαιτησίας κατά τους όρους του άρθρου 4 της Σύμβασης, ο δε καθ ου μπορεί να προτείνει και να αποδείξει τις κάτωθι ενστάσεις, οι οποίες προβλέπονται περιοριστικά στο άρθρο 5 της Σύμβασης:

- i. ότι τα συμβαλλόμενα μέρη δεν είχαν την ικανότητα συνάψεως της συμφωνίας κατά το δίκαιο που τα διέπει ή ότι η συμφωνία δεν είχε τον

⁶⁸ Γεώργιος Σπ. Βερβενιώτης, όπ.π, σελ 119

απαιτούμενο από το άρθρο 2 της Σύμβασης τύπο ή δεν είναι έγκυρη βάσει του δικαίου στο οποίο οι συμβαλλόμενοι την είχαν υπαγάγει και, σε περίπτωση που δεν υπάρχει ένδειξη τέτοιας υπαγωγής, του δικαίου της χώρας, στην οποία εκδόθηκε η διαιτητική απόφαση

- ii. ο καθ ου δεν είχε ενημερωθεί προσηκόντως για τον διορισμό του διαιτητή ή εν γένει για την διαδικασία, με αποτέλεσμα να μην είναι σε θέση να κάνει χρήση των μέσων υπεράσπισης που προβλέπει ο νόμος
- iii. η κρινόμενη με την απόφαση διαφορά δεν συμπεριλαμβανόταν στην συμφωνία ή στην αίτηση της διαιτησίας. Αν η αλλοδαπή διαιτητική απόφαση κρίνει ταυτόχρονα και διαφορά, η οποία είχε εγκύρως υποβληθεί στη διαιτησία και η οποία μπορεί να διακριθεί από την ακύρως υπαγόμενη, το δικαστήριο δεσμεύεται να αναγνωρίσει την πρώτη
- iv. η συγκρότηση του διαιτητικού δικαστηρίου δεν ήταν νόμιμη σύμφωνα με την συμφωνία των μερών ή κατά το δίκαιο του locus arbitri
- v. η απόφαση δεν είναι ακόμα δεσμευτική για τα μέρη ή έχει ακυρωθεί ή έχει ανασταλεί η ισχύς της

Σε αυτό το στάδιο της διαδικασίας δεν μπορεί ο καθ ου να προβάλει ενστάσεις που αφορούν στην ουσιαστική βασιμότητα της απόφασης ή στην απόσβεση της απαίτησης. Η απόφαση δεν απαιτείται να έχει κοινοποιηθεί προηγουμένως στον καθ ου (ΑΠ 1670/1980), κηρύσσεται δε εκτελεστή και για τους τόκους.

Το δικαστήριο εξετάζει παρεμπιπτόντως αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις για την αναγνώριση και αυτεπαγγέλτως αν:

- i. Το αντικείμενο της απόφασης είναι δεκτικό επίλυσης κατά το α 867 ΚΠολΔ
- ii. Αν η αναγνώριση και η εκτέλεση της απόφασης θα ερχόταν σε αντίθεση με την ημεδαπή διεθνή δημόσια τάξη (ΑΚ 33)

Σχετική Νομολογία

ΑΠ 2273/2009, η οποία αφορούσε σε σύμβαση ναυπήγησης με ρήτρα διαιτησίας: Νομιμοποιείται να ζητήσει κήρυξη εκτελεστής αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης, ως προς τη διάταξή της περί αμοιβής των διαιτητών και ο διάδικος που ενέχεται εις ολόκληρο σε καταβολή της αμοιβής των διαιτητών. Τυχόν μεταγενέστερη

τροποποίηση της σύμβασης με νεότερη, δεν καταργεί τη ρήτρα διαιτησίας, αν τούτο δεν ορίζεται ρητώς, αλλά ισχύει για τη σύμβαση όπως έχει τροποποιηθεί Η συνομολόγηση ρήτρας διαιτησίας που απαγορεύεται από το ν. 2251/1994 για την προστασία του καταναλωτή, δεν αφορά και τον έμπορο που είναι ο ενδιάμεσος κρίκος της εμπορικής αλυσίδας. Δεν είναι κατ επέκταση καταναλωτής αυτός που παρήγγειλε προς ναυπήγηση πλοίο που δεν προοριζόταν για προσωπική χρήση του, αλλά για εκμετάλλευσή του με τη μεταφορά επιβατών. Η Σύμβαση της Νέας Υόρκης εισήγαγε αυτοτελείς κανόνες ουσιαστικού δικαίου, οι οποίοι έχουν ισχύ για τα κράτη μέλη και δεν καταλείπει στο πεδίο εφαρμογής της περιθώριο προσφυγής του δικάζοντος δικαστή σε άλλο κανόνα του ουσιαστικού ή ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, προκειμένου να εξακριβώσει το έγκυρο της συμφωνίας περί διαιτησίας. Για την κήρυξη της εκτελεστότητας απαιτείται η προσκόμιση εκ μέρους του αιτούντος, κατά τη συζήτηση της αιτήσεως στο ακροατήριο του δικαστηρίου, προς απόδειξη της ουσιαστικής βασιμότητας της αιτήσεώς του, των αντιγράφων της αλλοδαπής διαιτητικής απόφασης και της συμφωνίας της διαιτησίας, νομοτύπως επικυρωμένων και νομίμως μεταφρασμένων στην Ελληνική γλώσσα. Η καταδίκη, με τη δικαστική απόφαση, του εναγομένου να καταβάλει στην ενάγοντα υπέρμετρα δικαστικά έξοδα και ειδικότερα έξοδα τα οποία τελούν σε προφανή δυσαναλογία προς την αξία του αντικειμένου της δίκης και υπερβαίνουν κατά πολύ την εν λόγω αξία, δεν είναι προφανώς ανεκτή από την ελληνική δημόσια τάξη

Απ 1066/2007 (ανάλογη και η ΑΠ 1618/2007): Ο καθ ου μπορεί να προτείνει και αποδείξει ότι συντρέχει κάποια από τις αρνητικές προϋποθέσεις του άρθρ. 5 της Σύμβασης. Το ημεδαπό δικαστήριο εξετάζει αυτεπάγγελτα τις κατά τη Σύμβαση της Νέας Υόρκης τιθέμενες προϋποθέσεις αναγνώρισεως, ήτοι εάν το αντικείμενο της διαφοράς είναι επιδεκτικό ρυθμίσεως με διαιτησία και εάν η εκτέλεση κρίνεται αντίθετη προς τη δημόσια τάξη, κατ' ένσταση δε εξετάζει εάν συντρέχουν τα κωλύματα αναγνώρισεως ως η ικανότητα των μερών, η εδραίωση της διαιτητικής αποφάσεως σε διαφορά υπαχθείσα σε διαιτησία ή μη, η κακή ή μη συγκρότηση του διαιτητικού δικαστηρίου, η δέουσα πληροφόρηση των μερών περί ορισμού διαιτητή κ.λ.π. Δεν μπορεί όμως να ελέγξει τη νομική ορθότητα της απόφασης, ως προς το εφαρμοστέο δίκαιο, ούτε την ουσιαστική της ορθότητα. Η δημόσια τάξη νοείται κατά το άρθρ. 33 ΑΚ, ήτοι η απόφαση δεν εκτελείται, αν η εκτέλεσή της θα προσέκρουε σε θεμελιώδεις πολιτειακές ηθικές, κοινωνικές, δικαιοϊκές ή οικονομικές αντιλήψεις που

κρατούν στη χώρα και θα διατάρασσε τον έννομο ρυθμό που κρατεί στη χώρα. Τυχούσα ακυρότητα της κυρίας συμβάσεως δεν επιδρά άνευ ετέρου στο κύρος της διαιτητικής ρήτηρας. Η μη αναφορά στην διαιτητική απόφαση των ακριβών ποσών των αμοιβών διαιτητών και των εξόδων καθώς και το ύψος της δικαστικής δαπάνης δεν συγκροτούν αντίθεση στη δημόσια τάξη.

Η πρόταση του Εισαγγελέα στην Υπόθεση C-185/07 (Allianz SpA. κατά West Tankers Inc. σε αίτηση του House of Lords (Ηνωμένο Βασίλειο) για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως): Τον Αύγουστο του 2000 το σκάφος Front Comor, ιδιοκτησίας της εταιρίας West Tankers Inc., το οποίο είχε ναυλώσει η εταιρία Erg Petroli SpA, προσέκρουσε στην ανήκουσα στην Erg Petroli προκυμαία στις Συρακούσες και προξένησε ζημία. Η σύμβαση ναυλώσεως προέβλεπε ρήτρα διαιτησίας δυνάμει της οποίας όλες οι σχετικές με την εκτέλεση της συμβάσεως διαφορές έπρεπε να υποβάλλονται σε διαιτησία στο Λονδίνο. Προέβλεπε, επίσης, εφαρμογή του αγγλικού δικαίου. Η Allianz SpA και η Generali Assicurazioni Generali SpA είχαν ασφαλίσει την Erg Petroli και κατέβαλαν τις αποζημιώσεις για τις ζημίες που προκάλεσε η πρόσκρουση στην προκυμαία μέχρι του ύψους που προέβλεπε η ασφαλιστήρια σύμβαση. Η Erg Petroli προσέφυγε στη διαιτησία στο Λονδίνο κατά της West Tankers Inc. ως προς το υπόλοιπο ποσό. Στις 30 Ιουλίου 2003, οι Allianz κ.λπ. άσκησαν αγωγή κατά της West Tankers ενώπιον δικαστηρίου των Συρακουσών ζητώντας επιστροφή των ποσών που είχαν καταβάλει στην Erg Petroli ως ασφαλιστικές αποζημιώσεις. Τα σχετικά με την ευθύνη ζητήματα που αφορούν τη διεξαγόμενη στην Ιταλία δίκη είναι ουσιαστικώς όμοια με εκείνα που ανακύπτουν στο πλαίσιο της διαδικασίας διαιτησίας. Σε αμφότερες τις περιπτώσεις, το κύριο ζήτημα είναι αν η West Tankers μπορεί να προβάλει απαλλαγή της από την ευθύνη σε περίπτωση σφάλματος πλοηγώσεως βάσει της ρήτηρας 19 της συμβάσεως ναυλώσεως ή βάσει των κανόνων της Χάγης. Στις 10 Σεπτεμβρίου 2004, η εταιρία West Tankers άσκησε αγωγή ενώπιον του High Court, στο Ηνωμένο Βασίλειο, κατά των Allianz κ.λπ., με αίτημα να αναγνωρισθεί ότι η αποτελούσα το αντικείμενο της δίκης στις Συρακούσες διαφορά απέρρευε από τη σύμβαση ναυλώσεως και ότι οι Allianz κ.λπ., οι οποίοι είχαν νομίμως υπεισέλθει στα δικαιώματα της Erg, δεσμεύονταν από τη συμφωνία διαιτησίας. Η West Tankers ζήτησε, επίσης, με τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, την έκδοση διαταγής για να απαγορευθεί στους αντιδίκους της να φέρουν τη διαφορά ενώπιον άλλου δικαστηρίου πλην του διαιτητικού δικαστηρίου

και, ιδίως, να συνεχίσουν τη δίκη στις Συρακούσες. Το High Court επισήμανε ότι από τη νομολογία του Court of Appeal προκύπτει ότι δεν αποκλείονται οι anti-suit injunctions που εκδίδονται βάσει διαιτητικών συμφωνιών. Κατά συνέπεια, δέχθηκε την αγωγή. Το House of Lords, το οποίο επελήφθη της εφέσεως που ασκήθηκε κατά της απόφασης αυτής, υπέβαλε, με απόφαση της 21ης Φεβρουαρίου 2007, το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα: «Είναι συμβατό με τον κανονισμό (ΕΚ) 44/2001 να εκδίδει δικαστήριο κράτους μέλους διαταγή η οποία υποχρεώνει ένα πρόσωπο να μην κινήσει ή να μη συνεχίσει δικαστική διαδικασία εντός άλλου κράτους μέλους, επειδή με την ενέργειά του αυτή παραβιάζει συμφωνία περί διαιτησίας; Το Δικαστήριο απεφάνθη ότι «Ο κανονισμός (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, δεν επιτρέπει την έκδοση διαταγής με την οποία δικαστήριο κράτους μέλους απαγορεύει την άσκηση ή τη συνέχιση εκδικάσεως αγωγής σε άλλο κράτος μέλος με το σκεπτικό ότι μια τέτοια διαδικασία παραβιάζει, κατά την άποψη αυτού του δικαστηρίου, συμφωνία διαιτησίας.»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ ΣΤΙΣ ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ- ΝΑΥΛΟΣΥΜΦΩΝΑ

Η ναύλωση είναι η διμερής σύμβαση κατά την οποία ο εκναυλωτής αναλαμβάνει την υποχρέωση να διαθέσει στον ναυλωτή ολόκληρη ή μέρος της μεταφορικής ικανότητας συγκεκριμένου πλοίου για την πραγματοποίηση θαλάσσιας μεταφοράς ή την υποχρέωση να μεταφέρει σε συγκεκριμένη χρονική περίοδο επιβάτες ή εμπορεύματα, εισπράττοντας χρηματική, συνήθως αμοιβή, (ναύλος)⁶⁹. Η συμφωνία αποτυπώνεται στην σύμβαση ναύλωσης (ναυλοσύμφωνο) η οποία, για να είναι νόμιμη, θα πρέπει να συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις που απαιτούνται τόσο στον τόπο φόρτωσης, όσο και στον τόπο παράδοσης για την σύναψη έγκυρης δικαιοπραξίας.

Τα ναυλοσύμφωνα μπορούν να αφορούν σε διάφορα είδη ναυλώσεως, όπως σε χρονοναύλωση (time charter), σε ναύλωση κατά ταξίδι (voyage charter), ναύλωση κατά παραχώρηση (bareboat charter), σύμβαση εργολαβικής μεταφοράς (contract of affreightment) κτλ.

Πριν την σύνταξη ενός ναυλοσυμφώνου προηγούνται διαπραγματεύσεις μεταξύ του πλοιοκτήτη και του ναυλωτή (στις πλειονότητα των περιπτώσεων μεσολαβούν μεσίτες), με ανταλλαγή προσφορών και αντιπροσφορών και συζήτηση των όρων της συμφωνίας. Με την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων η συμφωνία αποτυπώνεται σε ένα έγγραφο (recapitulation), το οποίο διανέμεται στα συμβαλλόμενα μέρη για υπογραφή.

Σύμφωνα με το αγγλικό δίκαιο τα μέρη δεσμεύονται και το ναυλοσύμφωνο έχει συναφθεί από το χρονικό σημείο κατά το οποίο έχει επέλθει πλήρης συμφωνία σε όλα τα σημεία (βασικοί όροι και λεπτομέρειες). Μέχρι τότε κάθε μέρος μπορεί να αποχωρήσει κοινοποιώντας σχετική ειδοποίηση. Αντίθετα, σύμφωνα με το αμερικανικό δίκαιο, οι διαπραγματεύσεις θεωρούνται ολοκληρωμένες μόλις επέλθει συμφωνία στους βασικούς όρους.⁷⁰

Το ναυλοσύμφωνο είναι έγκυρο με όποιον τρόπο και να αποτυπωθεί. Στην διεθνή ναυτιλιακή πρακτική έχει καθιερωθεί η χρήση τυποποιημένων ναυλοσυμφώνων (standard charter parties), τα οποία ταξινομούνται ανάλογα με την αγορά και την

⁶⁹ Ο ορισμός της ναύλωσης όπως έχει προσδιοριστεί από την νομολογία των Ελληνικών δικαστηρίων.

⁷⁰ Γκιζιάκης, Παπαδόπουλος, Πλωμαρίτου, Ναυλώσεις, σελ 469

διαδρομή στα οποία θα χρησιμοποιηθούν. Τα μέρη, ανάλογα με την πορεία των διαπραγματεύσεων, μπορούν να τροποποιήσουν ή να προσθέσουν όρους. Η από πολλών ετών χρήση αυτών των προσχεδιασμένων συμφώνων έχει συμβάλει αφενός στην ομοιομορφία του δικαίου και της νομολογίας, καθώς τα αναφερόμενα προβλήματα στην εφαρμογή τους και στην ερμηνεία των όρων έχουν απασχολήσει τα δικαστήρια, αφετέρου στην ασφάλεια των συναλλαγών, καθώς περιέχουν όρους εκ των προτέρων γνωστούς στους ανταλλασσόμενους⁷¹.

Το **Εφετείο Πειραιά με την απόφαση 475/2005** έκρινε ότι εγκύρως συμφωνείται διαιτησία μέσω ρήτρας ενσωματώσεως που συνάπτεται με ανταλλαγή ανακεφαλαιωτικών τηλετυπημάτων και παραπέμπει σε ρήτρα διαιτησίας περιεχόμενη σε άλλο ναυλοσύμφωνο, το οποίο είχε συναφθεί μεταξύ των ίδιων συμβαλλομένων μερών. Το ουσιαστικό κύρος της διαιτητικής ρήτρας ελέγχεται με βάση το εφαρμοστέο δίκαιο που ορίζουν οι κανόνες του ελληνικού διεθνούς δικαίου (αρ. 25 ΑΚ), καθώς η διαιτησία εξαιρείται του πεδίου εφαρμογής της διεθνούς Σύμβασης της Ρώμης.

Στο ίδιο πνεύμα και η απόφαση του **Αρείου Πάγου 1932/2006**, όπου κρίθηκε ότι:

«... Αναφορικώς με τη διεθνή διαιτησία, η από 10601958 Σύμβαση της Νέας Υόρκης για την αναγνώριση και εκτέλεση αλλοδαπών διαιτητικών αποφάσεων που κυρώθηκε με το ν.δ. 4220/1961 ορίζει στο άρθρο 2 παρ. 2 ότι "νοείται δια του όρου "έγγραφος συμφωνία" διαιτητική ρήτρα περιληφθείσα εν συμβάσει, ή συνυποσχετικών, άτινα υπεγράφησαν υπό των μερών, ή περιέχονται εις ανταλλαγήν επιστολών ή τηλεγραφημάτων". Από τη διάταξη αυτή συνάγεται ότι προϋπόθεση για την έγκυρη κατάρτιση διαιτητικής συμφωνίας αφορώσας σε διεθνή συναλλαγή είναι η σχετική (έγγραφη) συμφωνία διαιτησίας να έχει υπογραφεί από αμφότερα τα μέρη ή να περιέχεται σε ανταλλαγή επιστολών (ενυπόγραφων), τηλεγραφημάτων, τηλετυπημάτων ή ενυπόγραφων τηλεομοιοτύπων (άρθρο 869 παρ. 12 ΚΠολΔ. και Ολ ΑΠ 8/1996). Κατά τα λοιπά, ειδικότερα δε ως προς τον τύπο της εξουσιοδοτήσεως για την κατάρτιση διαιτητικής συμφωνίας από εξουσιοδοτούμενο πρόσωπο και ως προς τη δεσμευτικότητα της "κατά παραπομπή" διαιτητικής ρήτρας, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο που υποδεικνύουν τα άρθρα 11 και 25 ΑΚ. Εν προκειμένω, το εφετείο δέχθηκε με την προσβαλλόμενη απόφασή του, ως αποδειχθέντα, τα εξής: Η επίδικη ναύλωση, με βάση

⁷¹ Γκιζιάκης κτλ, οπ.π, σελ 420- 421

την οποία η εδρεύουσα στην Αθήνα αναιρεσίβλητη ανώνυμη εταιρία ανέθεσε και η εδρεύουσα στη Λευκωσία της Κύπρου αναιρεσεύουσα εταιρία ανέλαβε να μεταφέρει με το υπό σημαία Κύπρου φορτηγό πλοίο της "IREMIA" περίπου 6.000 μετρικούς τόννους σιτηρών χύδην από τον λιμένα Saint Nazaire της Γαλλίας στον λιμένα Νέων Μουδανιών Χαλκιδικής της Ελλάδος, καταρτίσθηκε μέσω των ναυλομεσιτριών εταιριών "PLESSOT TRADING S.A." και "MELKA CHARTERING SERVICES LTD", που ενεργούσαν για λογαριασμό της αναιρεσίβλητης και της αναιρεσεύουσας αντιστοίχως. Ειδικότερα, κατόπιν σχετικών διαπραγματεύσεων μεταξύ των εν λόγω ναυλομεσιτριών εταιριών και μετά την επελθούσα συμφωνία επί όλων των όρων της ναυλώσεως, η εταιρία "MELKA" απέστειλε στην εταιρία "PLESSOT" στις 27-9-2000 και ώρα 20.32' τηλετύπημα με την ανακεφαλαίωση των συμφωνηθέντων όρων της ναυλώσεως στο οποίο περιεγράφοντο λεπτομερώς οι βασικοί όροι και ορίζεται η κατάρτιση ναυλοσυμφώνου τύπου "SYNACOMEX", ως προς δε τους λοιπούς όρους υπήρχε ρητή αναφορά ότι ισχύουν οι όροι που προβλέπονται στο αναφερόμενο στο πλοίο "XANA" από 13-6-2000 ναυλοσύμφωνο και συγκεκριμένως ότι "λοιποί όροι συμφώνως προς το πλοίο "XANA" - ναυλοσύμφωνο 13-6-2000... ". Το τελευταίο τούτο ναυλοσύμφωνο, συνταγέν βάσει επισήμου υποδείγματος καταρτισθέντος υπό του διεθνούς οργανισμού "BIMCO" (BAL TIC AND INTERNATIONAL MARITIME COUNCIL) για ναύλωση μεταφοράς δημητριακών υπό την κωδική ονομασία "SYNACOMEX 90" και υπογραφέν από την εταιρία "PLESSOT", προβλέπει στον όρο 17 ότι οποιαδήποτε διαφορά από τη ναύλωση θα υπάγεται σε διαιτησία στο Λονδίνο, η δε εκδοθησομένη απόφαση συμφώνως προς το Αγγλικό δίκαιο θα είναι τελική και δεσμευτική για τα μέρη. Ο όρος αυτός - συνεχίζει το εφετείο - δεσμεύει τις διαδίκους εταιρίες, οι οποίες με ρητή παραπομπή τον περιέλαβαν στην καταρτισθείσα μέσω των άνω ναυλομεσιτριών σύμβαση ναυλώσεως, ερευνώμενος δε κατά το εφαρμοστέο εν προκειμένω αγγλικό δίκαιο είναι έγκυρος, αφού περιέχεται σε ναυλοσύμφωνο και έχει ενταχθεί στην επίδικη σύμβαση ναυλώσεως, η οποία καταρτίσθηκε από τις διαδίκους με ανταλλαγή τηλετυπημάτων, δηλαδή με τρόπο νόμιμο κατά το αγγλικό δίκαιο και την αγγλική ναυτιλιακή πρακτική. Ακολούθως, το εφετείο, κρίνοντας ότι πρόκειται για διαφορά (αξιώσεις σχετικές με την υπαναχώρηση της αναιρεσίβλητης από τη σύμβαση ναυλώσεως) υπαγόμενη στη συμφωνηθείσα ως άνω διαιτησία, δέχθηκε την έφεση της αναιρεσίβλητης, εξαφάνισε την αντιθέτως κρίνασα πρωτόδικη απόφαση και, κατ' αποδοχή σχετικής ενστάσεως της αναιρεσίβλητης, παρέπεμψε τη διαφορά σε διαιτησία διεξακτέα στο Λονδίνο. ....Με τον δεύτερο λόγο της αιτήσεως αναιρέσεως, υπό την επίκληση του άρθρου 559 αρ. 8, 10, 11 και 13 ΚΠολΔ,

καταλογίζεται στο εφετείο η πλημμέλεια ότι δέχθηκε την περί διαιτησίας ένσταση της αναιρεσίβλητης, παρ' όλο που η ίδια (αναιρεσίβλητη) δεν προέβαλε αλλ' ούτε και απέδειξε ότι η αναιρεσείουσα είχε παράσχει την απαιτούμενη από τις διατάξεις των άρθρων 216, 217 ΑΚ και 65 παρ. 2 ΚΠολΔ ειδική έγγραφη εξουσιοδότηση στη ναυλομεσίτρια εταιρία "MELKA" να καταρτίσει για λογαριασμό αυτής (αναιρεσείουσας) διαιτητική συμφωνία με την αναιρεσίβλητη. Όμως, το εφετείο έκρινε ότι η κατάρτιση της επίδικης συμβάσεως ναυλώσεως μέσω των άνω ναυλομεσιτριών εταιριών είναι έγκυρη σύμφωνα με το εφαρμοστέο εν προκειμένω αγγλικό δίκαιο, το οποίο, όπως εκ του πράγματος δέχθηκε το εφετείο, δεν επιβάλλει την τήρηση του ως άνω τύπου για την ειρημένη εξουσιοδότηση. ...»

Στην υπόθεση «**The Belship**» (1995 U.S. Dist. Lexis 10541 Southern District Court of New York) το Δικαστήριο έκρινε ότι η ρήτρα διαιτησίας είναι έγκυρη και παράγει τα έννομα αποτελέσματά της, ακόμα και αν περιέχεται σε άκυρο ναυλοσύμφωνο.

1. Η διαιτησία στα διεθνή συμβατικά κείμενα⁷²

Οι διεθνείς συμβάσεις ναυτικού δικαίου είτε κάνουν απλή αναφορά στην διαιτησία, αναγνωρίζοντας την χωρίς προϋποθέσεις δυνατότητα των μερών να προσφύγουν σε αυτή, είτε κάνουν σύνθετη αναφορά, ήτοι επιβάλλουν την συνδρομή προϋποθέσεων για την έγκυρη προσφυγή σε αυτή.

Απλή διαιτητική αναφορά υπάρχει στην Σύμβαση των Βρυξελλών του 1952 για τις συγκρούσεις και την συντηρητική κατάσχεση των πλοίων⁷³, καθώς και στην Σύμβαση του Λονδίνου του 1989 για την επιθαλάσσια αρωγή⁷⁴.

Σύνθετη διαιτητική αναφορά γίνεται στην Σύμβαση των Αθηνών για την θαλάσσια μεταφορά επιβατών⁷⁵, στην οποία η συμφωνία για την διαιτησία είναι έγκυρη μόνο αν έχει συναφθεί μετά το συμβάν, από το οποίο γεννήθηκε η απαίτηση

⁷² Αντώνιος Δ. Τσαβδαρίδης, Διεθνής Ναυτική Διαιτησία, σελ 148 επ

⁷³ International Convention Relating to the Arrest of Sea-Going Ships, άρθρο 7, κυρώθηκε στην Ελλάδα με τον ν 4570/1966

⁷⁴ Η διαιτησία στην επιθαλάσσια αρωγή θα αναλυθεί εκτενώς σε παρακάτω κεφάλαιο

⁷⁵ Athens Convention Relating to the carriage of passengers and their luggage by sea, κυρώθηκε στην Ελλάδα με τον ν 1922/1991

για αποζημίωση (χρονικός περιορισμός), καθώς και στην Σύμβαση της Γενεύης του 1980 για την συνδυασμένη μεταφορά, στην οποία τίθεται θέμα έγκυρης ενσωματώσεως της ρήτρας της διαιτησίας του ναυλοσυμφώνου στην φορτωτική.

2. Τρόπος αναφοράς της ρήτρας στα ναυλοσύμφωνα

Τα ναυλοσύμφωνα είτε δεν προβλέπουν συγκεκριμένο τρόπο επίλυσης της διαφοράς⁷⁶, είτε:

- i. περιέχουν διαιτητική ρήτρα
- ii. περιέχουν ρήτρα με την οποία εγκαθιδρύεται η δικαιοδοσία κρατικών δικαστηρίων⁷⁷
- iii. περιέχουν μικτή ρήτρα⁷⁸, με την οποία η διαφορά υπάγεται και σε διαιτητική διαδικασία και στην δικαιοδοσία των δικαστηρίων. Σε αυτή την περίπτωση η επιλογή μπορεί να εξαρτηθεί από το είδος της διαφοράς ή την αξία του αντικειμένου της⁷⁹.

Με την ρήτρα διαιτησίας τα συμβαλλόμενα μέρη συμφωνούν στην υποβολή των διαφορών τους σε αυτή. Αν και η διατύπωση και το εύρος της διαιτητικής ρήτρας διαφέρει στην εκάστοτε σύμβαση, εντούτοις υπάρχουν κάποια στοιχεία τα οποία υποχρεωτικά θα πρέπει κάθε ρήτρα να περιέχει:

- i. Θα πρέπει να καθορίζεται το *locus arbitri*: μπορεί να προβλέπεται συγκεκριμένο *locus arbitri* ή να αφήνεται ο καθορισμός του στα διάδικα μέρη. Ως τόπος διεξαγωγής της διαιτησίας ορίζεται είτε το Λονδίνο⁸⁰, είτε η Νέα

⁷⁶ Όπως στα ναυλοσύμφωνα *Balt pulp*, *Baltimore Form C*, *Bareboat C/P*, *Conoco*, *Exxon Charter Order*, *Exxon Inlandways Transportation Agreement*

⁷⁷ Όπως το *Beereetime 2*, *Beereevoy 2*, *Beereevoy 3*, στα οποία εγκαθιδρύεται η δικαιοδοσία του *High Court* του Λονδίνου

⁷⁸ *Shelltime 4*, *Shellvoy 4*, *Shellvoy 5*, *Tangervoy 87*: προβλέπεται παράλληλα η προσφυγή στα αγγλικά δικαστήρια και η δυνατότητα κάθε μέρους να επιλέξει μονομερώς την διαιτησία στο Λονδίνο

⁷⁹ Στο *Germancon-North* οι διαφορές που αφορούν στις ρυθμίσεις του ναυλοσυμφώνου υπάγονται σε διαιτησία στον τόπο φόρτωσης ή εκφόρτωσης, ενώ οι υπόλοιπες υπάγονται στα κρατικά δικαστήρια του τόπου εκφόρτωσης. Το *Mobilvoy 80* διακρίνει με βάση την αξία της διαφοράς.

⁸⁰ Όπως στα ναυλοσύμφωνα *Balttime 1939*, *Ferticon*, *Finavoy*, *Gastime*, *Gasvoy*, *Centrocon*, *Intercoa*, *Intertankvoy*, *Tankervoy*, *Euromed*

Υόρκη⁸¹, είτε διαζευκτικά ένα από τα δύο⁸², ή και ακόμα τρίτη πόλη⁸³. Η επιλογή του τόπου της διαιτησίας θα πρέπει να γίνεται με ιδιαίτερη προσοχή από τα μέρη, τα οποία οφείλουν να λάβουν υπόψη τους την *lex loci arbitri*: αν και το συγκεκριμένο νομοθετικό πλαίσιο δεν διέπει την ουσία της διαφοράς, εντούτοις διέπει την διαδικαστική πλευρά της διαιτησίας, τα δικαστήρια δε του τόπου αυτού θα κληθούν να παράσχουν τυχόν συνδρομή. Ειδικότερα θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι διαδικαστικές διαφορές που παρατηρούνται στα δικονομικά συστήματα των χωρών του «common law» και του «civil law» και οι οποίες αντίστοιχα επηρεάζουν την διεξαγωγή της διαιτησίας (πχ. πηγές του δικαίου, προθεσμίες και υποβολή εγγράφων, εξέταση των μαρτύρων κτλ).

- ii. Θα πρέπει να προσδιορίζεται ο αριθμός των διαιτητών και ο τρόπος επιλογής τους: συνήθως τα ναυλοσύμφωνα προβλέπουν τριμελές διαιτητικό δικαστήριο, όπου είτε το κάθε μέρος ορίζει το δικό του διαιτητή και οι διαιτητές περαιτέρω ορίζουν το επιδιαιτητή⁸⁴, είτε γίνεται παραπομπή σε θεσμικούς κανόνες διαιτησίας, είτε η επιλογή γίνεται από τρίτο πρόσωπο κοινής αποδοχής. Σε κάποια ναυλοσύμφωνα τίθενται στα συμβαλλόμενα μέρη συγκεκριμένες προθεσμίες μέσα στις οποίες οφείλουν να διορίσουν τον διαιτητή τους. Η συνηθέστερη προθεσμία είναι δεκατέσσερις μέρες⁸⁵.
- iii. Θα πρέπει να καθορίζεται επίσης ο τρόπος λήψης της απόφασης και ειδικότερα αν αρκεί η πλειοψηφία ή απαιτείται ομοφωνία

⁸¹ Όπως στα ναυλοσύμφωνα Asbatime, Bulkform, BulkOre Charterparty, Fonasbatime, Genvoy, Coastvoy, Vegoilvoy, NYPE Time Charterparty

⁸² Η επιλογή ενός τόπου διεξαγωγής της διαιτησίας δεν συνεπάγεται και επιλογή του ουσιαστικού του δικαίου ως εφαρμοστέου για την επίλυση της διαφοράς: για παράδειγμα, σε πολλές περιπτώσεις, ενώ ορίζεται το Λονδίνο ως τόπος διεξαγωγής, ως εφαρμοστέο δίκαιο ορίζεται το ισχύον καθεστώς στον λιμένα κατάπλου.

⁸³ Το Τόκιο ορίζεται στα Beizai, Nanyozai, Nipponcoal, Nipponore, Nipponvoy, το Παρίσι στο Rodiere, Synacomex, ενώ το Soncoal ορίζει την Μόσχα.

⁸⁴ Τα μέρη δύνανται να διορίσουν δύο διαιτητές και να προβλέψουν ότι μόνο σε περίπτωση αδυναμίας λήψης απόφασης θα προσφύγουν σε ορισμό τρίτου/επιδιαιτητή, η γνώμη του οποίου θα υπερισχύσει (πλασματική τριμελής σύνθεση). Την εξαρχής τριμελή σύνθεση προβλέπουν τα Asba II, Asbatime, Bulk-Sugar Charter USA, Genvoy, Intercoa 80, Mobilvoy 80 κ.α., ενώ την πλασματική τριμελή σύνθεση προβλέπουν τα Ausbar, Austral, Baltcon, Baltime, Gastime, Gasvoy κ.α.

⁸⁵ Η βραχύτερη προθεσμία είναι επτά ημέρες, τα ναυλοσύμφωνα στις αγορές πετρελαίου και ζάχαρης προβλέπουν είκοσι μέρες, η δε μακρότερη είναι εξήντα μέρες (Mobilvoy 80). Αντώνιος Τσαβδαρίδης όπ.π. σελ 120-121

- iv. Σε κάποια ναυλοσύμφωνα προβλέπεται η επικύρωση της διαιτητικής απόφασης από τα αρμόδια κρατικά δικαστήρια (κυρίως σε κάποια ναυλοσύμφωνα μεταφοράς υγρού φορτίου- tanker charter parties).

Σε κάθε περίπτωση οι συμβαλλόμενοι πρέπει να μεριμνούν ώστε η διαιτητική απόφαση, η οποία θα εκδοθεί δυνάμει της οριζόμενης από αυτούς διαδικασίας, να μπορεί να εκτελεστεί στο *locus executionis*, ήτοι στον τόπο όπου ο ηττηθείς διάδικος διαθέτει περιουσιακά στοιχεία.

Πολλά ναυλοσύμφωνα θέτουν χρονικούς περιορισμούς για την έναρξη της διαιτησίας: για παράδειγμα το *Imol 78* θέτει εξήντα μέρες από την ολοκλήρωση της εκφόρτωσης του φορτίου για την γνωστοποίηση των αξιώσεων στον αντισυμβαλλόμενο, τα *Centrocon* και *Baltimore Form* ορίζουν τρίμηνη προθεσμία από την εκφόρτωση για τον ορισμό του διαιτητή του ενάγοντος, ενώ το *Bulk Ore* προβλέπει προθεσμία τριάντα ημερών από την γνώση του γεγονότος για την έγγραφη υποβολή της απαίτησης. Η μακρότερη προθεσμία είναι δύο χρόνια.

Οι προθεσμίες είναι έγκυρες εφόσον δεν αντιβαίνουν στους κανόνες αναγκαστικού δικαίου, οι οποίοι διέπουν τις προς παραγραφή αξιώσεις. Σε περίπτωση δε μη τήρησης τους τεκμαίρεται παραίτηση από τις σχετικές αξιώσεις.

3. Εννοιολογικό εύρος της ρήτηρας

Όπως έχει ήδη αναφερθεί σε πιο πάνω κεφάλαιο, αντικείμενο της διαιτησίας θα αποτελέσουν μόνο εκείνες οι διαφορές, οι οποίες περιέχονται στην συμφωνία της. Για την υπαγωγή δε των μελλοντικών διαφορών, είναι επαρκές για τα μέρη να συγκεκριμενοποιήσουν την έννομη σχέση, από την οποία αυτές θα προκύψουν.

Σε περίπτωση που ανακύψουν αμφιβολίες σχετικά με την έκταση των αρμοδιοτήτων των διαιτητών και για την υπαγωγή ή μη μιας διαφοράς σε διαιτησία, οι διαιτητές (αν προβλέπεται σχετική δυνατότητα από το εφαρμοστέο δίκαιο) ή τα κρατικά δικαστήρια θα ερμηνεύσουν την βούληση των συμβαλλομένων μερών. Κατά την απόφαση 550/1996 του Αρείου Πάγου, ερμηνεία συγχωρείται μόνο σε περίπτωση ασάφειας, η κρίση δε του δικαστηρίου της ουσίας ως προς την ύπαρξη κενού ή αμφιβολίας είναι αναιρετικώς ανέλεγκτη.

Οι ρήτρες διατυπώνονται στα ναυλοσύμφωνα με τις κάτωθι τυποποιημένες εκφράσεις:

i. All disputes (κάθε διένεξη) και ισοδύναμες εκφράσεις

Υπάγονται στην διαιτησία όλες οι διαφορές οι οποίες ανακύπτουν από την αναφερόμενη στην συμφωνία έννομη σχέση.

Η προσθήκη της φράσης «between Owner and Charterer (μεταξύ του πλοιοκτήτη και του ναυλωτή)» καταρχήν δεσμεύει τους αρχικά συμβαλλόμενους στο ναυλοσύμφωνο, για να δεσμεύσει δε περαιτέρω και τους κομιστές των φορτωτικών θα πρέπει η ρήτρα εγκύρως να ενσωματωθεί σε αυτές⁸⁶.

ii. Any dispute or difference or claim arising out of/ arising under this Charter Party (κάθε διένεξη ή διαφορά η οποία ανακύπτει από ή υπό αυτό το ναυλοσύμφωνο)

Ειδικότερα για το εύρος των ρητρών «disputes arising under the contract» και «disputes arising out of the contract», γινόταν παλαιότερα δεκτό ότι η πρώτη είχε στενότερο πεδίο εφαρμογής. Στην υπόθεση όμως **Fiona Trust & Holding Corporation & Others v Yuri Privalov & Others [2007] EWCA Civ 20** κρίθηκε ότι αυτός ο διαχωρισμός δεν πρέπει να υφίσταται⁸⁷. Πλέον αμφότερες οι ρήτρες ερμηνεύονται με ευρύτητα για να καλύπτουν κάθε διαφορά⁸⁸.

Στην υπόθεση **Louis Dreyfus v. Blystad Shipping & Trading Inc. Second Circuit Court of Appeals Ιούνιος 2001** η ρήτρα του ναυλοσυμφώνου, με την οποία οριζόταν ότι υπάγεται σε διαιτησία στην Νέα Υόρκη κάθε διαφορά από την σύναψη, εκτέλεση ή τερματισμό του ναυλοσυμφώνου ("dispute arising from the making, performance or termination of this Charter Party"), κρίθηκε ότι ήταν μια ευρεία ρήτρα.

⁸⁶ Το πρόβλημα της έγκυρης ενσωμάτωσης της διαιτητικής ρήτρας στις φορτωτικές θα αναλυθεί εκτενώς στο επόμενο κεφάλαιο.

⁸⁷ Το σκεπτικό του Δικαστηρίου ήταν ότι: «*Ordinary business men would be surprised at the nice distinctions drawn in the cases and the time taken up by argument in debating whether a particular case falls within one set of words or another very similar set of words. If business men go to the trouble of agreeing that their disputes be heard in the courts of a particular country or by a tribunal of their choice they do not expect (at any rate when they are making the contract in the first place) that time and expense will be taken in lengthy argument about the nature of particular causes of action and whether any particular cause of action comes within the meaning of the particular phrase they have chosen in their arbitration clause. If any business man did want to exclude disputes about the validity of a contract, it would be comparatively simple to say so.*»

⁸⁸ Εξαιρείται η διάγνωση της ύπαρξης ή της ανυπαρξίας της ουσιαστικού δικαίου σύμβασης.

Υπαγόταν λοιπόν εγκύρως στην διαιτησία οι αξιώσεις του πλοιοκτήτη κατά του ναυλωτή για τις εγγυητικές επιστολές, οι οποίες είχαν δοθεί από τον τελευταίο για την εκφόρτωση του φορτίου δίχως την επίδειξη των φορτωτικών

Στην υπόθεση **Northern Tankers Cyprus Ltd. case (1992 A.M.C. 1021 Southern District of New York)** υπήρξε διαμάχη μεταξύ του πλοιοκτήτη και του ναυλωτή σχετικά με την σύναψη μεταξύ τους ναυλοσυμφώνου. Ο πλοιοκτήτης προέβαλε την ένσταση για υπαγωγή στην διαιτησία, υποβάλλοντας την αξίωσή του κατά του ναυλωτή για αποζημίωση λόγω μη εκτέλεσης της συμφωνίας. Ο ναυλωτής αποδέχθηκε την απαίτηση, επιφυλασσόμενος ωστόσο να αντικρούσει την ύπαρξη του ναυλοσυμφώνου κατά την διαιτητική διαδικασία. Ο πλοιοκτήτης προσέφυγε στα κρατικά δικαστήρια, υποστηρίζοντας ότι το θέμα της ύπαρξης ή μη του ναυλοσυμφώνου δεν μπορούσε να διαγνωσθεί από τους διαιτητές. Το Δικαστήριο ωστόσο έκρινε ότι μεταξύ του πλοιοκτήτη και του ναυλωτή είχε εγκύρως συναφθεί συμφωνία για υπαγωγή της διαφοράς στην διαιτησία και συνεπώς οι διαιτητές είχαν την εξουσία να κρίνουν ως προς το συγκεκριμένο θέμα.

iii. Σύνθετη περιγραφή

Σε διάφορα ναυλοσύμφωνα περιέχεται αναλυτικότερη ρήτρα, όπως για παράδειγμα στο Ecxon Master Inland Waterways Voyage Charter Agreement, όπου προβλέπεται η ρήτρα «any dispute between the Owner and Charterer as to the reasonableness of the measures undertaken and/ or the expenditure incurred by the Charterer thereunder» ή στο Vegoilno,y όπου προβλέπεται «disputes from making, performing or terminating of Charterparty»

Στην Ελληνική νομολογία έχει κριθεί ότι η φράση «κάθε διαφορά από την παρούσα σύμβαση» και οι ισοδύναμες της ερμηνεύονται με ευρύτητα και υπάγεται στην διαιτησία κάθε θέμα που θα προκύψει σε σχέση με την κύρια σύμβαση, ακόμα και αν έχει ανακύψει μετά την λύση της. Η φράση «κάθε διαφορά σχετικά με την ερμηνεία και την εφαρμογή οποιουδήποτε όρου της σύμβασης» περιλαμβάνει και την ακυρωσία λόγω ελαττωμάτων της βούλησης (ΑΠ 1481/1977).

4. Εφαρμοστέο δίκαιο

Στα πλαίσια της ελευθερίας των συμβάσεων και της αυτονομίας των συμβαλλομένων γίνεται αποδεκτή στις διεθνείς συναλλαγές η επιλογή τόσο της δικαιοδοσίας, όσο και του ουσιαστικού εφαρμοστέου δικαίου (choice of jurisdiction and law), με τον όρο να μην θίγονται οι κανόνες της διεθνούς έννομης τάξης. Ειδικά η επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου από τους συμβαλλόμενους αίρει την οποιαδήποτε αμφισβήτηση σχετικά με το νομικό πλαίσιο, με το οποίο θα επιλυθεί η διαφορά τους.

Σε περίπτωση κατά την οποία τα μέρη δεν έχουν προβεί σε αυτή την επιλογή, οι διαιτητές έχουν την ευχέρεια να επιλέξουν και να εφαρμόσουν το δίκαιο το οποίο κρίνουν καταλληλότερο για την διαφορά την οποία έχουν κληθεί να διαγνώσουν, χωρίς περαιτέρω να απαιτείται από αυτούς η προσφυγή σε κανόνες του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου⁸⁹.

Οι διαιτητές έχουν επίσης την ευχέρεια να επιλέξουν την εφαρμογή της *lex mercatoria*, ακόμα και συμπληρωματικά προς το επιλεγθέν από τα διάδικα μέρη εφαρμοστέο δίκαιο. Πρόκειται για ένα σύνολο ομοιόμορφων κανόνων οι οποίοι αφορούν στο διεθνές εμπόριο και έχουν αποκρυσταλλώσει διεθνή έθιμα και πρακτικές. Από τους κανόνες διαιτησίας του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου (ICC)⁹⁰, προκύπτει η τάση που επικρατεί διεθνώς στην δυνατότητα επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου από τα μέρη και τους διαιτητές: δεν απαιτείται να επιλέξουν αυτούσιο ένα νομικό σύστημα, αλλά δύνανται να επιλέξουν «νομικούς κανόνες», οι οποίοι αρμόζουν στην διαφορά τους. Πλέον είναι αποδεκτή η επιλογή υπερεθνικών κανόνων, γενικών αρχών του δικαίου (συμβατικών και εθιμικών), κατ επέκταση και της *lex mercatoria*.

Στην πλειοψηφία τους η ρήτρα διαιτησίας στα ναυλοσύμφωνα περιλαμβάνει και επιλογή εφαρμοστέου δικαίου, συνήθως συνδεδεμένου με το *lex loci arbitri*⁹¹.

⁸⁹ Αντώνιος Τσαβδαρίδης, *όπ.π* σελ 96

⁹⁰ Το άρθρο 21 σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο ορίζει ότι «The parties shall be free to agree upon the rules of law to be applied by the arbitral tribunal to the merits of the dispute. In the absence of any such agreement, the arbitral tribunal shall apply the rules of law which it determines to be appropriate.»

⁹¹ Ως *locus arbitri* το Λονδίνο και περαιτέρω επιλογή του Αγγλικού δικαίου ως *lex arbitri* ορίζουν τα ναυλοσύμφωνα *Biscoilvoy*, *Cementvoy*, *Finavoy*, *Norgarin*, *Shelltime*, *Shellvoy*, *Tankervoy*, *Volcoa* κα. Ως *locus arbitri* την Νέα Υόρκη και περαιτέρω επιλογή του Αμερικανικού δικαίου ως *lex arbitri* ορίζουν τα *Bimchemvoy*, *Mobilvoy*, *Norgrain*, το δε *Cementvoy* ορίζει ως εφαρμοστέο το Ιαπωνικό, εν έχει γίνει επιλογή των *Japanese Terms*. Σε

Το Court of Appeal's είχε αποφανθεί στην υπόθεση **C v D [2007] EWCA Civ 1282**, ότι το εφαρμοστέο δίκαιο στην συμφωνία της διαιτησίας είναι αυτό με το οποίο η συγκεκριμένη εκάστοτε συμφωνία συνδέεται στενότερα, ήτοι το *lex loci arbitri*. Τόσο όμως στην υπόθεση **Sulamérica Cia Nacional De Seguros SA & Ors v Enesa Engenharia SA & Ors [2012] EWCA Civ 638** όσο και στην **Arsanovia Ltd⁹² v Cruz city Holdings [2012] EWHC 3072** το Δικαστήριο προσέγγισε το ζήτημα διαφορετικά: εάν δεν υπάρχει ρητή πρόβλεψη για το εφαρμοστέο δίκαιο, θα πρέπει να αναζητηθεί η υπονοούμενη (*implied*) επιλογή, πριν γίνει επιλογή του *lex loci arbitri*. Το Δικαστήριο έθεσε τρία κριτήρια για την ανεύρεσή του: α) αν υπάρχει ρητή πρόβλεψη για το δίκαιο που διέπει την συμφωνία της διαιτησίας, β) σε περίπτωση που δεν υπάρχει ρητή πρόβλεψη, εάν μπορεί να ανευρεθεί εικαζόμενη/υπονοούμενη επιλογή και σε περίπτωση που ούτε αυτό είναι εφικτό, ανευρίσκεται το δικαίκο σύστημα με το οποίο η συμφωνία της διαιτησίας έχει την πιο στενή και πραγματική σύνδεση.

Ιδιαίτερη αναφορά θα πρέπει να γίνει στις δικαστικές διαταγές (*equitable remedies*) του *common law* και στην δυνατότητα λήψης τους από το διαιτητικό δικαστήριο. Η δικαστική διαταγή (*Equitable remedy*) με την οποία διατάσσεται η εκτέλεση (*specific performance*) ή παράλειψη μιας ενέργειας ή επιβάλλεται μια μη χρηματική ποινή (*non-monetary remedy*), όταν τα παραδοσιακά ένδικα μέσα δεν επαρκούν για να αποκαταστήσουν πλήρως την ζημιά.

Στις διαφορές που αναφύονται από ναυλοσύμφωνα κύριο ρόλο διαδραματίζει η εκτέλεση, όπου το δικαστήριο διατάσσει τον αντίδικο να προβεί σε εκτέλεση των συμβατικών του υποχρεώσεων. Στο Αγγλικό δίκαιο, με ρητή πρόβλεψη του *Arbitration Act 1996*, οι διαιτητές μπορούν να διατάξουν το συγκεκριμένο μέτρο, εφόσον δεν προβλέπεται διαφορετικά στην συμφωνία της διαιτησίας. Αντιθέτως, σύμφωνα με το Αμερικάνικο δίκαιο θα πρέπει να υπάρχει ρητή προς αυτό πρόβλεψη.

άλλα ναυλοσύμφωνα υπάρχει απλά η πρόβλεψη ότι το εφαρμοστέο δίκαιο θα ταυτίζεται με την *lex locus arbitri* (Nuvoy 84) (Αντώνιος Τσαβδαρίδης όπ.π. σελ 233)

⁹² Στην υπόθεση της *Arsanovia* η ουσιαστική σύμβαση ήταν συμφωνία μετόχων, η οποία όριζε ως εφαρμοστέο δίκαιο το Ινδικό. Η συμφωνία για την διαιτησία προέβλεπε την διεξαγωγή της στο Λονδίνο. Το Δικαστήριο, ακολουθώντας το σκεπτικό της *Sulamérica*, έκρινε ως εφαρμοστέο δίκαιο το Ινδικό.

5. Δυνατότητα δικαστικού ελέγχου και κήρυξη εκτελεστότητας της απόφασης

Ως έχει ήδη αναφερθεί, κατά το Ελληνικό δίκαιο προσβολή της διαιτητικής απόφασης επιτρέπεται μόνο για τους περιοριστικά αναφερόμενους στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας λόγους, το Δικαστήριο δε δεν εξετάζει την ουσιαστική και νομική βασιμότητα της προσβαλλόμενης απόφασης.

Στο Αγγλικό δίκαιο με τον Arbitration Act 1996 προβλέπεται ένας περιορισμένος δικαστικός έλεγχος: τα μέρη μπορούν με συμφωνία τους να αποκλείσουν την επανεξέταση της υπόθεσης από τα κρατικά δικαστήρια⁹³, οποτεδήποτε και αν έχει αυτή η συμφωνία συναφθεί.

Ειδικότερη αναφορά πρέπει να γίνει στην δυνατότητα συντηρητικής κατάσχεσης του πλοίου (ship arrest) δυνάμει της Διεθνούς Συμβάσεως του 1952 για την Συντηρητική Κατάσχεση των Θαλασσοπλοούντων πλοίων, την οποία η Ελλάδα έχει επικυρώσει⁹⁴. Σε κάθε περίπτωση η *lex fori arresti* είναι το εφαρμοστέο δίκαιο, έχει δε κριθεί από την Αγγλική νομολογία ότι το δικαστήριο δεν μπορεί να απαγορεύσει τον απόπλου του πλοίου και να διατάξει την συντηρητική του κατάσχεση αποκλειστικά και μόνο για να εξασφαλίσει την εκτέλεση διαιτητικής απόφασης⁹⁵. Σε πολλά δε ναυλοσύμφωνα περιλαμβάνεται ρητός όρος σχετικά με αυτή την διαδικασία στα πλαίσια των δικαστικών ή διαιτητικών διαδικασιών⁹⁶.

⁹³ Με την ρήτρα «οποιαδήποτε τέτοια διαιτητική απόφαση μπορεί να περιβληθεί τον τύπο δικαστικής απόφασης χωρίς την επανεξέταση της ουσίας της διενέξεως ή της διαφοράς/ any such award may be made a rule or order or judgment of the Court without the merits of the dispute or the difference being reopened...»

⁹⁴ International Convention Relating to the Arrest of Sea-Going Ships. Υπεγράφη στην Γενεύη το 1999 η Διεθνής Σύμβαση για την Συντηρητική Κατάσχεση πλοίων, η οποία συμπληρώνει και τροποποιεί την πρώτη (International Convention on the Arrest of Ships). Η Ελλάδα όμως δεν έχει προσχωρήσει.

⁹⁵ *The Vasso* [1984] 1 Lloyd's Rep 235; *The Maritime Trader* [1981] 1 Lloyd's Rep 153: «court has jurisdiction to arrest but should not do so solely for the purpose of providing security for an arbitration award». Το ίδιο και στο *RENA K* [1979] 1 QB 377. Το ίδιο και στην *Mantovani v Cavapelli Spa*(1980) 1 Lloyd's Rep 375. Εντούτοις υπάρχει και αντίθετη νομολογία: *The Lisboa* (1980) 2 Lloyd's Rep 546

⁹⁶ Όπως για παράδειγμα στο *SHELLTIME 4*, όπου στο όρο 46 C (c) προβλέπεται ότι «It shall be a condition precedent to the right of any party to a stay of any legal proceedings in 797 which maritime property has been, or may be, arrested in connection with a dispute under this 798 charter, that that party furnishes to the other party security to which that other party would 799 have been entitled in such legal proceedings in the absence of a stay.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Η ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ ΣΤΙΣ ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ- ΦΟΡΤΩΤΙΚΕΣ

Σε κάθε σύμβαση μεταφοράς φορτίου μέσω θαλάσσης ο μεταφορέας (carrier) εκδίδει τις φορτωτικές, στις οποίες συμβαλλόμενοι είναι αυτός και ο φορτωτής (shipper).

Η ευθύνη του μεταφορέα βάσει των φορτωτικών διέπεται από το κάτωθι διεθνές νομικό πλαίσιο:

- i. τους Κανόνες Χάγης- Βίσμπυ, τους οποίους επικύρωσε η Ελλάδα με τον νόμο 2107/1992 (Διεθνής Σύμβαση για την ενοποίηση ορισμένων νομικών κανόνων σχετικά με τις φορτωτικές 1924 και τα Πρωτόκολλα των Βρυξελλών 1968 και 1979)
- ii. τους Κανόνες του Αμβούργου, στα πλαίσια της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την μεταφορά αγαθών μέσω θαλάσσης (United Nations Convention on Carriage of Goods by Sea 1978)
- iii. την Αγγλική νομοθεσία Carriage of Goods by Sea Act 1971 (COGSA 1971), όπως έχει τροποποιηθεί το 1992 και ισχύει και η οποία ενσωμάτωσε τους Κανόνες Χάγης- Βίσμπυ
- iv. την Hacter Act 1893, η οποία αφορά την φορτοεκφόρτωση στους λιμένες των ΗΠΑ⁹⁷.
- v. Στις 11/12/2008 υπεγράφη η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τις Συμβάσεις που αφορούν σε Διεθνή Μεταφορά Αγαθών εν όλω ή εν μέρει μέσω Θαλάσσης (United Nations Convention on Contracts for the International Carriage of Goods Wholly or Partly by Sea), γνωστή ως οι Κανόνες του Ρότερνταμ, οι οποία αναθεωρεί τους Κανόνες Χάγης-Βίσμπυ. Η Ελλάδα έχει υπογράψει την σύμβαση, αλλά δεν την έχει επικυρώσει έως σήμερα.

Οι φορτωτικές υπογράφονται από τον καπετάνιο του πλοίου, ο οποίος ενεργεί είτε για λογαριασμό του πλοιοκτήτη (όταν πρόκειται για non demise charter), είτε για

---

⁹⁷ Οι ΗΠΑ δεν έχουν υπογράψει το Πρωτόκολλο των Βρυξελλών και κατ επέκταση για ορισμένες φορτωτικές που αφορούν σε μεταφορά φορτίου από και προς την Αμερική θα εφαρμόζονται μόνο οι Κανόνες της Χάγης

λογαριασμό του ναυλωτή (όταν πρόκειται για demise charter) και από τον αρχικό της παραλήπτη/φορτωτή των εμπορευμάτων.

Η υπογραφή του τελικού κοιμιστή της αναπληρώνεται από τις κάτωθι ενέργειες⁹⁸, από τις οποίες προκύπτει η συνακόλουθη αποδοχή των όρων της φορτωτικής:

- i. την αίτηση απόδοσης του φορτίου
- ii. την παράδοση των φορτωτικών
- iii. την υπογραφή της απόδειξης παραλαβής του φορτίου, η οποία προσαρτάται στην φορτωτική
- iv. την έγερση απαίτησης για βλάβη ή απώλεια του φορτίου

Με την ανάπτυξη του διαδικτύου και των ηλεκτρονικών συναλλαγών, ανέκυψε το ζήτημα της ηλεκτρονικής κατάρτισης της συμφωνίας για την διαιτησία και των ηλεκτρονικών ναυτιλιακών εγγράφων.

Τα ζητήματα τα οποία απασχόλησαν τα δικαστήρια ήταν

- i. εάν η συμφωνία έπρεπε σε κάθε περίπτωση να αποτυπωθεί σε έγγραφο
- ii. εάν η ηλεκτρονική μορφή ισοδυναμούσε με την αποτύπωση σε έγγραφο και κατ'επέκταση η ηλεκτρονική υπογραφή μπορούσε έγκυρα να υποκαθιστά την ιδιόγραφη υπογραφή

Οι απαντήσεις θα δοθούν σε κάθε περίπτωση από το δίκαιο του τόπου διεξαγωγής της διαιτησίας ή του τόπου εκτέλεσης της διαιτητικής απόφασης. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ως αναφέρθηκε πιο πάνω, έχει τεθεί σε ισχύ η οδηγία 99/93/EK για τις ηλεκτρονικές υπογραφές. Συνεπώς στην Ελλάδα θεωρείται έγκυρη η ηλεκτρονική φορτωτική και η περιεχόμενη σε αυτή ρήτρα, ως άμυνα δε, σε περίπτωση που η συμφωνία δεν έχει αποτυπωθεί σε έγγραφο και έχει παραμείνει απλώς ως ηλεκτρονικό δεδομένο, μπορεί να προταθεί η αντίθεσή της στην καλή πίστη και στα συναλλακτικά ήθη.

Περαιτέρω στο άρθρο 7 της Σύμβασης της Νέας Υόρκης ορίζεται ρητά ότι οι διατάξεις της δεν επηρεάζουν την ισχύ τυχόν πολυμερών ή διμερών συμβάσεων, οι οποίες αφορούν σε αναγνώριση και εκτέλεση διαιτητικών αποφάσεων, καθώς και ότι κάθε ενδιαφερόμενο μέρος δεν μπορεί να αποστερηθεί της δυνατότητας να εφαρμόσει μια διαιτητική απόφαση, στο βαθμό που το ημεδαπό δίκαιο του κράτους της εκτέλεσης

---

⁹⁸ Αντώνιος Τσαβδαρίδης όπ. π σελ 173. Πληρούται κατ'επέκταση με τις ως άνω πράξεις η προϋπόθεση του έγγραφου τύπου, όταν αυτός απαιτείται για το τυπικό κύρος της συμφωνίας της διαιτησίας (π.χ. Κανόνες του Αμβούργου).

το επιτρέπει (most favourable legislative clause). Θεωρείται λοιπόν αποτύπωση σε έγγραφη μορφή η αναφορά της συμφωνίας στα έγγραφα, τα οποία το ένα μέρος υποβάλει σε κρατικό ή διαιτητικό δικαστήριο και εφόσον ο διάδικός του δεν την αντικρούει, καθώς και η αποτύπωση της συμφωνίας σε έγγραφο από το ένα μέρος με την συναίνεση του άλλου ή αναφορά σε έγγραφους όρους.

Όσον αφορά στην αποτύπωση σε έγγραφη μορφή, ο Αγγλικός Arbitration Act, 1996 ορίζει ότι μια συμφωνία θεωρείται ότι έχει συνταχθεί εγγράφως όταν:

- i. έχει αποτυπωθεί σε έγγραφο
- ii. έχει συναφθεί μέσω ανταλλαγής εγγράφων
- iii. η σύναψή της αποδεικνύεται με έγγραφο

1. Σχέση ναυλοσυμφώνου και φορτωτικής

Ανεξάρτητα από το είδος της⁹⁹, η φορτωτική αποτελεί στην ελεύθερη αγορά απόδειξη παραλαβής του προς μεταφορά φορτίου και το ναυλοσύμφωνο την σύμβαση μεταφοράς. Στην τακτική ναυτιλία γραμμών όμως αποτελεί την απόδειξη της συμφωνίας μεταφοράς.

Το ναυλοσύμφωνο δεσμεύει καταρχήν μόνο τα συμβαλλόμενα μέρη και τους καθολικούς ή ειδικούς διαδόχους τους. Ο πλοιοκτήτης οφείλει να εκδίδει την φορτωτική σύμφωνα με τους όρους του, προβλέποντας στο σώμα της την εν όλω ή εν μέρει ενσωμάτωσή τους¹⁰⁰. Οι σχέσεις των συμβαλλομένων διέπονται αποκλειστικά από τους όρους του ναυλοσυμφώνου, η δε φορτωτική αποτελεί απλή απόδειξη παραλαβής του φορτίου στον λιμένα φόρτωσης¹⁰¹.

Η φορτωτική αποτελεί παράλληλα και τίτλο που ενσωματώνει την κατοχή των μεταφερόμενων αγαθών: ο κοιμιστής της πρωτότυπης φορτωτικής είναι ο δικαιούχος του φορτίου, μπορεί δε να το πωλήσει και να μεταβιβάσει σε οποιαδήποτε χρονική στιγμή την κυριότητά του με οπισθογράφιση και παράδοση του σώματος της

⁹⁹ Η φορτωτική εκδίδεται ονομαστική, σε διαταγή ή στον κοιμιστή. Η ναυτιλιακή πρακτική έχει διαμορφώσει διάφορα είδη φορτωτικών ανάλογα με τις ανάγκες ή το στάδιο της μεταφοράς (πχ direct, trough, groupage, open κτλ, σχετικά Γκιζιάκης κα, οπ.π. σελ 433 επ).

¹⁰⁰ Περιλαμβάνονται όροι όπως «All terms, conditions and exceptions of charter party are deemed incorporated therein», «all terms, conditions, clauses and exceptions» ή ισοδύναμοί τους ή όροι οι οποίοι προβλέπουν ενσωμάτωση ορισμένων όρων του ναυλοσυμφώνου.

¹⁰¹ Με εξαίρεση την περίπτωση κατά την οποία εκδίδεται μόνο φορτωτική, οπότε δεσμεύει τον φορτωτή αντικαθιστώντας το ναυλοσύμφωνο.

φορτωτικής στον αγοραστή. Από την στιγμή που η φορτωτική κυκλοφορήσει στην αγορά, αποτελεί αξιόγραφο ανεξάρτητο από την αρχική σύμβαση της ναύλωσης, τους όρους της οποίας θεωρείται ότι ενσωματώνει. Εάν υπάρχει διαφοροποίηση, υπερισχύουν οι όροι της φορτωτικής μεταξύ του καλόπιστου κομιστή και του μεταφορέα.

Η ταυτότητα του μεταφορέα, ο οποίος θα είναι ο διάδικος σε ενδεχόμενη διαφορά, εξαρτάται από το είδος της ναύλωσης, η οποία προσδιορίζει και το πρόσωπο το οποίο ασκεί την εμπορική διαχείριση του πλοίου.

Στην χρονοναύλωση, ο ναυλωτής αναλαμβάνει την εμπορική διαχείριση του πλοίου για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Ο πλοίαρχος ενεργεί ως αντιπρόσωπός του, εκδίδοντας τις φορτωτικές για λογαριασμό του.

Στην ναύλωση όμως κατά ταξίδι, ο εκναυλωτής διατηρεί την εμπορική λειτουργία του πλοίου και ο πλοίαρχος εκδίδει τις φορτωτικές στο όνομά του και για λογαριασμό του, ενεργώντας ως αντιπρόσωπός του. Σε περίπτωση βλάβης ή απώλειας του φορτίου θα είναι ο αντίδικος του αγοραστή.

2. Η ρήτρα ενσωμάτωσης στην φορτωτική

2.1 Η λειτουργία της ρήτρας και οι αρχές της έγκυρης ενσωμάτωσης

Ως αναφέρθηκε πιο πάνω, ο πλοίαρχος κατά την έκδοση της φορτωτικής ενσωματώνει σε αυτή τους όρους του ναυλοσυμφώνου, μεταξύ αυτών και την ρήτρα της διαιτησίας. Η ενσωμάτωση (incorporation) γίνεται με την μέθοδο της παραπομπής, ήτοι με απλή αναφορά στις διατάξεις της σύμβασης και την διευκρίνιση ότι αυτές ενσωματώνονται ως έχουν στην φορτωτική.

Η εγκυρότητα της ενσωμάτωσης διέπεται από τις κάτωθι αρχές:

- i. την αρχή της τυπικότητας, σύμφωνα με την οποία η ρήτρα της ενσωμάτωσης, η οποία παραπέμπει στην ρήτρα διαιτησίας του ναυλοσυμφώνου, θα πρέπει να προκύπτει από το σώμα της φορτωτικής και όχι από τρίτο έγγραφο¹⁰².

---

¹⁰² Υπάρχει η δυνατότητα η ρήτρα ενσωμάτωσης να παραπέμπει ρητά σε τρίτο έγγραφο, το οποίο παραπέμπει στην ρήτρα διαιτησίας του ναυλοσυμφώνου, με τον όρο η πρώτη να αναφέρει τουλάχιστον το αντικείμενο της παραπομπής.

- ii. την αρχή της σαφήνειας, σύμφωνα με την οποία η ρήτρα ενσωμάτωσης δεν θα πρέπει αόριστα να αναφέρεται στους όρους του ναυλοσυμφώνου, αλλά θα πρέπει να προσδιορίζει την ταυτότητά τους επαρκώς.
- iii. Την αρχή της συνάφειας, σύμφωνα με την οποία ενσωματώνονται στην φορτωτική μόνο οι όροι, οι οποίοι καλύπτουν την συγκεκριμένη θαλάσσια μεταφορά¹⁰³. Εάν η ρήτρα ενσωμάτωσης διατυπώνεται ως «διαφορές από το ναυλοσύμφωνο» ή «διαφορές μεταξύ εκναυλωτή ή ναυλωτή», θεωρείται ότι δεν περιλαμβάνονται και συνεπώς δεν υπάγονται σε διαιτησία οι διαφορές μεταξύ του εκναυλωτή/ μεταφορέα και του κομιστή της φορτωτικής¹⁰⁴.
- iv. Την αρχή της νομιμότητας, σύμφωνα με την οποία οι ρυθμίσεις οι οποίες ενσωματώνονται στην φορτωτική δεν θα πρέπει να έρχονται σε αντίθεση με τους κανόνες δημόσιας τάξης των εθνικών δικαίων και τους Κανόνες της Χάγης- Βίσμπυ.

2.2 Κανόνες Χάγης-Βίσμπυ

Οι Κανόνες διέπουν την θαλάσσια μεταφορά εμπορευμάτων, καθορίζοντας τα δικαιώματα, τις υποχρεώσεις και το κατώτερο μέτρο ευθύνης αμφοτέρων του φορτωτή και του θαλάσσιου μεταφορέα. Έχουν καταστεί στην Ελλάδα εσωτερικό δίκαιο με υπέρτερη ισχύ και εφαρμόζονται για τις θαλάσσιες μεταφορές πραγμάτων, όταν τα λιμάνια φόρτωσης και εκφόρτωσης βρίσκονται σε διαφορετικά κράτη και η μεταφορά καλύπτεται από φορτωτική ή άλλο παρόμοιο έγγραφο¹⁰⁵, καθώς και για τις θαλάσσιες μεταφορές μεταξύ των Ελληνικών λιμένων¹⁰⁶. Σε κάθε άλλη περίπτωση, εφαρμόζονται οι διατάξεις του Κώδικα Ιδιωτικού Ναυτικού Δικαίου¹⁰⁷.

¹⁰³ Στην Ελληνική νομολογία έχει γίνει δεκτό ότι το ναυλοσύμφωνο μεταξύ εκναυλωτή-εφοπλιστή και ναυλωτή δεν δεσμεύει τον κύριο του πλοίου (ΠΠρωτΠερ 755/1987)

¹⁰⁴ Παρακάτω θα παρατεθούν αποφάσεις στις οποίες έγινε διορθωτική αντίθετη ερμηνεία.

¹⁰⁵ The provisions of these Rules shall apply to every bill of lading relating to the carriage of goods between ports in two different States if
 (a) the bill of lading is issued in a contracting State, or
 (b) the carriage is from a port in a contracting State, or
 (c) the contract contained in or evidenced by the bill of lading provides that these Rules or legislation of any State giving effect to them are to govern the contract;
 whatever may be the nationality of the ship, the carrier, the shipper, the consignee, or any other interested person.

¹⁰⁶ Άρθρο 2 I του ν 2107/1992

¹⁰⁷ Εφετείο Πειραιά 76/2006

Η ρήτρα διαιτησίας του ναυλοσυμφώνου ενσωματώνεται στην φορτωτική κατά τον ως άνω περιγραφόμενο τρόπο. Θα πρέπει ωστόσο να επισημανθούν δύο ζητήματα:

Οι Κανόνες αποτελούν αναγκαστικό δίκαιο. Συνεπώς οι όροι του ναυλοσυμφώνου, οι οποίοι θα ενσωματωθούν στην φορτωτική, δεν μπορούν να τους παρακάμπτουν δυσχεραίνοντας την θέση του κομιστή της. Εάν τα μέρη ή οι διαιτητές επιλέξουν ως εφαρμοστέο δίκαιο διατάξεις οι οποίες έρχονται σε αντίθεση με τους Κανόνες, η διαιτητική απόφαση δεν θα είναι εφαρμοστέα στον τόπο εκτέλεσης, εάν στον τελευταίο αυτοί έχουν επικυρωθεί και καταστεί ισχύον δίκαιο.

Περαιτέρω, στο άρθρο 3 (6) των Κανόνων προβλέπεται ενιαύσια παραγραφή για την έγερση αγωγής λόγω βλάβης ή απώλειας των εμπορευμάτων, η οποία ξεκινά από την ημέρα κατά την οποία έγινε ή όφειλε να γίνει η παράδοσή τους. Άπρακτη παρέλευση της προθεσμίας συνεπάγεται απόσβεση του δικαιώματος.

Αν και δεν υπάρχει στους Κανόνες ρητή πρόβλεψη για την έναρξη της διαιτητικής διαδικασίας, θεωρείται ότι αυτή, λόγω του αναγκαστικού χαρακτήρα τους, υπόκειται στον ίδιο χρονικό περιορισμό. Διακρίνουμε λοιπόν τις κάτωθι περιπτώσεις:

- i. Εάν η ρήτρα προβλέπει προθεσμία μεγαλύτερη ή ίση του έτους, δεν προκύπτει αντίθεση με τους Κανόνες και ισχύει το χρονικό πλαίσιο που τα μέρη έχουν συμφωνήσει.
- ii. Εάν η ρήτρα προβλέπει προθεσμία μικρότερη του έτους, δυσχεραίνοντας την θέση του κομιστή, υπάρχει σύγκρουση με τους Κανόνες και το στενότερο χρονικό περιθώριο δεν τον δεσμεύει. Αμφισβητείται κατά πόσο η ακυρότητα ως προς το στοιχείο αυτό συμπαρασύρει σε ακυρότητα συνολικά την ρήτρα, εγκαθιδρύοντας πλέον δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων. Στο Ελληνικό Δίκαιο θα κρινόταν με βάση το άρθρο 181 ΑΚ¹⁰⁸.
- iii. Εάν δεν προβλέπεται συγκεκριμένη προθεσμία, εφαρμόζεται το χρονικό περιθώριο του ενός έτους.

Στην περίπτωση εφαρμογής του ΚΙΝΔ¹⁰⁹, κάθε δικαιοπραξία που αποκλείει ή τροποποιεί τους όρους της παραγραφής είναι άκυρη κατά το α 275 ΑΚ.

¹⁰⁸ Η ακυρότητα μέρους συνεπιφέρει την ακυρότητα ολόκληρης της δικαιοπραξίας, αν συνάγεται ότι δεν θα είχε επιχειρηθεί χωρίς το άκυρο μέρος.

¹⁰⁹ Άρθρο 148 «το δικαίωμα προς αποζημίωσιν δια μερικήν απώλειαν ή ζημίας των φορτωθέντων πραγμάτων αποσβέννυται μετά παρέλευσιν έτους από της παραλαβής αυτών»

2.3 Κανόνες Αμβούργου

Οι Κανόνες του Αμβούργου εφαρμόζονται στις διεθνείς μεταφορές των εμπορευμάτων οι οποίες πραγματοποιούνται μέσω θαλάσσης. Στο άρθρο 22¹¹⁰ προβλέπεται ρητά η δυνατότητα των μερών να υπάγουν κάθε διαφορά σχετικά με την μεταφορά των εμπορευμάτων σε διαιτησία, με την ρητή προϋπόθεση η σχετική συμφωνία να έχει συναφθεί εγγράφως.

Η επιλογή του *locus arbitri* γίνεται από τον ενάγοντα, ο οποίος θα εισάγει την διαδικασία:

- i. είτε στον τόπο στον οποίο ασκεί την κύρια επιχειρηματική του δραστηριότητα ο εναγόμενος ή, ελλείψει αυτής, στον τόπο της κύριας κατοικίας του
- ii. είτε στον τόπο στον οποίο βρίσκεται ο λιμένας εκφόρτωσης ή φόρτωσης
- iii. είτε στον τόπο στον οποίο έχει συναφθεί η σύμβαση και με την προϋπόθεση να υπάρχει κάποια σύνδεση του εναγόμενου με αυτόν

και 289 αρ. 4 « Εις ετησίαν παραγραφήν υπόκεινται αι αξιώσεις εκ της συμβάσεως ναυλώσεως, μεταφοράς επιβατών ή πραγμάτων ως και εκ της μη εκτελέσεως ή μη προσηκούσης εκτελέσεως της συμβάσεως.»

¹¹⁰ Subject to the provisions of this Article, parties may provide by agreement evidenced in writing that any dispute that may arise relating to carriage of goods under this Convention shall be referred to arbitration

2. Where a charter-party contains a provision that disputes arising there under shall be referred to arbitration and a bill of lading issued pursuant to the charter party does not contain a special annotation providing that such provision shall be binding upon the holder of the bill of lading, the carrier may not invoke such provision as against a holder having acquired the bill of lading in good faith.

3. The arbitration proceedings shall, at the option of the claimant, be instituted at one of the following places:

- (a) A place in a State within whose territory is situated:
  - (i) The principal place of business of the defendant or, in the absence thereof, the habitual residence of the defendant; or
  - (ii) The place where the contract was made, provided that the defendant has there a place of business, branch or agency through which the contract was made; or
  - (iii) The port of loading or the port of discharge; or
- (b) Any place designated for that purpose in the arbitration clause or agreement.

4. The arbitrator or arbitration tribunal shall apply the rules of this Convention.

5. The provisions of paragraph 3 and 4 of this Article are deemed to be part of every arbitration clause or agreement, and any term of such clause or agreement which is inconsistent therewith is null and void.

6. Nothing in this Article affects the validity of an agreement relating to arbitration made by the parties after the claim under the contract of carriage by sea has arisen.

Ρητά επίσης ορίζεται στο ως άνω άρθρο ότι ο καλόπιστος κομιστής της φορτωτικής δεσμεύεται από την ρήτρα διαιτησίας του ναυλοσυμφώνου, μόνο εφόσον αυτή έχει εγκύρως ενσωματωθεί και στην φορτωτική. Το διαιτητικό δικαστήριο εφαρμόζει στην επίλυση της αναφερόμενης διαφοράς ως ουσιαστικό δίκαιο τις διατάξεις των Κανόνων.

Γενικές Παρατηρήσεις στο ζήτημα της ενσωμάτωσης

Με την ενσωμάτωση των όρων του ναυλοσυμφώνου, μεταξύ αυτών και της ρήτρας διαιτησίας, επιδιώκεται ομοιομορφία των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων, που προκύπτουν από αυτό με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις προκύπτουν από την φορτωτική.

Καθοριστικό στοιχείο για την έγκυρη ή μη ενσωμάτωση είναι η *συναίνεση* του κομιστή να δεσμευτεί από την ρήτρα διαιτησίας, η οποία περιέχεται στο ναυλοσύμφωνο. Εάν η ρήτρα είναι γενική και έχει διατυπωθεί με ευρύ τρόπο, κρίσιμο είναι το ερώτημα αν ο κομιστής *γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει* την ρήτρα της διαιτησίας¹¹¹.

Η διαιτησία αποτελεί πλέον κοινή πρακτική στα μεταφορικά έγγραφα που αφορούν σε θαλάσσια μεταφορά ως τρόπος επίλυσης των διαφορών. Ωστόσο, αν και τα ναυλοσύμφωνα και οι φόρμες των φορτωτικών είναι τυποποιημένα και το περιεχόμενό τους σε μεγάλο βαθμό γνωστό σε αυτούς οι οποίοι δραστηριοποιούνται στις συγκεκριμένες αγορές, οι συμβαλλόμενοι ενδέχεται να έχουν τροποποιήσει κάποιους όρους τους και συνεπώς δεν υπάρχει ασφάλεια για τον κομιστή της φορτωτικής. Κατά πόσο είχε γνώση ή μπορούσε να λάβει γνώση ο κομιστής και η συνακόλουθη δέσμευσή του από την ρήτρα διαιτησίας, θα κριθεί κατά περίπτωση.

Υπάρχουν ναυλοσύμφωνα (Gencon), τα οποία ορίζουν περισσότερα τους ενός *forum* ως *locus arbitri*, εξαρτώντας το ουσιαστικό εφαρμοστέο δίκαιο από την επιλογή των μερών (Νέα Υόρκη και εφαρμοστέο το Αμερικανικό Δίκαιο, Λονδίνο και

---

¹¹¹ Το πρόβλημα γίνεται πιο έντονο στην περίπτωση της ναυτιλίας τακτικών γραμμών και τις λεγόμενες *liner* φορτωτικές, στις οποίες οι όροι προκαθορίζονται και προτυπώνονται στο σώμα της φορτωτικής από τους μεταφορείς : ο κομιστής να λαμβάνει εκ των υστέρων γνώση τους και ουσιαστικά προσχωρεί σε μία σύμβαση χωρίς να έχει την δυνατότητα διαπραγμάτευσης τους.

εφαρμοστέο το Αγγλικό Δίκαιο¹¹²). Ο κομιστής της φορτωτικής ως τρίτος ασφαλώς δεν είναι σε θέση να γνωρίζει, ποιά επιλογή έκαναν οι συμβαλλόμενοι στο ναυλοσύμφωνο. Αν όμως η διατύπωση της ρήτρας ενσωμάτωσης είναι επαρκώς ευρεία, ακόμα και αν στην φορτωτική δεν γίνεται αναφορά στην επιλογή του forum όπως αυτή αποτυπώνεται στο ναυλοσύμφωνο, θεωρείται, κατά το Αμερικανικό Δίκαιο, ότι έχει εγκύρωσ γίνει η ενσωμάτωση. Αντίθετο είναι το Αγγλικό Δίκαιο, το οποίο απαιτεί ρητή αναφορά στους όρους της διαιτησίας, εκτός και αν η διατύπωση έχει γίνει με τέτοιο τρόπο, ώστε να περιλαμβάνει και τις διαφορές οι οποίες προκύπτουν από την φορτωτική και με τους κομιστές της (για παράδειγμα στην υπόθεση *The Merak*, όπου η ρήτρα διαιτησίας είχε την διατύπωση «any dispute arising out of this charter or any Bill of Lading issued thereunder»). Εάν στην φορτωτική η ρήτρα ενσωμάτωσης ρητά αναφέρεται στην ρήτρα διαιτησία του ναυλοσυμφώνου, η ρήτρα έχει εγκύρωσ ενσωματωθεί ακόμα και αν δεν προκύπτει από το σώμα της φορτωτικής η ταυτότητα του ναυλοσυμφώνου: σημασία δίδεται στο αν ο κομιστής είχε την δυνατότητα να έχει πρόσβαση και να λάβει γνώση του ναυλοσυμφώνου.

Δηλαδή, στο Αμερικανικό Δίκαιο αρκεί η διατύπωση «all terms and conditions per charter party dated», για έγκυρη ενσωμάτωση, αλλά δεν αρκεί στο Αγγλικό. Αντίθετα στο Αγγλικό αρκεί η διατύπωση «all terms and conditions, liberties and exceptions of the charter party dates as overleaf including Law and Arbitration Clause are herewith incorporated (η περίπτωση των *Gogenbill*)», ακόμα και αν δεν προσδιορίζεται το ναυλοσύμφωνο. Δεν αρκεί όμως σύμφωνα με το Αμερικάνικο δίκαιο.

Το δίκαιο με βάση το οποίο θα κριθεί το έγκυρο της ενσωμάτωσης, θα είναι αυτό το οποίο διέπει τις φορτωτικές. Εάν όμως η επιλογή του εφαρμοστέου αυτού δικαίου γίνεται στο ναυλοσύμφωνο και δεν αναφέρεται στην φορτωτική, οι έννομες τάξεις δίνουν διαφορετικές λύσεις: στο Αμερικανικό Δίκαιο θα κριθεί με το δίκαιο το οποίο θα εφαρμοζόταν στις φορτωτικές εάν δεν υπήρχε ναυλοσύμφωνο. Στο Αγγλικό Δίκαιο όμως θα κριθεί με το δίκαιο το οποίο αναφέρεται στο ναυλοσύμφωνο.

---

¹¹² Ειδικότερα για την ρήτρα «Arbitration in London, English Law to apply» γίνεται δεκτό ότι αποτελεί συμφωνία παραπομπής της διαφοράς σε έναν μόνο διαιτητή. Εάν τα μέρη δεν συμφωνούν ως προς το πρόσωπό του, θα υποβάλλουν στο English High Court αίτηση να διορίσει το αυτό διαιτητή.

Παρατίθενται κάποιες υποθέσεις οι οποίες απασχόλησαν τα κρατικά δικαστήρια και αφορούσαν στην εγκυρότητα της ενσωμάτωσης της ρήτρας της διαιτησίας του ναυλοσυμφώνου στις φορτωτικές:

1. **Daval Aciers D' Usinov et de Sacilor and others vs Armane Srl The Nerano, Court of Appeal. [1996] 1 Lloyd's LR 1** Στο Αγγλικό δίκαιο ο κανόνας είναι ότι οι συμβάσεις πρέπει να ερμηνεύονται συλλογικά: δεν εξετάζεται κάθε όρος ξεχωριστά αλλά η συνολική βούληση των μερών. Στην συγκεκριμένη περίπτωση στην εμπρόσθια όψη της φορτωτικής αναφερόταν ρητά ότι οι όροι του ναυλοσυμφώνου ενσωματώνονται στην φορτωτική και υπερισχύουν σε ενδεχόμενη σύγκρουση, εφαρμοστέο δε δίκαιο οριζόταν το Αγγλικό. Στην πίσω όψη (όροι μεταφοράς) αναφερόταν ρητά ότι όλοι οι όροι, τα δικαιώματα οι εξαιρέσεις καθώς και η ρήτρα διαιτησίας ενσωματώνονται στην φορτωτική. Το Δικαστήριο έκρινε ότι οι δύο όροι συνυπάρχουν και ότι δεν αρκούν οι γενικές παραπομπές για την έγκυρη ενσωμάτωση. Αν και η ρήτρα παρέπεμπε τις διαφορές ναυλωτών και πλοιοκτήτη σε διαιτησία στο Λονδίνο, το δικαστήριο προχώρησε σε διορθωτική ερμηνεία (verbal manipulation) για να συμπεριληφθούν και οι διαφορές των κομιστών της φορτωτικής. Η διορθωτική ερμηνεία είχε αμφισβητηθεί στην υπόθεση *The Nai Matteini* [1988] 1 Lloyd's Rep. 452, 459, ακολουθήθηκε όμως στην *RENA K*.
2. Στην υπόθεση **The Varenna** [1984] Q.B. 599; [1984] 2 W.L.R. 156; [1983] 2 Lloyd's Rep. 592 το δικαστήριο επισήμανε ότι για να επαρκεί για την έγκυρη ενσωμάτωση της ρήτρας διαιτησίας, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα εξής χαρακτηριστικά: α) εάν η αρχική σύμβαση αποτέλεσε αντικείμενο διαπραγματεύσεων και κατ επέκταση, ειδικά στην περίπτωση των γενικών όρων, ο αντισυμβαλλόμενος είχε γνώση της ρήτρας της διαιτησίας β) η πρόθεση των συμβαλλομένων γ) εάν απαιτείται τροποποίηση/ερμηνεία της ρήτρας της διαιτησίας προκειμένου να τύχει εφαρμογής στην αναφεύμενη διαφορά και δ) εάν υπάρχει αμφιβολία σχετικά με την έγκυρη ή μη ενσωμάτωση της ρήτρας διαιτησίας

3. **Υπόθεση RENA K [1979] 1 QB 377:** Στο Rena το ναυλοσύμφωνο (voyage charterparty) περιείχε ρήτρα διαιτησίας στο Λονδίνο και οι φορτωτικές σχετικά με την συγκεκριμένη μεταφορά περιείχαν τον όρο «All terms, clauses, conditions and exceptions including the Arbitration Clause hereby incorporated». Οι φορτωτικές υπεγράφησαν από τους παραλήπτες του φορτίου. Υπήρξε απώλεια και βλάβη του φορτίου. Πριν την ολοκλήρωση του ταξιδιού, οι παραλήπτες του φορτίου πέτυχαν απαγόρευση του απόπλου του πλοίου (ship arrest) και άσκησαν αγωγή ενώπιον των αρμοδίων δικαστηρίων, ισχυριζόμενοι α) ότι η ρήτρα διαιτησίας δεν τους δέσμευε, καθώς αφορούσε μόνο τις διαφορές από το ναυλοσύμφωνο και δεν υπήρχε σχετική διαφορετική συμφωνία, β) ότι το δικαστήριο έπρεπε να κρίνει την υπόθεση και να μην την παραπέμψει (stay of the action) γιατί η οικονομική κατάσταση της πλοιοκτήτριας ήταν τέτοια, που δεν θα επέτρεπε την ικανοποίηση της απαίτησής τους (the arbitration was «incapable of being performed») γ) ότι ακόμα και αν γινόταν παραπομπή στο διαιτητικό δικαστήριο, θα έπρεπε να επιτραπεί ο απόπλους μόνο με την παροχή εγγύησης ή με την χορήγηση *mareva injunction*. Το δικαστήριο έκρινε ότι α) από την ρητή αναφορά της ρήτρας διαιτησίας στις φορτωτικές συνεπαγόταν ότι τα συμβαλλόμενα σε αυτές μέρη είχαν την πρόθεση να υπαγάγουν τις διαφορές τους σε διαιτησία. β) για την παραπομπή σε διαιτησία είναι διάφορη η οικονομική κατάσταση της πλοιοκτήτριας και αν αυτή θα επέτρεπε την τυχόν μελλοντική ικανοποίηση της απαίτησης των παραληπτών γ) το δικαστήριο δεν μπορεί να διατάξει την απαγόρευση του απόπλου του πλοίου ή να διατηρήσει την σχετική απαγόρευση ως παροχή ασφάλειας για την μελλοντική διαιτητική απόφαση
4. Στην υπόθεση **Thomas & Co Ltd v Portsea Steamship Co Ltd [1912] AC 1** το δικαστήριο έκρινε ότι οι συμφωνίες για διαιτησία είναι επικουρικές συμβάσεις. Συνεπώς θα πρέπει να γίνεται ρητή και συγκεκριμένη αναφορά στην ρήτρα του ναυλοσυμφώνου, εκτός εάν η γενικά ρήτρα είναι διατυπωμένη επαρκώς και η συμφωνία για την διαιτησία, όπως περιλαμβάνεται στο ναυλοσύμφωνο, καλύπτει ρητά και τις διαφορές που θα ανακύψουν από τις φορτωτικές, οι οποίες θα εκδοθούν

δυνάμει του. Το ίδιο σκεπτικό ήταν και στην υπόθεση *TB&S Batchelor & Co Ltd v Πλοιοκτήτες του SS Merak (The Merak)* [1965] P. 223; [1965] 2 W.L.R. 250; [1964] 2 Lloyd's Rep. 527, όπου το δικαστήριο έκρινε ότι η γενική ρήτρα επαρκούσε και η ενσωμάτωση της ρήτρας της διαιτησίας ήταν έγκυρη.

5. **Sea Trade Maritime Corporation v Hellenic Mutual War Risks Association (Bermuda) Ltd (The Athena)** [2006] EWHC 2530. Ο δικαστής διέκρινε μεταξύ των «one-contract» and «two-contract» περιπτώσεων. Οι περιπτώσεις των «two-contract» είναι αυτές στις οποίες στην δεύτερη σύμβαση τουλάχιστον ο ένας συμβαλλόμενος είναι διαφορετικός από τους συμβαλλόμενους στο πρώτο. Ενώ λοιπόν στην περίπτωση των «one-contract» αρκεί μια γενική διατύπωση, στις περιπτώσεις των «two-contract» οι επικουρικές ρήτρες, όπως αυτή της διαιτησίας, πρέπει να αναφέρονται ρητά και συγκεκριμένα.

Γενικά στο Αγγλικό Δίκαιο η ενσωμάτωση των γενικών, τυποποιημένων όρων (standard terms) μπορεί να γίνει με γενική διατύπωση, ειδικά όταν πρόκειται για όρους γενικά γνωστούς και προσιτούς στο κοινό και στα πρόσωπα που δραστηριοποιούνται σε συγκεκριμένη αγορά. Επιπροσθέτως, στον Arbitration Act 1996 προβλέπεται ότι η περιεχόμενη σε μια συμφωνία αναφορά είτε σε ρήτρα της διαιτησίας, η οποία έχει αποτυπωθεί εγγράφως ή σε έγγραφο το οποίο περιέχει τέτοια ρήτρα, αρκεί για να δεσμεύει τα μέρη εφόσον έγινε με σκοπό να αποτελέσει αυτή η ρήτρα μέρος της συμφωνίας (The reference in an agreement to a written form of arbitration clause or to a document containing an arbitration clause constitutes an arbitration clause if the reference is such as to make that clause part of the agreement).

6. Στην υπόθεση του **Delos** [2001] 1 Lloyd's Rep 703 το ναυλοσύμφωνο προέβλεπε διαιτησία στο Λονδίνο και εφαρμοστέο το Αγγλικό Δίκαιο. Εξεδόθησαν δύο ειδών φορτωτικές για το φορτίο: Congen bills, οι οποίες προέβλεπαν ότι «All terms and conditions, liberties and exceptions to the Charter Party...including the Law and Arbitration clause are herewith incorporated.» και Ocean bills, οι οποίες προέβλεπαν ότι «This shipment is carried under and pursuant to the terms of the charterparty ...and all the

terms whatsoever of the said charter... apply to and govern the rights of the parties.» Λόγω απώλειας και βλάβης του φορτίου, οι παραλήπτες προσέφυγαν στα κρατικά δικαστήρια εναντίον του πλοιοκτήτη, ο οποίος, προέβαλε την ένσταση υπαγωγής της διαφοράς στην διαιτησία και ζήτησε αναστολή της διαδικασίας (stay of proceedings). Ο πλοιοκτήτης, επικαλούμενος το σκεπτικό της απόφασης του Nerano, υποστήριξε ότι έπρεπε να γίνει δεκτή η εγκυρότητα της ενσωμάτωσης της ρήτρας της διαιτησίας στις Congen bills και να ερμηνευτεί ώστε να συμπεριλάβει και τις διαφορές μεταξύ αυτού και των παραληπτών. Οι παραλήπτες υποστήριξαν για τις Congen bills ότι δεν ήταν έγκυρη η ενσωμάτωση, καθώς και ότι η διατύπωση «any disputes under this charterparty» στις Ocean bills ήταν υπερβολικά ευρεία και χωρίς μνεία της ρήτρας της διαιτησίας. Το δικαστήριο έκρινε ότι ο πλοιοκτήτης ορθά προέβαλε την ένσταση ως προς τις Congen bills, καθώς ρητά και σαφώς γινόταν παραπομπή στην ρήτρα διαιτησίας του ναυλοσυμφώνου. Διέταξε αναστολή των διαδικασιών ως προς τις διαφορές από αυτές τις φορτωτικές. Απέρριψε όμως την ένσταση και το αίτημα αναστολής ως προς τις Ocean bills, κάνοντας δεκτούς τους ισχυρισμούς των παραληπτών.

7. **Swiss Bank Corporation v Novorissiysk Shipping Company, The Petr Shmidt, Queen Bench:** στο αγγλικό δίκαιο δεν απαιτείται η υπογραφή ναυλοσυμφώνου για την έγκυρη σύναψή του, αρκεί η ανταλλαγή τηλεομοιοτύπων. Στην συγκεκριμένη υπόθεση υπήρχε μόνο το recap, το οποίο τροποποιήθηκε, και ασάφεια ως προς το περιεχόμενο των τηλεομοιοτύπων. Το δικαστήριο αναζήτησε στα τελευταία την αληθινή βούληση των μερών ως προς την ενσωμάτωση ή μη της ρήτρας και την δέσμευσή τους ως προς αυτή. Κρίθηκε ότι ο όρος της διαιτησίας είχε ενσωματωθεί εγκύρως στην φορτωτική
8. Στην υπόθεση **M/V Arktis Sky case (1991 AMC 1499 Southern District Court of New York)** ο ενάγων κομιστής της φορτωτικής είχε αγοράσει το εμπόρευμα βάσει ναυλοσυμφώνου το οποίο περιείχε ρήτρα διαιτησίας Λονδίνου. Στην φορτωτική δεν αναγραφόταν τα στοιχεία των

συμβαλλόμενων μερών, η ημέρα και ο τόπος υπογραφής του και δεν υπήρχε μνεία ότι στο ναυλοσύμφωνο είχε συμφωνηθεί διαιτησία. Το δικαστήριο αρνήθηκε την εκτέλεση της διαιτητικής απόφασης κατά του κοιμιστή και έκρινε ότι οι ρήτρες ενσωμάτωσης θα πρέπει να είναι σαφείς και να μνημονεύουν τα ονόματα των αρχικών συμβαλλομένων στο ναυλοσύμφωνο. Ανάλογη και η υπόθεση **M/S Bremen v Zapatta Off-shore Co** στην οποία το δικαστήριο απεφάνθη ότι μεν είναι έγκυρη η επιλογή forum, αλλά το μέρος το οποίο ασκεί ανακοπή κατά της εκτέλεσης οφείλει να αποδείξει την μη δίκαιη δέσμευσή του κάτω από συγκεκριμένες περιστάσεις (απάτη, αποστέρηση ενδίκων βοηθημάτων κτλ)

9. **Metalrussia vs Thyssen**: το δικαστήριο έκρινε ότι ακόμα και αν δεν μνημονεύονται τα μέρη τα οποία υπέγραψαν το ναυλοσύμφωνο ή ο τόπος και ο χρόνος υπογραφής, εφόσον δεν υπάρχει αμφισβήτηση ως προς το πρόσωπο του ναυλωτή και ως προς το ναυλοσυμφώνου, το οποίο ρυθμίζει τις υποχρεώσεις μεταξύ αυτού και του πλοιοκτήτη, είναι έγκυρη η ενσωμάτωση στην φορτωτική της ρήτρας διαιτησίας.
10. Στις υποθέσεις **San Nicholas [1976] 1 Lloyd's LR 8** και **the Sevonía Team [1983] 2 Lloyd's LR 640**, κρίθηκε έγκυρη η ενσωμάτωση παρά την ασάφεια ως προς την ακριβή ημέρα υπογραφής του ναυλοσυμφώνου. Στην πρώτη υπόθεση κρίθηκε επίσης το ζήτημα των αλληλοδιάδοχων ναυλοσυμφώνων (chain charters), όπου κρίθηκε ότι η παραπομπή γίνεται στο βασικό ναυλοσύμφωνο (head charter) και όχι στα υπο-ναυλοσύμφωνα (sub-charters), εκτός αν το βασικό αφορά χρονική ναύλωση και το υπο-ναυλοσύμφωνο αφορά ναύλωση κατά ταξίδι.
11. Στην υπόθεση **Hilal I [2001] 1 SLR 387** ο ενάγων κοιμιστής της φορτωτικής τύπου Gongenbill 1994, η οποία τυπικά ενσωματώνει τους όρους του ναυλοσυμφώνου, είχε αξίωση για παραβίαση της συμφωνίας και παράδοση του φορτίου δίχως την επίδειξη της πρωτότυπης φορτωτικής. Στο σώμα της φορτωτικής είχε προστεθεί επιπλέον ο όρος «All terms, conditions, exceptions and clauses including arbitration clause as per the

charterparty dated 07.02.1997» Η ρήτρα διαιτησίας του ναυλοσυμφώνου προέβλεπε ότι «Any dispute arising under this charterparty to be referred to arbitration in London and English Law and the London Maritime Arbitrator's Association Rules shall apply...». Το δικαστήριο δέχθηκε το σκεπτικό της Nerano και απεφάνθη ότι α) η ρήτρα διαιτησίας του ναυλοσυμφώνου εγκύτως ενσωματώνεται στην φορτωτική εφόσον στην ρήτρα ενσωμάτωσης γίνεται ρητή αναφορά σε αυτή και β) περιλαμβάνει και τις διαφορές μεταξύ εκναυλωτή και κοιμιστών της φορτωτικής, ακόμα και αν η ρήτρα προέβλεπε μόνο αυτές που θα ανέκυπταν μεταξύ εκναυλωτή και ναυλωτή

2.4 Προϋποθέσεις έγκυρης ενσωμάτωσης κατά το Ελληνικό δίκαιο

Στο Ελληνικό Δίκαιο η ενσωμάτωση της ρήτρας της διαιτησίας του ναυλοσυμφώνου στην φορτωτική γίνεται καταρχήν δεκτή, εφόσον πληρούνται συγκεκριμένοι όροι. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι, αφενός δεν γίνεται διάκριση ανάμεσα στα είδη της φορτωτικής (ονομαστική κτλ), αφετέρου δεν αποκλείεται η συμφωνία της διαιτησίας να έχει συμπεριληφθεί εγκύτως και επαρκώς στο σώμα της φορτωτικής. Στην τελευταία αυτή περίπτωση προφανώς δεν τίθεται θέμα ενσωμάτωσης.

Οι προϋποθέσεις για την έγκυρη ενσωμάτωση τέθηκαν με την απόφαση ΟΛΑΠ 236/1966. Σύμφωνα με αυτή, οι όροι του ναυλοσυμφώνου δεσμεύουν μόνο τους αρχικά σε αυτό συμβαλλόμενους. Ο κοιμιστής της φορτωτικής (ήτοι το τρίτο πρόσωπο στο οποίο περιήλθε το σώμα της με έγκυρη μεταβίβαση) βασίζει τις αξιώσεις του κατά του μεταφορέα στους αναγραφόμενους σε αυτή όρους. Για να δεσμευτεί από τους όρους του ναυλοσυμφώνου θα πρέπει αυτοί είτε να αναγραφούν πλήρως και ρητώς στο σώμα της ,είτε να ενσωματωθούν με παραπομπή. Οι τρεις αρχές που θα διέπουν την έγκυρη ενσωμάτωση, είναι:

- i. η αρχή της τυπικότητας, σύμφωνα με την οποία η παραπομπή θα πρέπει να γίνεται ρητά και άμεσα στο σώμα της φορτωτικής και όχι έμμεσα ή σε έτερο έγγραφο
- ii. η αρχή της σαφήνειας, σύμφωνα με την οποία θα πρέπει η παραπομπή να είναι σαφής ως προς την ταυτότητα του όρου ο οποίος ενσωματώνεται, αλλά και του ναυλοσυμφώνου, στο οποίο αυτός περιέχεται

- iii. η αρχή της συνάφειας, σύμφωνα με την οποία ο υπό ενσωμάτωση όρος θα πρέπει να είναι συναφής στην σχέση μεταξύ μεταφορέα και κομιστή¹¹³

Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω στα πλαίσια του αλλοδαπού δικαίου, κρίσιμο στοιχείο για την ενσωμάτωση αποτελεί η προηγούμενη γνώση του όρου της διαιτησίας και η αποδοχή της από τον κομιστή.

Στην Ελληνική νομολογία γίνεται ανάλογα δεκτό ότι οι έντυποι όροι της φορτωτικής δεσμεύουν τον κομιστή εφόσον έλαβε ή μπορούσε να λάβει γνώση του περιεχομένου τους¹¹⁴. Εάν παραλάβει την φορτωτική γνωρίζοντας εκ των προτέρων ότι αγνοεί το περιεχόμενων των όρων της, τεκμαίρεται σιωπηρή αποδοχή τους¹¹⁵. Η γνώση ή άγνοια θα κριθούν κατά περίπτωση και στο πρόσωπο του παραλήπτη, με γνώμονα το περιεχόμενο της φορτωτικής και το εάν θα προέβαινε στην σύναψη της σύμβασης, εάν γνώριζε το περιεχόμενό της .

Για να γίνει δεκτή η έγκυρη ενσωμάτωση, η ρήτρα θα πρέπει να είναι ρητή, ειδική και ξεκάθαρη¹¹⁶. Κατ' εξαίρεση μια γενική παραπομπή μπορεί να αρκεί, εάν πρόκειται για μια από τις κάτωθι περιπτώσεις¹¹⁷:

- i. πρόκειται για συναλλαγή με συγκεκριμένου είδους έγγραφα μεταφοράς (παρατίθεται παρακάτω η σχετική απόφαση του Εφετείου Πειραιά 201/1997)
- ii. η διαφορά ανακύπτει μεταξύ μερών, τα οποία είχαν διαρκή εμπορική σχέση
- iii. ο κομιστής είχε λάβει γνώση της διαιτητικής ρήτρας

¹¹³ Δεν γίνεται δεκτή η εγκυρότητα της παραπομπής, όταν η ρήτρα της διαιτησίας αναφέρεται στην επίλυση των διαφορών που προκύπτουν μόνο μεταξύ του εκναυλωτή και του ναυλωτή.

¹¹⁴ Ο φορτωτής ο οποίος μεταβιβάζει την φορτωτική θεωρείται ότι έχει αποδεχθεί τους όρους τους και κατ επέκταση δεσμεύεται από την παραπομπή. Ομοίως και ο οπισθογράφος κομιστής και ο παραλήπτης του εμπορεύματος, οι οποίοι υπείσρχονται στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις όπως αυτά ορίζονται στην φορτωτική. Περαιτέρω, ο ασφαλιστής, ο οποίος ικανοποίησε τον παραλήπτη του ασφαλισμένου εμπορεύματος, επιτρεπτά επικαλείται την συμφωνία διαιτησίας η οποία εγκύρωσ ενσωματώνεται στην φορτωτική (ex leg ασφαλιστική υποκατάσταση), αν και δεν ήταν αρχικά συμβαλλόμενος σε αυτή.

¹¹⁵ Έχει κριθεί ότι δεν αποκλείεται η δέσμευση του ναυλωτή, του παραλήπτη του εμπορεύματος καθώς και κάθε κομιστή της φορτωτικής αν απλά αγνοούν την γλώσσα στην οποία είναι συντεταγμένη η φορτωτική.

¹¹⁶ Έχει γίνει δεκτό ότι η διατύπωση «οι όροι, οι προϋποθέσεις και οι διατάξεις του ναυλοσυμφώνου εφαρμόζονται και στην φορτωτική», καθώς και οι όμοιες της έχουν ως αποτέλεσμα την έγκυρη ενσωμάτωση της ρήτρας διαιτησίας.

¹¹⁷ Αντώνιος Τσαβδαρίδης, όπ.π σελ 315

Ειδικότερα ζητήματα

A) Το κύρος της ρήτρας ενσωμάτωσης και η συνακόλουθη δέσμευση ή μη του κοιμιστή της φορτωτικής από τους όρους του ναυλοσυμφώνου θα κριθεί με βάση το δίκαιο που ρυθμίζει την συγκεκριμένη μεταφορά, σύμφωνα με το α 25 ΑΚ¹¹⁸.

B) Η ερμηνεία για την διαπίστωση της ύπαρξης ρητής και άμεσης, άρα δεσμευτικής παραπομπής γίνεται αντικειμενικά και σύμφωνα με τα συναλλακτικά ήθη, τα οποία νοούνται για τις διεθνείς ναυτιλιακές διαφορές ως τα κρατούντα διεθνώς σε αυτές τις συναλλαγές ήθη και έθιμα. Η βούληση των μερών θα ληφθεί υπόψη στην περίπτωση κατά την οποία ο κοιμιστής προβάλλει υπέρ του την εγκυρότητα της ενσωμάτωσης της διαιτητικής ρήτρας του ναυλοσυμφώνου.

Γ) Στην περίπτωση κατά την οποία το ναυλοσύμφωνο περιέχει δύο ρήτρες διαιτησίας και η φορτωτική παραπέμπει χωρίς να προσδιορίζει σε ποια από αυτές, το Πολυμελές Πρωτοδικείο Πειραιά με την 1459/1990 έκρινε ότι: « ..... Το γεγονός ότι ο σχετικός όρος του ναυλοσυμφώνου που προσκομίζεται σε νόμιμη μετάφραση και από τις δύο πλευρές και το περιεχόμενο του οποίου από κανένα δεν αμφισβητείται περιέχει δύο διαιτητικές ρήτρες, μία τη *synocomex* για διαιτησία στο Παρίσι που περιλαμβάνεται στο έντυπο κείμενο του ναυλοσυμφώνου και το περιεχόμενο της οποίας (διαιτητικό δικαστήριο, διαιτητές, προθεσμία κλπ) εκτίθεται πλήρως το ναυλοσύμφωνο, και μία τη (*centrocon*) για διαιτησία στο Λονδίνο, που περιλαμβάνεται μαζί με τη ρήτρα ναύλωσης ταξιδιού *paramount 1958* στο τέλος του σχετικού όρου και οι οποίες έχουν γραφεί με γραφομηχανή, χωρίς να γίνεται κανένας ειδικότερος προσδιορισμός του περιεχομένου τους. Σύμφωνα με το ελληνικό δίκαιο, που κρίνεται εφαρμοστέο κατ' άρθρο 25 εδ. β' ΑΚ ως προς το ζήτημα του κύρους της πιο πάνω ρήτρας, στο σχετικό όρο του ναυλοσυμφώνου, οι δύο ρήτρες δεν μπορούν παρά να έχουν κατ' αποτέλεσμα να καταργούν η μία την άλλη, ακόμη κι αν παραδεχόταν κανείς ότι η δακτυλογραφημένη προσθήκη για τη διαιτητική ρήτρα *centrocon* υπερισχύει του έντυπου κειμένου για τη διαιτητική ρήτρα *synacomex*, δεδομένου ότι σε κανένα άλλο σημείο του ναυλοσυμφώνου δεν εκτίθεται το περιεχόμενο της ρήτρας αυτής κατά τρόπο σαφή και συγκεκριμένο.....»

¹¹⁸ « Οι ενοχές από σύμβαση ρυθμίζονται από το δίκαιο στο οποίο έχουν υποβληθεί τα μέρη. Αν δεν υπάρχει τέτοιο, εφαρμόζεται το δίκαιο που αρμόζει στη σύμβαση από το σύνολο των ειδικών συνθηκών.»

Συγερική Ελληνική Νομολογία

1. **ΑΠ 1320/2009:** Η ρήτρα διαιτησίας είναι δυνατόν να περιληφθεί και στους έντυπους όρους της θαλάσσιας φορτωτικής, η οποία αποδεικνύει τη ναύλωση και εκδίδεται από τον πλοίαρχο το ναυτικό πράκτορα. Οι ρήτρες δεσμεύουν όχι μόνον τους συμβαλλομένους, αλλά και τον παραλήπτη της και κάθε επόμενο κομιστή της φορτωτικής, ακόμη δε και τον ναυλωτή-φορτωτή άμα τη εκδόσει της, έστω και αν η τελευταία δεν υπογράφηκε από αυτούς. Η ρήτρα της διαιτησίας μπορεί να περιλάβει όλες τις διαφορές που αφορούν τη σύμβαση, σε οποιαδήποτε διάταξη του ισχύοντος νόμου και αν στηρίζονται οι απαιτήσεις ή τα δικαιώματα και συνεπώς και οι απαιτήσεις από αδικοπραξία που θα μπορούσε να τελεσθεί, αν δεν υπήρχε η συμβατική σχέση.

2. **Εφετείο Πειραιά 201/1997:** Ο παραλήπτης του φορτίου και κομιστής της φορτωτικής σε διαταγή ασκεί εξ ιδίου δικαίου τις απαιτήσεις του κατά του μεταφορέα για έλλειμμα ή βλάβη του φορτίου και δεν δεσμεύεται γι' αυτό από τους όρους του ναυλοσυμφώνου που συμφωνήθηκαν μεταξύ εκναυλωτή και ναυλωτή ή φορτωτή, εκτός αν οι όροι αυτοί προσήκουν και στις σχέσεις μεταφορέα και παραλήπτη και έγινε με τη φορτωτική, ερμηνευόμενη κατ' αντικειμενική κρίση και σύμφωνα με τα συναλλακτικά ήθη, ρητή, και ευκρινής παραπομπή στις ειδικές ρήτρες του ναυλοσυμφώνου. Οι πιο πάνω αρχές εφαρμόζονται και στην περίπτωση που περιλαμβάνεται στο ναυλοσύμφωνο ρήτρα διαιτησίας και ισχύουν όχι μόνο στο ελληνικό αλλά και σε αλλοδαπά δίκαια. Σημειώνεται, πάντως, ότι το ζήτημα της δεσμεύσεως ή μη ή με ποιές προϋποθέσεις του τρίτου κομιστή της φορτωτικής από τους όρους του ναυλοσυμφώνου κρίνεται κατά το δίκαιο που ρυθμίζει η συγκεκριμένη μεταφορά (άρθρο 25 ΑΚ), κατά το οποίο θα κριθεί και το κύρος της περιεχόμενης στη φορτωτική ή το ναυλοσύμφωνο ρήτρας διαιτησίας - αφού τα ζητήματα αυτά ρυθμίζονται από το ουσιαστικό δίκαιο -σε αντίθεση με τη ρήτρα καθορισμού της διεθνούς δικαιοδοσίας αλλοδαπού δικαστηρίου που είναι δικονομική σύμβαση και το κύρος αυτής κρίνεται κατά τη LEX FORI. Από τις φορτωτικές με ημερομηνία εκδόσεως 30/10/90, που προσκομίζουν οι διάδικοι σε φωτοτυπία και αποσπασματική μετάφραση, προκύπτει ότι στον έντυπο όρο αυτών με αριθμό 1 ορίζεται ότι όλοι οι όροι, απαλλαγές και

εξαιρέσεις του ναυλοσυμφώνου με την ημερομηνία που αναγράφεται όπισθεν, ενσωματώνονται στις φορτωτικές, ενώ από το αναφερόμενο στην άλλη σελίδα αυτών ναυλοσύμφωνο με ημερομηνία 15/12/89, που προσκομίζουν επίσης σε φωτοτυπία και αποσπασματική μετάφραση οι εφεσίβλητες, προκύπτει ότι προβλέπεται πράγματι στον όρο 37 τούτου διαιτησία στη Βρέμη για κάθε διαφορά που θα ανακύψει από το ναυλοσύμφωνο. Καταρχήν, πρέπει να ειπωθεί ότι με τον ανωτέρω γενικό όρο των φορτωτικών, ερμηνευόμενο κατ' αντικειμενική κρίση και σύμφωνα με τα συναλλακτικά ήθη, δεν γίνεται ρητή και ευκρινής παραπομπή στην ειδική ρήτρα διαιτησίας του ναυλοσυμφώνου, τόσο κατά το ελληνικό δίκαιο που επικαλούνται ως εφαρμοστέο οι εκκαλούσες όσο και κατά το γερμανικό δίκαιο, που θεωρούν εφαρμοστέο οι εφεσίβλητες. Περαιτέρω, όμως, από τα υπόλοιπα στοιχεία των προσκομιζόμενων φορτωτικών και μάλιστα την σημειούμενη και στις δύο σελίδες αυτών κωδική ονομασία τους "CONGENBILL" με την ένδειξη "να χρησιμοποιούνται με τα ναυλοσύμφωνα" (TO BE USED WITH CHARTER-PARTIES), προκύπτει ότι οι εν λόγω φορτωτικές είναι οι γνωστές στις ναυτιλιακές συναλλαγές φορτωτικές τύπου "CONGENBILL" που αποκαλούνται και "φορτωτικές ναυλοσυμφώνου" (CHARTER-PARTY BILLS), όχι γιατί εκδίδονται σε σχέση οι ίδιες λίγους όρους και ενσωματώνουν, κατά τα λοιπά, όλους τους όρους του ναυλοσυμφώνου, το οποίο και προσδιορίζουν, επισημαίνοντας με την παραπάνω ένδειξη ότι ο κομιστής αυτών έχει στη διάθεσή του το ναυλοσύμφωνο και μπορεί να λάβει γνώση του περιεχομένου του. Για το λόγο αυτό έχει γίνει δεκτό από τα αγγλικά δικαστήρια και είναι γνωστό στη διεθνή ναυτιλιακή πρακτική ότι η χρησιμοποίηση φορτωτικών αυτού του τύπου δημιουργεί τεκμήριο ότι ο κομιστής αυτών είχε "πρόσβαση" στο ναυλοσύμφωνο και μπορούσε να λάβει γνώση των όρων του όταν κατήρτιζε τη σύμβαση μεταφοράς με τη φορτωτική. Αν όμως ληφθεί υπόψη ότι στην πραγματικότητα είναι συνήθως δύσκολο, αν όχι αδύνατο, να ανεύρει ο κομιστής των εν λόγω φορτωτικών αντίγραφο του ναυλοσυμφώνου, το ανωτέρω τεκμήριο είναι μαχητό και μπορεί να ανατραπεί, αν ο κομιστής των φορτωτικών αποδείξει ότι δεν είχε τη δυνατότητα να λάβει γνώση των όρων του ναυλοσυμφώνου, που δεν ενσωματώθηκαν γι' αυτό στις φορτωτικές.

3. **Πολυμελές Πρωτοδικείο Πειραιά 348/1995:** «..... η εναγομένη με τις έγγραφες προτάσεις της, προβάλλει την κατ'άρθρο 263 περ. β' ΚΠολΔ ένσταση για υπαγωγή της δημιουργηθείσας μεταξύ των διαφοράς, με διαιτησία. Ειδικότερα ισχυρίζεται ότι η φόρτωση του ενδίκου φορτίου αλεύρου έγινε την 2.11..... Μετά τη φόρτωση ότι εκδόθηκε η υπ' αριθμ. 1/4-12-91 φορτωτική τύπου CONGENBILL, που κατά ρητή έντυπη πρόβλεψη, χρησιμοποιείται αποκλειστικά, σε συνδυασμό με προγενεστέρως καταρτισμένα ναυλοσύμφωνα, και η οποία στον υπ' αριθμ. 1 όρο της προέβλεπε ότι «... όλες οι συμφωνίες και όροι, ευχέρειες και απαλλαγές του ναυλοσυμφώνου που χρονολογείται επί της πρόσθιας πλευράς ενσωματώνονται στην παρούσα. Ο μεταφορέας σε ουδεμία περίπτωση θα ευθύνεται για βλάβη ή απώλεια του φορτίου πριν από τη φόρτωση και μετά την εκφόρτωση...». Στην πρόσθια δε όψη της φορτωτικής υπήρχε ρητή παραπομπή στο από 2/11/91, που από πρόδηλη παραδρομή ανεγράφη ως 2/12/91 ναυλοσύμφωνο το οποίο καταρτίστηκε μεταξύ των προαναφερθέντων, με τις ίδιες ιδιότητες ενεργούντων, ήταν το χρησιμοποιούμενο στις διεθνείς μεταφορές σίτου, γνωστού στερεοτύπου τύπου Synacomex και στο οποίο διαλαμβάνεται έντυπη ρήτρα υπό τον γενικό τίτλο «ΡΗΤΡΑ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ» με την οποία προβλέφθηκε «η υπαγωγή οιασδήποτε αναφουομένης διαφοράς απ' αυτό σε Διαιτησία στην πόλη Νάπολη της Ιταλίας (Ναυτικό Διαιτητικό Επιμελητήριο) μέσα σε ορισθείσα προθεσμία 12 μηνών από της εκφορτώσεως άλλως και σε περίπτωση μη εκτελέσεως της συμβάσεως από της ακυρώσεώς της». Ότι με βάση τα προεκτεθέντα δημιουργείται υποχρέωση της ενάγουσας C.G.SNC, φορτώτριας στην ένδικη φορτωτική και ναυλώτριας στο άνω ναυλοσύμφωνο να προσφύγει, για την ένδικη διαφορά, σε διαιτησία στη Νάπολη Ιταλίας, εντός του καθοριζομένου απ' αυτό χρόνου, καθόσον, με την τεθείσα στην ως άνω φορτωτική ρήτρα παραπομπής στο ναυλοσύμφωνο, οι όροι του τελευταίου, μεταξύ των οποίων και η ρήτρα Διαιτησίας, ενσωματώνονται στη Φορτωτική. Πλην όμως, το αποτέλεσμα της ενστάσεως σε διαιτησία (άρθρ. 264 ΚΠολΔ) επέρχεται τότε μόνον, όταν η σύμβαση διαιτησίας είναι έγκυρη κατά το δίκαιο που τη διέπει. Ενόψει δε του ότι το Ελληνικό Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο δεν περιέχει ειδικό κανόνα για το εφαρμοστέο επί διαιτησίας δίκαιο, το κύρος της συμφωνίας αυτής θα κριθεί, σύμφωνα με όσα ανωτέρω αναφέρθησαν, κατ' άρθρον 11 ΑΚ ως προς τον τύπο της δηλαδή θα είναι έγκυρη ως προς τον τύπο αν είναι σύμφωνη είτε με

το δίκαιο που διέπει το περιεχόμενο της, είτε με το δίκαιο του τόπου όπου επιχειρείται είτε με το δίκαιο της ιθαγενείας όλων των μερών, κατ' άρθρο δε 25 ΑΚ ως προς το περιεχόμενο της, κατά το οποίο εφαρμοστέο είναι το δίκαιο στο οποίο έχουν υποβληθεί τα μέρη και αν δεν υπάρχει τέτοιο εφαρμόζεται το δίκαιο που αρμόζει στη σύμβαση από το σύνολο των ειδικών συνθηκών. Στην κρινόμενη υπόθεση, δεν προέκυψε ότι κατά την κατάρτιση της ενδίκου περί διαιτησίας ρήτρας, συμφωνήθηκε εφαρμογή ορισμένου δικαίου που θα διέπει αυτήν. Μετά από αυτά, το δίκαιο που διέπει το περιεχόμενο της ως άνω συμβάσεως θα εξευρεθεί κατ' εφαρμογή της διατάξεως του άρθρου 25 εδ. β' ΑΚ που διατυπώνει βασικό κανόνα του Ιδιωτικού διεθνούς δικαίου. Είναι δε αυτό το Ιταλικό δίκαιο, ως το δίκαιο που αρμόζει στην ένδικη περίπτωση από το σύνολο των ένδικων συνθηκών. Ειδικότερα η ένδικη σύμβαση, κατά τα ιστορούμενα από την εναγομένη καταρτίστηκε στην Ιταλία, μεταξύ Ιταλικών εταιριών, η φορτώτρια - ναυλώτρια είναι Ιταλική εταιρία, (ασφαλισμένη επίσης σε Ιταλική εταιρία) και η ένδικη σχέση αφορούσε θαλάσσια μεταφορά από την Ιταλία στο Σουδάν. Επίσης και το έγκυρον της δικαιοπραξίας αυτής ως προς τον τύπο της θα κριθεί κατά το Ιταλικό δίκαιο, ως το δίκαιο που διέπει το περιεχόμενο της και το δίκαιο του τόπου όπου επιχειρήθηκε κατ' άρθρον 11 ΑΚ.

4. **Εφετείο Πειραιά 189/1991** :Επειδή από τις διατάξεις των άρθρων 3 παρ. 1, 42 παρ. 1, 43 και 44 ΚΠολΔ προκύπτει ότι, σε διαφορές που έχουν περιουσιακό αντικείμενο, μεταξύ οποιωνδήποτε διαδίκων και ανεξάρτητα με την ιθαγένειά τους, μπορεί, μ' έγγραφη συμφωνία, η οποία αναφέρεται σε ορισμένη έννομη σχέση, να δημιουργηθεί αποκλειστική αρμοδιότητα και συνακόλουθα δικαιοδοσία ορισμένου ή ορισμένων αλλοδαπών δικαστηρίων αλλοδαπών δικαστηρίων ή διαιτησίας. Μια τέτοια δε συμφωνία είναι δυνατόν να περιληφθεί και τους έντυπους όρους της φορτωτικής, η οποία αποδεικνύει την σύμβαση μεταφοράς πραγμάτων με πλοίο (ναύλωση) και εκδίδεται από τον Πλοίαρχο (άρθρο 168 εδ. α' ΚΙΚΔ), που είναι ο νόμιμος εκπρόσωπος του θαλάσσιου μεταφορέα ή από άλλο και εξουσιοδοτημένο από τον Πλοίαρχο πρόσωπο, δηλαδή, από τον ναυτικό πράκτορα του πλοίου, ενώ η τοιαύτη φορτωτική, ως συνιστώσα ιδιωτικό έγγραφο, για να είναι έγκυρη, πρέπει να φέρει μόνον την υπογραφή του εκδότη της, είτε ο Πλοίαρχος είναι αυτός, είτε ο

ρηθείς ναυτικός πράκτορας. Ειδικότερα οι ρήτρες που καταχωρίζονται ή περιλαμβάνονται στους έντυπους όρους της φορτωτικής, η οποία είναι δικαιόγραφο σε διαταγή (άρθρα 168 έως 170 ΚΙΝΔ και άρθρο 78 ν.δ. 17.7/18.8.1923), όπως και η τοιαύτη περί διαιτησίας και κατά την οποία, διαφορά προερχόμενη υπό την σύμβαση ναυλώσεως και που γι' αυτήν εκδόθηκε η φορτωτική, θα επιλύεται διαιτητικώς κατ' αποκλεισμό οιασδήποτε άλλης δικαιοδοσίας, είναι ισχυρές και δεσμεύουν, όχι μόνον τους συμβαλλομένους, αλλά και τον παραλήπτη της και κάθε επόμενο κομιστή της φορτωτικής αυτής, ακόμη δε και τον ναυλωτή - φορτωτή άμα τη εκδόσει της, έστω και αν η τελευταία δεν υπογράφηκε υπό τούτων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Η ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΠΙΘΑΛΑΣΣΙΑ ΑΡΩΓΗ

1. Γενικά

Ο Κώδικας Ιδιωτικού Ναυτικού Δικαίου υιοθέτησε στα άρθρα 246-256 τις ρυθμίσεις της Διεθνούς Σύμβασης των Βρυξελλών του 1910 «περί ενοποίησης των κανόνων για την θαλάσσια αρωγή και την ναυαγιαίρεση». Η σύμβαση αναθεωρήθηκε το 1989 με την Διεθνή Σύμβαση για την Επιθαλάσσια Αρωγή, την οποία η Ελλάδα κύρωσε και κατέστησε εσωτερικό δίκαιο με υπέρτερη ισχύ με τον νόμο 2391/1996.

Ο όρος επιθαλάσσια αρωγή αναφέρεται σε κάθε πράξη διάσωσης ή αρωγής που παρέχεται σε πλοίο ευρισκόμενο σε κίνδυνο, των επιβατών, του φορτίου και του ναύλου, που είχε καταβληθεί ή συμφωνηθεί. Η διάσωση του ναύλου έγκειται στη διάσωση φορτίου ή μέρους αυτού και την προώθησή του στο λιμένα προορισμού του, καθώς και η συνέχιση του ταξιδιού του πλοίου προς τον λιμένα φόρτωσης. Στην Σύμβαση προστίθεται ως προϋπόθεση να βρίσκεται το πλοίο σε ύδατα κατάλληλα για την ναυσιπλοΐα ή άλλα ύδατα.

Κατά το άρθρο 189 του Κ.Δ.Ν.Δ. η επιθαλάσσια αρωγή εντός των Ελληνικών χωρικών υδάτων παρέχεται μόνο από ειδικά ναυαγοσωστικά υπό ελληνική σημαία εφοδιασμένα με σχετική άδεια Λιμενικής αρχής.

Η επιθαλάσσια αρωγή αποτελεί αντικείμενο σύμβασης (σύμβαση αρωγής), η οποία συνάπτεται μεταξύ του πλοιάρχου του κινδυνεύοντος πλοίου και του πλοιάρχου του πλοίου που προστρέχει σε βοήθεια. Η συμφωνηθείσα αμοιβή καλείται σώστρα και καταβάλλεται εφόσον επέλθει ωφέλιμο αποτέλεσμα¹¹⁹.

Η διαιτησία της επιθαλάσσιας αρωγής (salvage arbitration) παρουσιάζει ομοιομορφία λόγω της συνεχούς επιλογής της τυποποιημένης σύμβασης Lloyd's Open Form, η οποία παραπέμπει την επίλυση των διαφορών σε διαιτησία στο Λονδίνο. Αντικείμενο της διαιτητικής δίκης αποτελεί στην πλειονότητα των περιπτώσεων ο προσδιορισμός της αμοιβής του αρωγού.

---

¹¹⁹ Ρήτρα «no cure - no pay»: καμία ανταμοιβή χωρίς διάσωση

2. Η διαδικασία του LLOYD'S

Ως αναφέρθηκε, η σύμβαση επιθαλάσσιας αρωγής Lloyd's Open Form είναι η κυρίως προτιμώμενη σε παγκόσμιο επίπεδο. Η σύμβαση έχει υποστεί αναθεωρήσεις με την τελευταία να πραγματοποιείται το έτος 2011.

Η LOF 2011 είναι απλοποιημένη, με μορφή κιβωτίων, περιέχει 12 ρήτρες (clauses) και τρεις επισημάνσεις (important notices). Σε αυτή συμβάλλονται ο αρωγός (salvage contractor) και ο πλοίαρχος του υπό διάσωση πλοίου, το οποίο προσδιορίζεται. Στην ρήτρα K διευκρινίζεται ότι ο πλοίαρχος ή οποιοσδήποτε υπογράψει την σύμβαση αυτή για λογαριασμό της διασωθείσας περιουσίας, ενεργεί ως πράκτορας των ιδιοκτητών δεσμευόντάς τους για την προσήκουσα εκτέλεση της σύμβασης¹²⁰.

Ρητά ορίζεται ότι στην διασωθείσα περιουσία θα περιλαμβάνονται ο ναύλος, τα καύσιμα και εν γένει κάθε περιουσιακό στοιχείο του πλοίου, εξαιρουμένων των προσωπικών αντικειμένων του πληρώματος και των επιβατών. Επιπλέον δίνεται η δυνατότητα στους συμβαλλόμενους να επιλέξουν την ασφαλή τοποθεσία, στην οποία ο αρωγός θα μεταφέρει την διασωθείσα περιουσία.

Κύρια υποχρέωση του αρωγού είναι η καταβολή κάθε δυνατής προσπάθειας για την διάσωση της περιουσίας και την μεταφορά της στο καθορισμένο ασφαλές μέρος, αποτρέποντας ή περιορίζοντας την μόλυνση του περιβάλλοντος.

Ο προσδιορισμός της αμοιβής του αρωγού, η οποία βασίζεται στην αρχή «no cure-no pay» (ρήτρα D), καθώς και η επίλυση κάθε διαφοράς που τυχόν θα ανακύψει από την εκτέλεση της σύμβασης παραπέμπονται σε διαιτησία στο Λονδίνο¹²¹ σύμφωνα με τους Καθορισμένους Κανόνες για Επιθαλάσσια Αρωγή και Διαιτησία των Lloyd's (LSSA Clauses¹²²). Ως εφαρμοστέο δίκαιο ορίζεται το Αγγλικό. Η διαιτητική απόφαση είναι δεσμευτική για τους διαδίκους.

¹²⁰ (K) Scope of authority: The Master or other person signing this agreement on behalf of the property identified in Box 2 enters into this agreement as agent for the respective owners thereof and binds each (but not the one for the other or himself personally) to the due performance thereof.

¹²¹ Arbitration and the LSSA Clauses: The Contractors' remuneration and/or special compensation shall be determined by arbitration in London in the manner prescribed by Lloyd's Standard Salvage and Arbitration Clauses ("the LSSA Clauses") and Lloyd's Procedural Rules in force at the date of this agreement. The provisions of the said LSSA Clauses and Lloyd's Procedural Rules are deemed to be incorporated in this agreement and form an integral part hereof. Any other difference arising out of this agreement or the operations hereunder shall be referred to arbitration in the same way.

¹²² Παρατίθενται στην παρούσα στα Αγγλικά ως Παράρτημα III

Πέρα από την αμοιβή, ο αρωγός δικαιούται ειδική αποζημίωση (Special Compensation), όταν η αμοιβή του, όπως προσδιορίζεται βάσει της διασωθείσας περιουσίας (salvage fund), δεν επαρκεί για να καλύψει τις δαπάνες αρωγής (χρήση ρυμουλκών, εξοπλισμού κτλ). Προβλέπεται επίσης η δυνατότητα στα συμβαλλόμενα μέρη να επιλέξουν την ενσωμάτωση της ρήτρας SCOPIC, με την οποία υπολογίζεται διαφορετικά η ειδική αποζημίωση.

Ο πλοιοκτήτης ενημερώνει το ταχύτερο δυνατό τους ιδιοκτήτες της διασωθείσας περιουσίας/λήπτες της αρωγής για την σύναψη της σύμβασης. Εφόσον έχει επέλθει ωφέλιμο αποτέλεσμα, οι λήπτες είναι υποχρεωμένοι να παρέχουν εγγύηση σύμφωνα με τους κανόνες LSSA (General Average security), καθώς και εγγύηση στον αρωγό.

Οι κυριότερες διαφορές της LOF 2011 σε σχέση με τις προηγούμενες συμβάσεις είναι δύο:

- i. Οι διαιτητικές αποφάσεις είναι πλέον διαθέσιμες στην ιστοσελίδα των Lloyd's και καθένας μπορεί να έχει πρόσβαση μετά από καταβολή συνδρομής
- ii. Απαιτείται η γνωστοποίηση στους Lloyd's της σύναψης της σύμβασης

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι τα δικαστήρια των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, στην οποία η διαιτησία ρυθμίζεται από τον Federal Arbitration Act (FAA) και την Διεθνή Σύμβαση της Νέας Υόρκης, δεν παραπέμπουν την αναφερόμενη από επιθαλάσσια αρωγή διαφορά σε διαιτησία στο Λονδίνο και αποδέχονται την εξουσία των κρατικών τους δικαστηρίων, εφόσον η σύμβαση έχει συναφθεί με Αμερικανούς υπηκόους και οι ενέργειες διάσωσης δεν έχουν λογική σύνδεση με την Αγγλία (The Southern District of Texas υπόθεση **Ensco Offshore Company v Titan Marine LLC** [370 F. Supp. 2d 594 (S.D.Tx. 2005)] όπου: a London arbitration provision in a negotiated commercial salvage contract is unenforceable where the contract was between US citizens and involved salvage operations which bore no reasonable relationship with England). Το ίδιο σκεπτικό και στην παλιότερη υπόθεση **Brier v Northstar Marine Inc** [1993 A.M.C. 1194 (D.N.J. 1992)] , όπου η λογική σύνδεση με την Αγγλία κρίνεται σε σχέση με την τοποθεσία, στην οποία βρισκόταν η διασωθείσα περιουσία ή εκτελέστηκαν οι υπηρεσίες διάσωσης, καθώς και με την τυχόν σύνδεση με αλλοδαπά κράτη.

3. Εναλλακτικά σχήματα

Εκτός από την ως άνω διαιτησία των Lloyd's, υπάρχουν παγκοσμίως κάποια εξειδικευμένα διαιτητικά κέντρα ή συμβάσεις για τις διαφορές απο επιθαλάσσια αρωγή, τα οποία παρατίθενται επιγραμματικά:

- i. Γερμανικό Δικαστήριο Ναυτικής Διαιτησίας
- ii. Επιτροπή Εξυπηρέτησεως Απαιτήσεων του Αμερικανικού Ινστιτούτου Ναυτασφαλιστών
- iii. Συμφωνία Επιθαλάσσιας Αρωγής της Επιτροπής Εγγράφων του Ναυτικού Επιμελητηρίου της Ιαπωνίας
- iv. Συμφωνία Επιθαλάσσιας Αρωγής Ανοιχτού Τύπου των ΗΠΑ
- v. Συμφωνία Επιθαλάσσιας Αρωγής της Τουρκικής Ναυτιλιακής Οργάνωσης
- vi. Γαλλική Σύμβαση Επιθαλάσσιας Αρωγής
- vii. Σύμβαση Επιθαλάσσιας Αρωγής της Επιτροπής Ναυτικής Διαιτησίας στο Εμπορικό Επιμελητήριο της Μόσχας
- viii. Σύμβαση Επιθαλάσσιας Αρωγής του Συμβουλίου για την Προαγωγή του Διεθνούς Εμπορίου της Κίνας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΛΟΙΠΕΣ ΝΑΥΤΙΚΕΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΕΣ

Στο κεφάλαιο αυτό θα εξεταστεί η διαιτησία στα πλαίσια διάφορων δραστηριοτήτων, συμβατικών ή μη, της ναυτιλίας.

1. Συμβάσεις πώλησης και ναυπήγησης πλοίου

Κατά προσέγγιση το 90% των διεθνών συμβάσεων ναυπήγησης διέπεται από το Αγγλικό δίκαιο και το 80% ορίζει διαιτησία στο Λονδίνο με την διαδικασία της LMAA¹²³. Λόγω της οικονομικής κρίσης έχει αυξηθεί η προσφυγή των πλοιοκτητών στην διαιτησία με αιτήματα είτε την αποδέσμευσή τους από την σύμβαση, είτε την επαναδιαπραγμάτευση των όρων και κυριότερα του τιμήματος.

Θέματα τεχνικής φύσης ή ποιότητας που ανακύπτουν κατά την διάρκεια της ναυπήγησης μπορούν να παραπεμφθούν σε διαιτησία. Τους διαιτητές έχει απασχολήσει κυρίως το ζήτημα του prevention principle (πχ στην υπόθεση Multiplex Constructions UK Ltd v Honeywell Control Systems Ltd): αντιμετωπίζοντας μια ενδεχόμενη ακύρωση της σύμβασης λόγω καθυστέρησης στην παράδοση του νεότευκτου πλοίου, το ναυπηγείο μπορεί να ισχυριστεί ότι είναι ευθύνη του αγοραστή, καθώς η καθυστέρηση οφείλεται στις ενέργειες της ομάδας, την οποία έχει αυτός ορίσει για την επίβλεψη, και τις εντολές της προς το στο ναυπηγείο. Το διαιτητικό δικαστήριο δύναται τότε σύμφωνα με τους LMAA Terms να διατάξει επιθεώρηση πριν την παράδοση.

Στην σύμβαση πώλησης πλοίου, με την οποία μεταβιβάζεται η κυριότητά του, το κυριότερο ζήτημα που ανακύπτει είναι η ύπαρξη πραγματικών και/ ή νομικών ελαττωμάτων.

Οι κυριότερες σχετικές συμβάσεις για την ναυπήγηση και την αγοραπωλησία των πλοίων είναι οι κάτωθι:

- i. Νορβηγική Σύμβαση πώλησης και αγοράς πλοίων με τριοδική διαιτητική ρήτρα (Λονδίνο, Νέα Υόρκη, επιλογή μερών)

---

¹²³ Συμπεράσματα 8ου Διεθνούς Συνεδρίου Ναυτικού Δικαίου, Πειραιάς Οκτώβριος 2013

- ii. Ευρωπαϊκή σύμβαση ναυπήγησης, στην οποία για τις τεχνικές διαφορές προβλέπεται διαιτητική πραγματογνωμοσύνη και για τις νομικές διαφορές υπαγωγή σε διαιτησία με προσδιορισμό της *lex arbitri* από τα μέρη
- iii. Ιαπωνική σύμβαση αγοράς και πώλησης πλοίων, με διαιτησία στο Τόκυο και εφαρμοστέο δίκαιο τους Κανόνες ναυτικής διαιτησίας του JSE
Ιαπωνική σύμβαση ναυπηγήσεως, με διαιτησία στο Τόκυο και εφαρμοστέο δίκαιο τους Κανόνες ναυτικής διαιτησίας του JSE
- iv. Νορβηγική σύμβαση ναυπηγήσεως, με διαιτησία στην Νορβηγία

2. Συμβάσεις διάλυσης πλοίου

Πρόκειται για την τυποποιημένη σύμβαση Salescrap 87, η οποία εκδόθηκε από την BIMCO το 1987 και αναθεωρήθηκε το 2001 λαμβάνοντας το νέο όνομα DEMOLISHCON. Περιέχει τριοδική διαιτητική ρήτρα (Λονδίνο, Νέα Υόρκη, επιλογή μερών).

3. Συμβάσεις χρηματοδότησης

Σπάνια επιλέγεται η διαιτησία ως επίλυση των σχετικών διαφορών.

4. Συμβάσεις θαλάσσιας ασφάλισης

Με την σύμβαση θαλάσσιας ασφάλισης ο ασφαλιστής αναλαμβάνει για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα την υποχρέωση να αποζημιώσει τον ασφαλισμένο για ζημιές ή απώλειες, τις οποίες τυχόν θα υποστεί το ασφαλισμένο αγαθό από θαλάσσιο κίνδυνο.

Η ασφαλιστική κάλυψη πραγματοποιείται με την σύναψη σύμβασης κύριας ασφάλισης με ανεξάρτητους ασφαλιστές, αλλά και με την προσχώρηση σε αλληλασφαλιστικούς οργανισμούς (Protection & Indemnity Clubs), οι οποίοι αναλαμβάνουν την ασφαλιστική κάλυψη των μελών τους για κινδύνους οι οποίοι δεν καλύπτονται από την πρώτη.

Στην κύρια ασφάλιση μπορεί να ανακύψουν διαφορές είτε μεταξύ του ασφαλιστή και του ασφαλισμένου, είτε μεταξύ του ασφαλιστή και του τρίτου ο οποίος ευθύνεται απέναντι στον ασφαλισμένο, είτε μεταξύ ασφαλιστών. Σε διαιτησία υπάγονται κατά κύριο λόγο οι διαφορές της πρώτης περίπτωσης, χωρίς όμως να αποκλείεται και η υπαγωγή των νομικών θεμάτων της δεύτερης περίπτωσης.

Στην αλληλασφάλιση των P&I Clubs η διαιτησία εμφανίζεται σε δύο περιπτώσεις:

- i. στην επίλυση των διαφορών μεταξύ του οργανισμού και των μελών του
- ii. στην κάλυψη των εξόδων στα οποία υποβλήθηκε ο ασφαλισμένος στα πλαίσια μια διαιτητικής διαδικασίας (Freight, Demurrage and Defence Class-cover for legal costs and expenses occurred in handling claims)

Μνεία θα πρέπει να γίνει και για τις συμβάσεις αντασφάλισης, στις οποίες μια ασφαλιστική εταιρία ασφαλίζεται σε μια άλλη, οικονομικά πιο εύρωστη, η οποία αναλαμβάνει την υποχρέωση να καλύψει μέρος των υποχρεώσεων της πρώτης σε περίπτωση αδυναμίας αυτής να αντεπεξέλθει. Στην συντριπτική τους πλειοψηφία περιέχουν ρήτρα με την οποία η επίλυση των διαφορών παραπέμπεται σε διαιτησία.

5. Συμβάσεις ρυμούλκησης

Οι συμβάσεις ρυμούλκησης διακρίνονται σε ανοιχτής θαλάσσης και σε λιμένων. Στην πρώτη περίπτωση τα διεθνώς χρησιμοποιούμενα συμβατικά κείμενα είναι το TOWCON (International Ocean Towage Agreement Lump Sum), το οποίο ορίζει ως εφαρμοστέο δίκαιο το Αγγλικό και παραπέμπει τις διαφορές στο High Court of Justice του Λονδίνου, και το TOWHIRE 2008 (International Ocean Towage Agreement Daily Hire), το οποίο παραπέμπει σε διαιτησία στο Λονδίνο και εφαρμοστέο το Αγγλικό δίκαιο.

6. Συγκρούσεις πλοίων

Το νομικό πλαίσιο για την σύγκρουση πλοίων στην θάλασσα καθορίζεται από την Σύμβαση των Βρυξελλών του 1910 για την Ενοποίηση Συγκεκριμένων Κανόνων (Convention for the Unification of Certain Rules of Law with respect to Collisions between Vessels) και την Σύμβαση του Λονδίνου 1972 για τους Διεθνείς Κανόνες για

Αποφυγή των Συγκρούσεων στην Θάλασσα (Convention on the International Regulations for Preventing Collisions at Sea).

Στην πλειονότητα των περιπτώσεων η επίλυση των διαφορών που προκύπτουν από σύγκρουση παραπέμπονται στα κρατικά δικαστήρια, εκτός και αν τα εμπλεκόμενα μέρη επιθυμούν να αποφύγουν την δημοσιότητα καταφεύγοντας σε ad hoc διαιτησία.

Παρατίθεται στην Παρούσα ως Παράρτημα IV υπόδειγμα συμφωνίας του ADMIRALTY SOLICITORS GROUP για υπαγωγή διαφοράς από σύγκρουση σε διαιτησία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΝΑΥΤΙΚΗΣ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ ΔΙΕΘΝΩΣ

1. Λονδίνο

1.1 Γενικά

Το Λονδίνο είναι το σημαντικότερο ναυτιλιακό κέντρο παγκοσμίως, συγκεντρώνοντας οικονομικές και νομικές δραστηριότητες οι οποίες αφορούν στην διεθνή ναυτιλία (legal and financial hub). Λόγω της μακράς παράδοσης των αρμοδίων δικαστηρίων του στην επίλυση των ναυτιλιακών διαφορών καθώς και λόγω της σταθερής επιλογής του Αγγλικού δικαίου ως εφαρμοστέου στις συμβάσεις θαλάσσιας μεταφοράς στο διεθνές εμπόριο, η πλειονότητα των ναυτικών διαιτησιών διεξάγεται στο Λονδίνο.

Τα κυριότερα πλεονεκτήματα επιλογής του Λονδίνου ως τόπου διεξαγωγής της διαιτησίας είναι η εμπειρία των ναυτικών διαιτητών, η συνεργασία τους με τα κρατικά δικαστήρια και ο υψηλός βαθμός αυτονομίας που απολαμβάνουν τα συμβαλλόμενα στην συμφωνία μέρη. Ωστόσο η διαιτησία έχει υψηλό οικονομικό κόστος και οι διαδικασίες της μπορεί να καταλήξουν ιδιαίτερα χρονοβόρες.

1.2 Νομοθετικό πλαίσιο της διαιτησίας

Ο εφαρμοστέος νόμος για τις διαιτησίες στις οποίες τόπος διεξαγωγής ορίζεται το Λονδίνο είναι ο Arbitration Act 1996. Τα συμβαλλόμενα μέρη μπορούν να αποκλείσουν με την συμφωνία τους την εφαρμογή όσων ρυθμίσεων του νόμου είναι ενδοτικού δικαίου.

Σύμφωνα με το άρθρο 15 (3) του νόμου, εάν τα μέρη δεν έχουν ορίσει τον αριθμό των διαιτητών, προκρίνεται η λύση του ενός διαιτητή. Τα μέρη δύνανται να ορίσουν τριμελή σύνθεση, ορίζοντας ταυτόχρονα πρόεδρο (chairman) ή επιδιαιτητή (umpire).

Οι ναυτικές διαδικασίες διακρίνονται σε άτυπες (informal arbitrations), στις οποίες υποβάλλονται έγγραφα και η απόφαση λαμβάνεται χωρίς ακροαματική διαδικασία, και σε τυπικές (formal arbitrations), οι οποίες ακολουθούν την διαδικασία του Commercial Court.

Ένωση Ναυτικών Διαιτητών του Λονδίνου (London Maritime Arbitrators Association)

Ιδιαίτερη μνεία θα πρέπει να γίνει στην LMAA, η οποία αποτελεί ένωση ναυτικών διαιτητών. Η Ένωση έχει θεσπίσει ένα κανονιστικό πλαίσιο (LMAA Όροι), το οποίο είναι υποχρεωμένοι να εφαρμόσουν κατά την διεξαγωγή της διαιτησίας όσοι διαιτητές αποδεχθούν τον διορισμό τους σύμφωνα με αυτό. Η επιλογή των όρων της Ένωσης μπορεί να γίνει και με την συμφωνία των μερών.

2. Νέα Υόρκη

2.1 Γενικά

Η Νέα Υόρκη αποτελεί το δεύτερο μεγαλύτερο ναυτιλιακό κέντρο παγκοσμίως.

Η εξειδίκευση των ναυτικών διαιτητών, η δημοσίευση των διαιτητικών αποφάσεων, το ευνοϊκό νομοθετικό πλαίσιο¹²⁴ και η ευχερής εκτέλεση των διαιτητικών αποφάσεων είναι τα κυριότερα πλεονεκτήματα για τα μέρη που επιλέγουν την Νέα Υόρκη ως τόπο διεξαγωγής της διαιτησίας. Όπως όμως και στην περίπτωση του Λονδίνου, το κόστος είναι υψηλό και οι διαδικασίες μπορεί να καταλήξουν χρονοβόρες.

2.2 Νομοθετικό πλαίσιο της διαιτησίας

Το νομοθετικό πλαίσιο διεξαγωγής των ναυτικών διαιτησιών είναι ο ομοσπονδιακός νόμος Federal Arbitration Act (FAA), ο οποίος υπερισχύει των επιμέρους πολιτειακών νομοθεσιών. Σύμφωνα με το άρθρο 1 του νόμου, ορίζεται ότι οι ναυτιλιακές συναλλαγές¹²⁵ στις οποίες εφαρμόζεται είναι «τα ναυλοσύμφωνα, φορτωτικές θαλάσσιων μεταφορέων, συμφωνίες σχετικές με τα δικαιώματα προκυμαίας, εφοδιασμός ή επισκευές πλοίων, συγκρούσεις ή όποια άλλα ζητήματα

¹²⁴ Σύμφωνα με τον ομοσπονδιακό νόμο, σε περίπτωση αμφιβολίας για το αν η ρήτρα διαιτησίας καλύπτει την υπό κρίση περίπτωση, η απάντηση δίδεται υπέρ της διαιτητικής επίλυσης της διαφοράς.

¹²⁵ « charter parties, bills of lading of water carriers, agreements relating to wharfage, supplies furnished vessels or repairs to vessels, collisions, or any other matters in foreign commerce which, if the subject of controversy, would be embraced within admiralty jurisdiction»

εξωτερικού εμπορίου τα οποία, εάν αποτελούσαν αντικείμενο αμφισβήτησης, θα ενέπιπταν στην ναυτική δικαιοδοσία.»

Τα μέρη δύνανται να επιλέξουν έναν διαιτητή και σε περίπτωση απουσίας ή αδυναμίας λήψης συμφωνίας, η επιλογή γίνεται από το αρμόδιο κρατικό δικαστήριο. Συνήθως επιλέγεται η τριμελής σύνθεση.

Η καινοτομία του Αμερικανικού δικαίου είναι η δυνατότητα συνένωσης διαιτησιών (consolidation), όταν ενυπάρχουν κοινά νομικά και πραγματικά ζητήματα και η συνένωση δεν προκαλεί βλάβη ουσιώδους δικαιώματος.

Εταιρία Ναυτικών Διαιτητών της Νέας Υόρκης (SMA)

Πρόκειται για Ένωση ναυτικών διαιτητών, η οποία έχει θεσπίσει ένα κανονιστικό πλαίσιο για την διεξαγωγή ad hoc διαιτησιών (SMA Maritime Arbitration Rules). Αποτελεί τον κύριο φορέα των ναυτικών διαδικασιών.

3. Περιφερειακά σχήματα

Παρατίθεται επιγραμματικά τα διάφορα διαιτητικά θεσμικά σχήματα τα οποία δραστηριοποιούνται σε διεθνές επίπεδο:

- i. Ναυτικό Διαιτητικό Επιμελητήριο Παρισίων
- ii. Κανόνες Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου
- iii. Μεσογειακή Ένωση Ναυτικής Διαιτησίας
- iv. Γερμανική Ένωση και Δικαστήριο Ναυτικής Διαιτησίας
- v. Ναυτιλιακό Ινστιτούτο Διαιτησίας και Συμβιβασμού της Ισπανικής Ένωσης Ναυτικής Διαιτησίας
- vi. Διεθνές Δικαστήριο Διαιτησίας για την Ναυσιπλοΐα σε Θαλάσσια και Εσωτερικά Ύδατα της Gdynia
- vii. Επιτροπή Ναυτικής Διαιτησίας της Μόσχας
- viii. Ναυτικό Επιμελητήριο του Μονακό
- ix. Ινστιτούτο Διαιτησίας Μεταφορών και Ναυτικής Διαιτησίας της Ολλανδίας
- x. Επιτροπή Ναυτικής Διαιτησίας του Τόκυο, του Ναυτιλιακού Χρηματιστηρίου της Ιαπωνίας και του Japanese Shipping Exchange
- xi. Ναυτική Διαιτησία της Κουάλα Λουμπόρ
- xii. Επιτροπή Ναυτικής Διαιτησίας της Κίνας

- xiii. Κανόνες Ναυτικής Διαιτησίας του Ινδικού Συμβουλίου της Διαιτησίας
- xiv. Ένωση Ναυτικών Διαιτητών του Βανκούβερ
- xv. Ένωση Ναυτικών Διαιτητών του Καναδά
- xvi. Συμβούλιο Ναυτικής Διαιτησίας του Μαϊάμι
- xvii. Όροι και Κανόνες Ναυτικής Διαιτησίας του Σύδνεϋ

4. Ελλάδα

4.1 Το Ναυτικό Επιμελητήριο

Σύμφωνα με το άρθρο 902 ΚΠολΔ, στα επιμελητήρια, στα χρηματιστήρια αξιών και εμπορευμάτων και στις επαγγελματικές ενώσεις προσώπων οι οποίες αποτελούν νομικά πρόσωπα δημόσιου δικαίου, μπορούν, με προηγούμενη γνωμοδότηση του διοικητικού τους συμβουλίου, να οργανώνονται μόνιμες διαιτησίες, με διατάγματα που εκδίδονται ύστερα από πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης.

Με βάση την διάταξη αυτή, εκδόθηκε το Βασιλικό Διάταγμα 447/1969, το οποίο συνέστησε θεσμική διαιτησία στο Ναυτικό Επιμελητήριο. Στην δικαιοδοσία του υπάγεται κάθε ναυτιλιακή διαφορά ιδιωτικού δικαίου, εφαρμοστέο δε δίκαιο είναι το ουσιαστικό δίκαιο και η διεθνής ναυτιλιακή πρακτική (άρθρο 8). Η διαιτησία διεξάγεται σύμφωνα με τον Κανονισμό του Επιμελητηρίου και τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας.

4.2 Ένωση για την Ναυτική Διαιτησία

Η Ένωση ιδρύθηκε το 2005 ως μη κερδοσκοπικό σωματείο με σκοπό την διαιτητική επίλυση ναυτιλιακών διαφορών. Οι διαιτησίες διεξάγονται σύμφωνα με τον Πρότυπο Νόμο UNCITRAL και τους Κανόνες της Ένωσης.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η διαιτησία αποτελεί έναν εναλλακτικό τρόπο επίλυσης των ναυτλιακών διαφορών, ο οποίος ενέχει άσκηση δικαιοδοτικού έργου, αν και διεξάγεται εκτός των δικαστηρίων.

Η ναυτική διαιτησία καλείται να λειτουργήσει στο διεθνές, ανταγωνιστικό περιβάλλον της ναυτιλίας. Λόγω των σημαντικών πλεονεκτημάτων της, αποτελεί τα τελευταία χρόνια την μέθοδο την οποία προτιμούν τα εμπλεκόμενα μέρη στην ναυτιλία: ο μεγάλος βαθμός αυτονομίας που απολαμβάνουν, η απλοποιημένη, σε σύγκριση με τα κρατικά δικαστήρια, διαδικασία, η δυνατότητα να υπαγάγουν κάθε υπόθεσή τους, ανεξαρτήτως της πολυπλοκότητάς της (single forum- under one roof concept), η ταχύτητα στην διεξαγωγή της διαδικασίας και πρωτίστως η δυνατότητα επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου, την καθιστούν ελκυστική και πρόσφορη μέθοδο διάγνωσης των διαφορών. Επιπλέον τα μέρη δύνανται να συνενώσουν τις μεταξύ τους διαφορές, οι οποίες έχουν κοινό πραγματικό και νομικό υπόβαθρο, και να τις υπαγάγουν συνολικά ενώπιον του διαιτητή, προκειμένου να επιλυθούν σε μία διαδικασία. Παράλληλα οι διάδικοι δύνανται να αιτηθούν την χορήγηση εξασφαλιστικών μέτρων (όπως π.χ. απαγόρευση κίνησης τραπεζικών λογαριασμών).

Η διαιτητική απόφαση μπορεί να εκτελεστεί στις χώρες που έχουν προσχωρήσει στην Σύμβαση της Νέας Υόρκη, το δε ενδιαφερόμενο μέρος μπορεί να κινήσει την σχετική διαδικασία σε περισσότερες δικαιοδοσίες μέχρι να ικανοποιηθεί η απαίτησή του.

Κύρια μειονεκτήματα της διαιτησίας είναι η έλλειψη δημοσιότητας και η μη δημοσίευση των αποφάσεων, τα οποία, αν και εξυπηρετούν την προστασία των συμφερόντων των διαδίκων, οδηγούν εν τέλει στην απουσία ενός γνωστού, δεσμευτικού σώματος νομολογίας. Λαμβανομένου υπόψη του αναντίρρητου γεγονότος ότι η διαιτησία αποτελεί σήμερα κοινή πρακτική ως τρόπος επίλυσης των ναυτλιακών διαφορών και ότι οι αποφάσεις των διαιτητών διαμορφώνουν τους όρους των ναυτλιακών εγγράφων που αφορούν σε θαλάσσια μεταφορά, η ανάγκη για μια νομολογιακή βάση, που θα εξασφαλίσει και θα εγγυηθεί την συνέπεια και την ομοιομορφία στις αποφάσεις, γίνεται επιτακτική. Διαφοροποίηση υπάρχει, ως έχει αναφερθεί, μόνο για τις αποφάσεις που αφορούν σε διαιτησία επιθαλάσσιας αρωγής σύμφωνα με την LOF 2011.

Στην παρούσα εργασία έγινε αναφορά στο πολύ σημαντικό και καίριο ζήτημα της έγκυρης ενσωμάτωσης της ρήτρας της διαιτησίας του ναυλοσυμφώνου στις φορτωτικές. Αν και το Αγγλικό και το Αμερικάνικο δίκαιο προσεγγίζουν το πρόβλημα με διαφορετικό σκεπτικό, κρίσιμο στοιχείο παραμένει η προηγούμενη γνώση, εν είδη αποδοχής, του κομιστή της φορτωτικής.

Η ελληνική νομολογία, όπως παρατέθηκε, παρουσιάζει ομοιομορφία στον τρόπο με τον οποίο ερμηνεύει και εφαρμόζει την νομοθεσία, καθώς και στον τρόπο που ερμηνεύει τους όρους των συμφωνιών διαιτησίας, εναρμονισμένη με την κοινοτική νομοθεσία και την πρακτική των διεθνών συναλλαγών.

Η πλειονότητα των περιπτώσεων της ναυτικής διαιτησίας παραπέμπεται στο Λονδίνο, το οποίο έχει μακρά παράδοση στην επίλυση των ναυτλιακών διαφορών τόσο σε επίπεδο κρατικών δικαστηρίων, όσο και στο επίπεδο των διαιτησιών. Απομένει να φανεί στο μέλλον, αν ο Πειραιάς θα μπορέσει να αποτελέσει ανάλογο κέντρο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Βερβενιώτης Σπ. Γεώργιος, *Διεθνής Εμπορική Διαιτησία Ι, η Σύμβαση της Νέας Υόρκης*, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλας 1990
2. Γκιζιάκης Κωνσταντίνος, Παπαδόπουλος Αντώνης, Πλωμαρίτου Εύη, *Ναυλώσεις*, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, 2010
3. Ζωγραφάκης Χαράλαμπος, *Ναυτιλιακές Αποφάσεις Αγγλικών Δικαστηρίων και Διεθνείς Συμβάσεις*, Εκδόσεις Ναυτεμπορική
4. Κουσσούλης Ν. Στέλιος, 2006, *Δίκαιο της Διαιτησίας*, Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα-Θεσσαλονίκη
5. Μπέης Ε. Κωνσταντίνος, *Πολιτική Δικονομία (Ερμηνεία των άρθρων 867-903)*, Εκδόσεις Αφοί Π. Σάκκουλα, 1994
6. Μυλωνόπουλος Δημήτριος, *Δημόσιο και Ιδιωτικό Ναυτικό Δίκαιο*, εκδόσεις Αθ. Σταμούλη, 2000
7. Παμπούκης Κωνσταντίνος, Β. Τουντόπουλος, *Επιμέλεια πρακτικών διημερίδας 11 και 12 Μαΐου 2007 Χίος*, Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2008
8. Πρακτικά του 8^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου Ναυτικού Δικαίου, Πειραιάς, Οκτώβριος 2013
9. Τσαβδαρίδης Δ. Αντώνιος, *Διεθνής Ναυτική Διαιτησία*, Εκδόσεις Σάκκουλα Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 1999

B. ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Goldstein J. Marc, *Crossing The Common Law-Civil Law Divide in International Arbitration: A Primer for the Perplexed Practitioner*, Hodgson Russ LLP, New York
2. International Maritime Arbitration, Legal and Policy Issues, <http://www.acica.org.au/downloads/International%20Maritime%20Arbitration%20Malmo%20and%20Sydney.pdf>
3. Kluwer Law International, *Jurisdiction and Forum Selection in International Maritime Law*, Aspen Publishers, 2005
4. Levinston John, *Choice of law, jurisdiction and ADR clauses*

5. Marrella Fabrizio, Unity and Diversity in International Arbitration: *The Case of Maritime Arbitration.*, American University International Law Review 20, no. 5 (2005): 1055-1100, 2003
6. Society of Maritime Arbitrators Inc, <http://www.smany.org/sma/sma-pubs.html>, *Ordering Security from a US maritime arbitrator's perspective*, Volume 43, No 3, March 2013, *Time and expense in New York SMA Arbitration* Volume 43, No 1, September 2012
7. Sparka Felix, *Jurisdiction and Arbitration Clauses in Maritime Transport Documents: A Comparative Analysis*, Springer 2009
Abul Maniruzzaman, *The Lex Mercatoria and International Contracts: A Challenge for International Commercial Arbitration?*, *Washington College of Law Journals & Law Reviews at Digital Commons* 1999

Γ. ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ

Ημερομηνία Πρόσβασης: Σεπτέμβριος 2013

1. www.dsnet.gr
2. www.uncitral.org
3. <http://www.ilaw.com/>
4. <http://www.admiraltylawguide.com/foreignlaw.html>
5. <http://www.mararbpiraeus.eu/>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι- ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ ΚΑΙ
ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ**

1. Διμερής σύμβαση Ελλάδας και Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής της 3 Αυγούστου 1951 (ν. 2893/1954)
2. Διμερής σύμβαση Ελλάδας και πρώην Λαϊκής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας της 18 Ιουνίου 1959 (ν.δ. 4009/1959)
3. Διμερής σύμβαση Ελλάδας και Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας της 4 Νοεμβρίου 1961 (4305/1963), η οποία παραπέμπει στις διατάξεις των πολυμερών ή διμερών συμφωνιών που ισχύουν εκάστοτε ανάμεσα στις δυο χώρες
4. Διμερής σύμβαση Ελλάδας και Ρουμανίας της 19 Οκτωβρίου 1974 (ν.δ. 429/1974)
5. Διμερής σύμβαση Ελλάδας και Λιβάνου της 5 Απριλίου 1975 (ν. 1099/1980)
6. Διμερής σύμβαση μεταξύ Ελλάδας και Ουγγαρίας της 8 Οκτωβρίου 1979 (ν. 1149/1981)
7. Διμερής σύμβαση Ελλάδας και Συρίας της 2 Ιουνίου 1981 (ν. 1450/1984)
8. Διμερής σύμβαση Ελλάδας και Κύπρου της 5 Μαρτίου 1984 (ν. 1548/1985)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

BIMCO Dispute Resolution Clause 2013

English Law, London Arbitration

(a) This Contract shall be governed by and construed in accordance with English law and any dispute arising out of or in connection with this Contract shall be referred to arbitration in London in accordance with the Arbitration Act 1996 or any statutory modification or re-enactment thereof save to the extent necessary to give effect to the provisions of this Clause.

The arbitration shall be conducted in accordance with the London Maritime Arbitrators Association (LMAA) Terms current at the time when the arbitration proceedings are commenced.

The reference shall be to three arbitrators. A party wishing to refer a dispute to arbitration shall appoint its arbitrator and send notice of such appointment in writing to the other party requiring the other party to appoint its own arbitrator within fourteen (14) calendar days of that notice and stating that it will appoint its arbitrator as sole arbitrator unless the other party appoints its own arbitrator and gives notice that it has done so within the fourteen (14) days specified. If the other party does not appoint its own arbitrator and give notice that it has done so within the fourteen (14) days specified, the party referring a dispute to arbitration may, without the requirement of any further prior notice to the other party, appoint its arbitrator as sole arbitrator and shall advise the other party accordingly. The award of a sole arbitrator shall be binding on both parties as if he had been appointed by agreement.

Nothing herein shall prevent the parties agreeing in writing to vary these provisions to provide for the appointment of a sole arbitrator.

In cases where neither the claim nor any counterclaim exceeds the sum of USD 100,000 (or such other sum as the parties may agree) the arbitration shall be conducted in accordance with the LMAA Small Claims Procedure current at the time when the arbitration proceedings are commenced.

In cases where the claim or any counterclaim exceeds the sum agreed for the LMAA Small Claims Procedure and neither the claim nor any counterclaim exceeds the sum of USD 400,000 (or such other sum as the parties may agree) the arbitration shall be conducted in accordance with the LMAA Intermediate Claims Procedure current at the time when the arbitration proceedings are commenced.

(b) Notwithstanding the above, the parties may agree at any time to refer to mediation any difference and/or dispute arising out of or in connection with this Contract.

In the case of a dispute in respect of which arbitration has been commenced under the above, the following shall apply:

(i) A party may at any time and from time to time elect to refer the dispute or part of the dispute to mediation by service on the other party (or parties) of a written notice (the "Mediation Notice") calling on the other party (or parties) to agree to mediation.

(ii) The other party (or parties) shall thereupon within fourteen (14) calendar days of receipt of the Mediation Notice confirm that they agree to mediation, in which case the

parties shall thereafter agree a mediator within a further fourteen (14) calendar days, failing which on the application of either party (or parties) a mediator will be appointed promptly by the Arbitration Tribunal (“the Tribunal”) or such person as the Tribunal may designate for that purpose. The mediation shall be conducted in such place and in accordance with such procedure and on such terms as the parties may agree or, in the event of disagreement, as may be set by the mediator.

(iii) If the other party (or parties) does (do) not agree to mediate, that fact may be brought to the attention of the Tribunal and may be taken into account by the Tribunal when allocating the costs of the arbitration as between the parties.

(iv) The mediation shall not affect the right of either party (or parties) to seek such relief or take such steps as it (they) considers (consider) necessary to protect its (their) interests.

(v) A party (or parties) may advise the Tribunal that they have agreed to mediation. The arbitration procedure shall continue during the conduct of the mediation but the Tribunal may take the mediation timetable into account when setting the timetable for steps in the arbitration.

(vi) Unless otherwise agreed or specified in the mediation terms, each party (or parties) shall bear its own costs incurred in the mediation and the parties shall share equally the mediator’s costs and expenses.

(vii) The mediation process shall be without prejudice and confidential and no information or documents disclosed during it shall be revealed to the Tribunal except to the extent that they are disclosable under the law and procedure governing the arbitration.

(Note: The parties should be aware that the mediation process may not necessarily interrupt time limits.)

U.S. Law, New York Arbitration

(a) This Contract shall be governed by and construed in accordance with Title 9 of the United States Code and the Maritime Law of the United States and any dispute arising out of or in connection with this Contract shall be referred to three (3) persons at New York, one to be appointed by each of the parties hereto, and the third by the two so chosen; their decision or that of any two of them shall be final, and for the purposes of enforcing any award, judgment may be entered on an award by any court of competent

jurisdiction. The proceedings shall be conducted in accordance with the rules of the Society of Maritime Arbitrators, Inc.

In cases where neither the claim nor any counterclaim exceeds the sum of USD 100,000 (or such other sum as the parties may agree), the arbitration shall be conducted in accordance with the Shortened Arbitration Procedure of the Society of Maritime Arbitrators, Inc.

(b) Notwithstanding the above, the parties may agree at any time to refer to mediation any difference and/or dispute arising out of or in connection with this Contract.

In the case of a dispute in respect of which arbitration has been commenced under the above, the following shall apply:

(i) A party may at any time and from time to time elect to refer the dispute or part of the dispute to mediation by service on the other party (or parties) of a written notice (the "Mediation Notice") calling on the other party (or parties) to agree to mediation.

(ii) The other party (or parties) shall thereupon within fourteen (14) calendar days of receipt of the Mediation Notice confirm that they agree to mediation, in which case the parties shall thereafter agree a mediator within a further fourteen (14) calendar days, failing which on the application of either party (or parties) a mediator will be appointed promptly by the Arbitration Tribunal ("the Tribunal") or such person as the Tribunal may designate for that purpose. The mediation shall be conducted in such place and in accordance with such procedure and on such terms as the parties may agree or, in the event of disagreement, as may be set by the mediator.

(iii) If the other party (or parties) does (do) not agree to mediate, that fact may be brought to the attention of the Tribunal and may be taken into account by the Tribunal when allocating the costs of the arbitration as between the parties.

(iv) The mediation shall not affect the right of either party (or parties) to seek such relief or take such steps as it (they) considers (consider) necessary to protect its (their) interests.

(v) A party (or parties) may advise the Tribunal that they have agreed to mediation. The arbitration procedure shall continue during the conduct of the mediation but the Tribunal may take the mediation timetable into account when setting the timetable for steps in the arbitration.

(vi) Unless otherwise agreed or specified in the mediation terms, each party shall bear its own costs incurred in the mediation and the parties shall share equally the mediator's costs and expenses.

(vii) The mediation process shall be without prejudice and confidential and no information or documents disclosed during it shall be revealed to the Tribunal except to the extent that they are disclosable under the law and procedure governing the arbitration.

Singapore/English Law, Singapore Arbitration

(a) This Contract shall be governed by and construed in accordance with Singapore*/English* law.

Any dispute arising out of or in connection with this Contract, including any question regarding its existence, validity or termination, shall be referred to and finally resolved by arbitration in Singapore in accordance with the Singapore International Arbitration Act (Chapter 143A) and any statutory modification or re-enactment thereof save to the extent necessary to give effect to the provisions of this Clause.

The arbitration shall be conducted in accordance with the Arbitration Rules of the Singapore Chamber of Maritime Arbitration (SCMA) current at the time when the arbitration proceedings are commenced.

The reference to arbitration of disputes under this Clause shall be to three arbitrators. A party wishing to refer a dispute to arbitration shall appoint its arbitrator and send notice of such appointment in writing to the other party requiring the other party to appoint its own arbitrator and give notice that it has done so within fourteen (14) calendar days of that notice and stating that it will appoint its own arbitrator as sole arbitrator unless the other party appoints its own arbitrator and gives notice that it has done so within the fourteen (14) days specified. If the other party does not give notice that it has done so within the fourteen (14) days specified, the party referring a dispute to arbitration may, without the requirement of any further prior notice to the other party, appoint its arbitrator as sole arbitrator and shall advise the other party accordingly. The award of a sole arbitrator shall be binding on both parties as if he had been appointed by agreement.

Nothing herein shall prevent the parties agreeing in writing to vary these provisions to provide for the appointment of a sole arbitrator.

In cases where neither the claim nor any counterclaim exceeds the sum of USD 75,000 (or such other sum as the parties may agree), the arbitration shall be conducted before a single arbitrator in accordance with the SCMA Small Claims Procedure current at the time when the arbitration proceedings are commenced.

(b) Notwithstanding the above, the parties may agree at any time to refer to mediation any difference and/or dispute arising out of or in connection with this Contract.

In the case of a dispute in respect of which arbitration has been commenced under the above, the following shall apply:

(i) A party may at any time and from time to time elect to refer the dispute or part of the dispute to mediation by service on the other party (or parties) of a written notice (the "Mediation Notice") calling on the other party (or parties) to agree to mediation.

(ii) The other party (or parties) shall thereupon within fourteen (14) calendar days of receipt of the Mediation Notice confirm that they agree to mediation, in which case the parties shall thereafter agree a mediator within a further fourteen (14) calendar days, failing which on the application of either party (or parties) a mediator will be appointed promptly by the Arbitration Tribunal ("the Tribunal") or such person as the Tribunal may designate for that purpose. The mediation shall be conducted in such place and in accordance with such procedure and on such terms as the parties may agree or, in the event of disagreement, as may be set by the mediator.

(iii) If the other party (or parties) does (do) not agree to mediate, that fact may be brought to the attention of the Tribunal and may be taken into account by the Tribunal when allocating the costs of the arbitration as between the parties.

(iv) The mediation shall not affect the right of either party (or parties) to seek such relief or take such steps as it (they) considers (consider) necessary to protect its (their) interests.

(v) A party (or parties) may advise the Tribunal that they have agreed to mediation. The arbitration procedure shall continue during the conduct of the mediation but the Tribunal may take the mediation timetable into account when setting the timetable for steps in the arbitration.

(vi) Unless otherwise agreed or specified in the mediation terms, each party shall bear its own costs incurred in the mediation and the parties shall share equally the mediator's costs and expenses.

(vii) The mediation process shall be without prejudice and confidential and no information or documents disclosed during it shall be revealed to the Tribunal except to the extent that they are disclosable under the law and procedure governing the arbitration.

Law and Place of Arbitration as Mutually Agreed

(a) This Contract shall be governed by and construed in accordance with the laws of the place mutually agreed by the parties and any dispute arising out of or in connection with this Contract shall be referred to arbitration at a mutually agreed place, subject to the procedures applicable there.

(b) Notwithstanding the above, the parties may agree at any time to refer to mediation any difference and/or dispute arising out of or in connection with this Contract.

In the case of a dispute in respect of which arbitration has been commenced under the above, the following shall apply:

(i) A party may at any time and from time to time elect to refer the dispute or part of the dispute to mediation by service on the other party (or parties) of a written notice (the "Mediation Notice") calling on the other party (or parties) to agree to mediation.

(ii) The other party (or parties) shall thereupon within fourteen (14) calendar days of receipt of the Mediation Notice confirm that they agree to mediation, in which case the parties shall thereafter agree a mediator within a further fourteen (14) calendar days, failing which on the application of either party (or parties) a mediator will be appointed promptly by the Arbitration Tribunal ("the Tribunal") or such person as the Tribunal may designate for that purpose. The mediation shall be conducted in such place and in accordance with such procedure and on such terms as the parties may agree or, in the event of disagreement, as may be set by the mediator.

(iii) If the other party (or parties) does (do) not agree to mediate, that fact may be brought to the attention of the Tribunal and may be taken into account by the Tribunal when allocating the costs of the arbitration as between the parties.

(iv) The mediation shall not affect the right of either party (or parties) to seek such relief or take such steps as it (they) considers (consider) necessary to protect its (their) interests.

(v) A party (or parties) may advise the Tribunal that they have agreed to mediation. The arbitration procedure shall continue during the conduct of the mediation but the Tribunal may take the mediation timetable into account when setting the timetable for steps in the arbitration.

(vi) Unless otherwise agreed or specified in the mediation terms, each party shall bear its own costs incurred in the mediation and the parties shall share equally the mediator's costs and expenses.

(vii) The mediation process shall be without prejudice and confidential and no information or documents disclosed during it shall be revealed to the Tribunal except to the extent that they are disclosable under the law and procedure governing the arbitration.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

LLOYD'S STANDARD FORM OF SALVAGE AGREEMENT

(Approved and Published by the Council of Lloyd's)

LLOYD'S STANDARD SALVAGE AND ARBITRATION CLAUSES

1 Introduction

1.1 These clauses (“the LSSA Clauses”) or any revision thereof which may be published with the approval of the Council of Lloyd’s are incorporated into and form an integral part of every contract for the performance of salvage services undertaken on the terms of Lloyd’s Standard Form of Salvage Agreement as published by the Council of Lloyd’s and known as LOF 2011 (or its predecessor LOF 2000) (“the Agreement” which expression includes the LSSA clauses and Lloyd’s Procedural Rules referred to in Clause 6).

1.2 All notices communications and other documents required to be sent to the Council of Lloyd’s should be sent to:

Salvage Arbitration Branch

Lloyd’s

One Lime Street

London EC3M 7HA

Tel: +44 (0) 20 7327 5408/5407

Fax: +44 (0) 20 7327 6827 E-mail: lloyds-salvage@lloyds.com

2 Overriding Objective

In construing the Agreement or on the making of any arbitral order or award regard shall be had to the overriding purposes of the Agreement namely:

- a to seek to promote safety of life at sea and the preservation of property at sea and during the salvage operations to prevent or minimise damage to the environment;
- b to ensure that its provisions are operated in good faith and that it is read and understood to operate in a reasonably businesslike manner;
- c to encourage cooperation between the parties and with relevant authorities;
- d to ensure that the reasonable expectations of salvors and owners of salvaged property are met and
- e to ensure that it leads to a fair and efficient disposal of disputes between the parties whether amicably, by mediation or by arbitration within a reasonable time and at a reasonable cost.

3 Definitions

In the Agreement and unless there is an express provision to the contrary:

3.1 “Award” includes an interim or provisional Award and “Appeal Award” means any Award including any interim or provisional Award made by the Appeal Arbitrator appointed under clause 10.2.

3.2 “personal effects or baggage” as referred to in Box 2 of the Agreement means those which the passenger, Master and crew member have in their cabin or are otherwise in their possession, custody or control and shall include any private motor vehicle accompanying a passenger and any personal effects or baggage in or on such vehicle.

3.3 “Convention” means the International Convention on Salvage 1989 as enacted by section 224, Schedule II of the Merchant Shipping Act 1995 (and any amendment of either) and any term or expression in the Convention has the same meaning when used in the Agreement.

3.4 “Council” means the Council of Lloyd’s

3.5 “days” means calendar days

3.6 “Owners” means the owners of the property referred to in box 2 of the Agreement

3.7 “owners of the vessel” includes the demise or bareboat charterers of that vessel.

3.8 “special compensation” refers to the compensation payable to salvors under Article 14 of the Convention.

3.9 “Scopic Clause” refers to the agreement made between (1) members of the International Salvage Union (2) the International Group of P&I Clubs and (3) certain property underwriters which first became effective on 1st August 1999 and includes any replacement or revision thereof. All references to the Scopic Clause in the

Agreement shall be deemed to refer to the version of the Scopic Clause current at the date the Agreement is made.

4 Provisions as to Security, Maritime Lien and Right to Arrest

4.1 The Contractors shall immediately after the termination of the services or sooner notify the Council and where practicable the Owners of the amount for which they demand salvage security (inclusive of costs expenses and interest) from each of the respective Owners.

4.2 Where a claim is made or may be made for special compensation the owners of the vessel shall on the demand of the Contractors whenever made provide security for the Contractors' claim for special compensation provided always that such demand is made within 2 years of the date of termination of the services.

4.3 The security referred to in clauses 4.1. and 4.2. above shall be demanded and provided in the currency specified in Box 4 or in United States Dollars if no such alternative currency has been agreed.

4.4 The amount of any such security shall be reasonable in the light of the knowledge available to the Contractors at the time when the demand is made and any further facts which come to the Contractors' attention before security is provided. The arbitrator appointed under clause 5 hereof may, at any stage of the proceedings, order that the amount of security be reduced or increased as the case may be.

4.5 Unless otherwise agreed such security shall be provided (i) to the Council (ii) in a form approved by the Council and (iii) by persons firms or corporations either acceptable to the Contractors or resident in the United Kingdom and acceptable to the Council. The Council shall not be responsible for the sufficiency (whether in amount or otherwise) of any security which shall be provided nor the default or insolvency of any person firm or corporation providing the same.

4.6 The owners of the vessel including their servants and agents shall use their best endeavours to ensure that none of the property salvaged is released until security has been provided in respect of that property in accordance with clause 4.5.

4.7 Until security has been provided as aforesaid the Contractors shall have a maritime lien on the property salvaged for their remuneration.

4.8 Until security has been provided the property salvaged shall not without the consent in writing of the Contractors (which shall not be unreasonably withheld) be removed from the place to which it has been taken by the Contractors under clause A. Where such consent is given by the Contractors on condition that they are provided with

temporary security pending completion of the voyage the Contractors' maritime lien on the property salvaged shall remain in force to the extent necessary to enable the Contractors to compel the provision of security in accordance with clause 4.5.

4.9 The Contractors shall not arrest or detain the property salvaged unless:

- (i) security is not provided within 21 days after the date of the termination of the services or
- (ii) they have reason to believe that the removal of the property salvaged is contemplated contrary to clause 4.8. or
- (iii) any attempt is made to remove the property salvaged contrary to clause 4.8.

5 Appointment of Arbitrators

5.1 Whether or not security has been provided (and always subject to Clause 6.6 and 10.8 below) the Council shall appoint an arbitrator ("the Arbitrator") upon receipt of a written request provided that any party requesting such appointment shall if required by the Council undertake to the Council's reasonable satisfaction to pay the reasonable fees and expenses of the Council and those of the Arbitrator and the Appeal Arbitrator.

5.2 The Arbitrator, the Appeal Arbitrator and the Council may charge reasonable fees and expenses for their services whether the arbitration proceeds to a hearing or not and all such fees and expenses shall be treated as part of the costs of the arbitration.

6 Arbitration Procedure and Arbitrators Powers

6.1 The arbitration shall be conducted in accordance with the Procedural Rules approved by the Council ("Lloyd's Procedural Rules") in force at the date of the LOF agreement.

6.2 The arbitration shall take place in London unless (i) all represented parties agree to some other place for the whole or part of the arbitration and (ii) any such agreement is approved by the Arbitrator on such terms as to the payment of the Arbitrator's travel and accommodation expenses as he may see fit to impose.

6.3 The Arbitrator shall have power in his absolute discretion to include in the amount awarded to the Contractors the whole or part of any expenses reasonably incurred by the Contractors in:

- (i) ascertaining demanding and obtaining the amount of security reasonably required in accordance with clause 4.5
- (ii) enforcing and/or protecting by insurance or otherwise or taking reasonable steps to enforce and/or protect their lien

6.4 The Arbitrator shall have power to make but shall not be bound to make a consent award between such parties as so consent with or without full arbitral reasons

6.5 The Arbitrator shall have power to make a provisional or interim award or awards including payments on account on such terms as may be fair and just

6.6 The Arbitrator shall be entitled to satisfactory security for his reasonable fees and expenses, whether such fees and expenses have been incurred already or are reasonably anticipated. The Arbitrator shall have the power to order one or more of the parties to provide such security in a sum or sums and in a form to be determined by the Arbitrator. The said power may be exercised from time to time as the Arbitrator considers appropriate.

6.7 Awards in respect of salvage remuneration or special compensation (including payments on account) shall be made in the currency specified in Box 4 or in United States dollars if no such alternative currency has been agreed.

6.8 The Arbitrator's Award shall (subject to appeal as provided in clause 10) be final and binding on all the parties concerned whether they were represented at the arbitration or not and shall be published by the Council in London.

7 Representation of Parties

7.1 Any party to the Agreement who wishes to be heard or to adduce evidence shall appoint an agent or representative ordinarily resident in the United Kingdom to receive correspondence and notices for and on behalf of that party and shall give written notice of such appointment to the Council.

7.2 Service on such agent or representative by letter, e-mail or facsimile shall be deemed to be good service on the party which has appointed that agent or representative.

7.3 Any party who fails to appoint an agent or representative as aforesaid shall be deemed to have renounced his right to be heard or adduce evidence.

8 Interest

8.1 Unless the Arbitrator in his discretion otherwise decides the Contractors shall be entitled to interest on any sums awarded in respect of salvage remuneration or special compensation (after taking into consideration any sums already paid to the Contractors on account) from the date of termination of the services until the date on which the Award is published by the Council and at a rate to be determined by the Arbitrator.

8.2 In ordinary circumstances the Contractors' interest entitlement shall be limited to simple interest but the Arbitrator may exercise his statutory power to make an award of

compound interest if the Contractors have been deprived of their salvage remuneration or special compensation for an excessive period as a result of the Owners' gross misconduct or in other exceptional circumstances.

8.3 If the sum(s) awarded to the Contractors (including the fees and expenses referred to in clause 5.2) are not paid to the Contractors or to the Council by the payment date specified in clause 11.1 the Contractors shall be entitled to additional interest on such outstanding sums from the payment date until the date payment is received by the Contractors or the Council both dates inclusive and at a rate which the Arbitrator shall in his absolute discretion determine in his Award.

9 Currency Correction

In considering what sums of money have been expended by the Contractors in rendering the services and/or in fixing the amount of the Award and/or Appeal Award the Arbitrator or Appeal Arbitrator shall to such an extent and insofar as it may be fair and just in all the circumstances give effect to the consequences of any change or changes in the relevant rates of exchange which may have occurred between the date of termination of the services and the date on which the Award or Appeal Award is made.

10 Appeals and Cross Appeals

10.1 Any party may appeal from an Award by giving written Notice of Appeal to the Council provided such notice is received by the Council no later than 21 days after the date on which the Award was published by the Council.

10.2 On receipt of a Notice of Appeal the Council shall refer the appeal to the hearing and determination of an appeal arbitrator of its choice ("the Appeal Arbitrator").

10.3 Any party who has not already given Notice of Appeal under clause 10.1 may give a Notice of Cross Appeal to the Council within 21 days of that party having been notified that the Council has received Notice of Appeal from another party.

10.4 Notice of Appeal or Cross Appeal shall be given to the Council by letter, e-mail or facsimile.

Page 3 of 5

10.5 If any Notice of Appeal or Notice of Cross Appeal is withdrawn prior to the hearing of the appeal arbitration, that appeal arbitration shall nevertheless proceed for the purpose of determining any matters which remain outstanding.

10.6 The Appeal Arbitrator shall conduct the appeal arbitration in accordance with Lloyd's Procedural Rules so far as applicable to an appeal.

10.7 In addition to the powers conferred on the Arbitrator by English law and the Agreement, the Appeal Arbitrator shall have power to:

- (i) admit the evidence or information which was before the Arbitrator together with the Arbitrator's Notes and Reasons for his Award, any transcript of evidence and such additional evidence or information as he may think fit;
- (ii) confirm increase or reduce the sum(s) awarded by the Arbitrator and to make such order as to the payment of interest on such sum(s) as he may think fit;
- (iii) confirm revoke or vary any order and/or declaratory award made by the Arbitrator;
- (iv) award interest on any fees and expenses charged under clause 10.8 from the expiration of 28 days after the date of publication by the Council of the Appeal Arbitrator's Award until the date payment is received by the Council both dates inclusive.

10.8 The Appeal Arbitrator shall be entitled to satisfactory security for his reasonable fees and expenses, whether such fees and expenses have been incurred already or are reasonably anticipated. The Appeal Arbitrator shall have the power to order one or more of the parties to provide such security in a sum or sums and in a form to be determined by the Appeal Arbitrator. The said power may be exercised from time to time as the Appeal Arbitrator considers appropriate.

10.9 The Appeal Arbitrator's Award shall be published by the Council in London.

11 Provisions as to Payment

11.1 When publishing the Award the Council shall call upon the party or parties concerned to pay all sums due from them which are quantified in the Award (including the fees and expenses referred to in clause 5.2) not later than 28 days after the date of publication of the Award ("the payment date")

11.2 If the sums referred to in clause 11.1 (or any part thereof) are not paid within 56 days after the date of publication of the Award (or such longer period as the Contractors may allow) and provided the Council has not received Notice of Appeal or Notice of Cross Appeal the Council shall realise or enforce the security given to the Council under clause 4.5 by or on behalf of the defaulting party or parties subject to the Contractors' providing the Council with any indemnity the Council may require in respect of the costs the Council may incur in that regard.

11.3 In the event of an appeal and upon publication by the Council of the Appeal Award the Council shall call upon the party or parties concerned to pay the sum(s) awarded. In the event of non-payment and subject to the Contractors providing the

Council with any costs indemnity required as referred to in clause 11.2 the Council shall realise or enforce the security given to the Council under clause 4.5 by or on behalf of the defaulting party.

11.4 If any sum(s) shall become payable to the Contractors in respect of salvage remuneration or special compensation (including interest and/or costs) as the result of an agreement made between the Contractors and the Owners or any of them, the Council shall, if called upon to do so and subject to the Contractors providing to the Council any costs indemnity required as referred to in clause 11.2 realise or enforce the security given to the Council under clause 4.5 by or on behalf of that party.

11.5 Where (i) no security has been provided to the Council in accordance with clause 4.5 or (ii) no Award is made by the Arbitrator or the Appeal Arbitrator (as the case may be) because the parties have been able to settle all matters in issue between them by agreement the Contractors shall be responsible for payment of the fees and expenses referred to in clause 5.2. Payment of such fees and expenses shall be made to the Council within 28 days of the Contractors or their representatives receiving the Council's invoice failing which the Council shall be entitled to interest on any sum outstanding at UK Base Rate prevailing on the date of the invoice plus 2% per annum until payment is received by the Council.

11.6 If an Award or Appeal Award directs the Contractors to pay any sum to any other party or parties including the whole or any part of the costs of the arbitration and/or appeal arbitration the Council may deduct from sums received by the Council on behalf of the Contractors the amount(s) so payable by the Contractors unless the Contractors provide the Council with satisfactory security to meet their liability.

11.7 Save as aforesaid every sum received by the Council pursuant to this clause shall be paid by the Council to the Contractors or their representatives whose receipt shall be a good discharge for it.

11.8 Without prejudice to the provisions of clause 4.5 the liability of the Council shall be limited to the amount of security provided to it.

12 Awards

12.1 The Council will ordinarily make available the Award or Appeal Award and Reasons on www.lloydsagency.com (the website) except where the Arbitrator or Appeal Arbitrator has ordered, in response to representations by any party to the Award or Appeal Award, that there is a good reason for deferring or withholding them. Any party may make such representations to the Arbitrator provided a written notice of

its intention to do so is received by the Council no later than 21 days after the date on which the Award or Appeal Award was published by the Council and the representations themselves are submitted in writing to the Arbitrator or Appeal Arbitrator within 21 days of the date of the notice of intention.

12.2 Subject to any order of the Arbitrator or Appeal Arbitrator, the Award, or Appeal Award, and Reasons will be made available on the website as soon as practicable after expiry of the 21 day period referred to in clause 12.1.

12.3 In the event of an appeal being entered against an Award, the Award and Reasons shall not be made available on the website until either the Appeal Arbitrator has issued his Appeal Award or the Notice of Appeal is withdrawn subject always to any order being made in accordance with clause 12.1.

Special Provisions

These Special Provisions shall apply to salvaged cargo insofar as it consists of laden containers.

13 The parties agree that any correspondence or notices in respect of salvaged cargo which is not the subject of representation in accordance with Clause 7 of these Rules may be sent to the party or parties who have provided salvage security in respect of that property and that this shall be deemed to constitute proper notification to the owners of such property.

14 Subject to the express approval of the Arbitrator, where an agreement is reached between the Contractors and the owners of salvaged cargo comprising at least 75% by value of salvaged cargo represented in accordance with Clause 7 of these Rules, the same agreement shall be binding on the owners of all salvaged cargo who were not represented at the time of the said approval.

15 Subject to the express approval of the Arbitrator, any salvaged cargo with a value below an agreed figure may be omitted from the salvaged fund and excused from liability for salvage where the cost of including such cargo in the process is likely to be disproportionate to its liability for salvage.

General Provisions

16 Lloyd's documents: Any Award notice authority order or other document signed by the Chairman of Lloyd's or any person authorised by the Council for the purpose shall be deemed to have been duly made or given by the Council and shall have the same force and effect in all respects as if it had been signed by every member of the Council.

17 Contractors' personnel and subcontractors

17.1 The Contractors may claim salvage on behalf of their employees and any other servants or agents who participate in the services and shall upon request provide the Owners with a reasonably satisfactory indemnity against all claims by or liabilities to such employees servants or agents.

17.2 The Contractors may engage the services of subcontractors for the purpose of fulfilling their obligations under clauses A and B of the Agreement but the Contractors shall nevertheless remain liable to the Owners for the due performance of those obligations.

17.3 In the event that subcontractors are engaged as aforesaid the Contractors may claim salvage on behalf of the subcontractors including their employees servants or agents and shall, if called upon so to do provide the Owners with a reasonably satisfactory indemnity against all claims by or liabilities to such subcontractors their employees servants or agents.

18 Disputes under Scopic Clause

Any dispute arising out of the Scopic Clause (including as to its incorporation or invocation) or the operations thereunder shall be referred for determination to the Arbitrator appointed under clause 5 hereof whose Award shall be final and binding subject to appeal as provided in clause 10 hereof.

19 Lloyd's Publications

Any guidance published by or on behalf of the Council relating to matters such as the Convention the workings and implementation of the Agreement is for information only and forms no part of the Agreement.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

ADMIRALTY SOLICITORS GROUP - STANDARD WORDINGS ASG 6

Admiralty Solicitors Group

ASG SUBMISSION TO ARBITRATION - COLLISION

MEMORANDUM OF AGREEMENT made the [ ] day of [ ] 20[ ]

B E T W E E N :

(1) Messrs [X and Co.], of [Address] solicitors for and on behalf of the owners of the vessel ["AAA"] ("the Claimants") and

(2) Messrs. [Y and Co.], of [Address] solicitors for and on behalf of the owners of the vessel ["BBB"] ("the Respondents")

W H E R E A S :

A collision occurred between the said vessels off [insert place of collision] on or about the [insert date], whereby both vessels sustained loss and/or damage and the parties are in dispute as to liability for the said collision and as to damages sustained in consequence.

NOW IT IS HEREBY AGREED as follows:-

1. The determination of the disputes as to liability for the said collision and as to the assessment of damages resulting therefrom ("the Disputes") shall be and are hereby referred to the sole arbitrament of [insert name of arbitrator] of [insert address of arbitrator] ("the Arbitrator") whose award shall (subject to appeal as hereinafter provided) be binding on the parties.

2. The arbitration and any appeal from the award of the Arbitrator (including his award as to costs) shall take place in London.

3. The parties shall each within 28 days from the date of this agreement file with the clerk to the Arbitrator a Collision Statement of Case (CSC) in the form at present in use in an Admiralty action in the High Court. Each party shall give notice to the other when its CSC is filed and on both CSCs being so filed the parties shall exchange the same. Such CSCs shall have the same force and effect as if they were filed in an Admiralty action in the High Court.

4. Unless otherwise ordered:

(a) The parties shall within 7 days of exchange of CSCs exchange lists of all documents in the form presently in use in the High Court for standard disclosure and within 7 days thereafter shall give mutual inspection thereof

(b) Within 28 days after the completion of mutual inspection of documents either party may upon notice to the other apply to the Arbitrator for such directions as to the future course of the arbitration as they may desire.

(c) The said application for directions shall be dealt with so far as possible as if it were the hearing of a case management conference in an Admiralty action in the High Court, save

that the Arbitrator shall also have power to order the parties to exchange particulars of their respective damage claims should they not already have done so.

5. The Arbitrator shall, after evaluation of such documents and such witnesses as the parties shall put in evidence before him, make an interim award on the question of liability for the said collision and as to costs in respect thereof.

6. In the event of the Arbitrator being later required to assess the damages claimed by either or both parties he shall, after evaluation of such documents and such witnesses as the parties shall put in evidence before him, make a final award on damages and as to costs in respect thereof. In all matters concerning the assessment of damages the practice and procedure applicable to a Reference to the Registrar in an Admiralty action in the High Court shall be followed so far as is possible.

7. The Arbitrator shall upon publication of any award inform the parties of the Reasons for such award and the said Reasons shall form part of the award. The solicitors for the Claimants shall take up the award forthwith and shall serve the solicitors for the other party with a true copy within 48 hours.

8. Either party may appeal from the interim and/or final award by giving to the solicitors for the other party notice in writing specifying the grounds of the appeal within 28 days of the date upon which the copy of the award has been served in accordance with paragraph 7 thereof.

9. In the event of one party giving notice of appeal, the other party, if desiring to cross appeal, shall give to the solicitors for the appellants notice in writing specifying the grounds of the cross appeal within 14 days after receipt of notice of appeal.

10. Any appeal from the award of the Arbitrator shall be referred to the sole arbitrament of **[insert name of Appeal Arbitrator]** of **[insert address of Appeal Arbitrator]** ("the Appeal Arbitrator") whose award shall be binding on the parties and who shall, after evaluation of such documents and such witnesses as the parties shall put in evidence before him, make his award on appeal, and as to all costs.

11. The Appeal Arbitrator shall upon publication of the award on appeal inform the parties of the Reasons for such award and the said Reasons shall form part of the award. The solicitors for the appellants shall take up such award forthwith and shall serve the solicitors for the other party with a true copy within 48 hours.

12. If the Arbitrator or the Appeal Arbitrator is unwilling or unable to act or is not named in this agreement the Disputes or any appeal (as the case may be) shall be referred to another arbitrator or appeal arbitrator to be agreed upon by the parties and in default of

agreement to be chosen by the Chairman [**the Secretary**]¹ of the Admiralty Solicitors Group.

13. The parties shall be at liberty to be represented by counsel at any hearings before the Arbitrator or Appeal Arbitrator.

14. Save as is otherwise provided herein the Arbitration Act 1996 and any statutory modification thereof shall apply to any arbitration or appeal arbitration under this agreement.

15. The Disputes shall be determined in accordance with English law, and this agreement shall not in any way prejudice the right of either party to apply to the High Court to limit its liability by way of a limitation action.

16. This agreement shall be governed by English law and any dispute arising hereunder shall be submitted to arbitration in the same manner as is provided herein.

Signed..... Signed.....

Solicitors Solicitors

For and on behalf of the Claimants For and on behalf of the Respondents